

รายงานการศึกษากลุ่ม

(Group Report)

เรื่อง

การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง

พ.ร.บ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี ๒๕๖๐

รายงานการศึกษากลุ่ม

(Group Report)

เรื่อง

การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง
พ.ร.บ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

จัดทำโดย กลุ่มสี่ชมพู

๑. นางสาวจิรปภา	เลิศวุฒิ
๒. นายพัสกร	เพชรในหิน
๓. นางอารีรัตน์	อารีพันธุ์
๔. นางปารณีย์	รัตนะกุล
๕. นายปัญพพิชญ์	พรมจิตร
๖. นางศศิธร	สุทธิชาติ
๗. นายธวัชชัย	รุ่งอรุณ
๘. พ.ต.ท.ปราโมทย์	จันทร์บุญแก้ว
๙. นางปานนิชา	ธิตาศัย
๑๐. นางสาวผาณิต	รัตสุข
๑๑. นางลักษมี	สุทธิวิไลรัตน์
๑๒. นายสรารุฒิ	วิวิธธนกุล

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ประจำปี ๒๕๖๐

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้อนุมัติให้
เอกสารวิชาการ เรื่อง “การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้อง
คดีอาญา พ.ศ.” เป็นส่วนหนึ่งของฝึกอบรมตามหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่น
ที่ ๑๒

คณะกรรมการตรวจสอบ

รศ.ดร.สุมาลี วงษ์วิจิต

ประธานกรรมการ

รศ.ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย

กรรมการ

รศ.พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ กรรมการ

รศ.อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี กรรมการ

ดร.พัต ลวางกูร

กรรมการ/อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้อำนวยการหลักสูตร

นางนรินทิพย์ ศิรวาณิชย์

คณะผู้วิจัย

กลุ่มสี่ชมพู

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดทำรายงานวิจัยเรื่องการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งคณะผู้วิจัยได้หยิบยกประเด็นการใช้อำนาจของพนักงานอัยการที่จะสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่างกฎหมายดังกล่าวจนทำให้ปัญหาการนำกฎหมายดังกล่าวยังไม่สามารถนำออกมาบังคับใช้ได้ เนื่องจากยังติดปัญหาในเรื่องของรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ความสอดคล้องกับหลักกฎหมาย รวมทั้งประเด็นในเรื่องความขัดแย้งทางความคิด จึงทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวเพื่อต้องการให้มีการผลักดันกฎหมายฉบับนี้ออกมาบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

คณะผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้ไว้ ๓ ประการคือ ประการแรก เพื่อศึกษาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ประการที่สองเพื่อศึกษาปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. และประการที่สามเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้อำนาจในการชะลอการฟ้องตามร่าง พระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. และได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจเกี่ยวกับมาตรการชะลอการฟ้อง โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นในเรื่องของการใช้อำนาจในการสั่งการชะลอการฟ้อง เกี่ยวกับข้อกฎหมาย และวิธีการใช้อำนาจ เพื่อนำมาบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย เพื่อพิจารณาถึงรูปแบบของการใช้อำนาจ ความสอดคล้องของข้อกฎหมาย รวมทั้งความขัดแย้งทางด้านความคิดของการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ และใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interviews) กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ตำรวจ อัยการ ศาล กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ) จำนวน ๑๕ คน และขอบเขตด้านระยะเวลาได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม – มีนาคม ๒๕๖๐ รวม ๓ เดือน สำหรับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการแนวคิด และทฤษฎีการใช้อำนาจตามกฎหมาย ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. โดยให้ศึกษารูปแบบ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาบทความเกี่ยวกับการนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ รวมถึงความสอดคล้องของหลักกฎหมาย และความขัดแย้งทางความคิดในกรณีดังกล่าวด้วย ผลการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ในเรื่องรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจนั้นได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ซึ่งการสั่งคดีของพนักงานอัยการเป็นการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามที่กำหนดไว้โดยให้พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลอันเป็นอำนาจถึงตุลาการ ซึ่งพนักงานอัยการเห็นว่าการใช้อำนาจสั่งชะลอการฟ้องไม่เป็นการแทรกแซงอำนาจของฝ่ายตุลาการ เพราะการชะลอการฟ้องเป็นเรื่องของการ

บริหารงานยุติธรรม พนักงานอัยการเห็นว่าถ้าหากให้ศาลเป็นผู้พิจารณาหรือตรวจสอบการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการนั้นอาจขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งในกรณีดังกล่าวนั้นศาลจึงมีข้อโต้แย้งไม่เห็นด้วยการกับมาตรการชะลอการฟ้อง เนื่องจากเห็นว่าการสั่งชะลอการฟ้องโดยส่งคุมประพฤตินั้นถือว่าเป็นพิจารณาพิพากษาโทษซึ่งเป็นอำนาจของศาลในการพิจารณา ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย ส่วนในเรื่องของความขัดแย้งทางความคิด พบว่า ความเห็นแย้งในการเรื่องการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาของไทยนั้นมีมานาน ซึ่งทางฝ่ายพนักงานอัยการเองเห็นว่าการใช้อำนาจดังกล่าวตามมาตรการชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.เป็นอำนาจการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ แต่ขณะเดียวกันความคิดเห็นของบุคลากรอื่นๆ เห็นว่าหากปล่อยให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง โดยไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองที่ดี เนื่องจากเคยเกิดปัญหาเกี่ยวกับประเด็นการใช้อำนาจดุลยพินิจในการพิจารณาคดีและเกิดความเสียหายเป็นอย่างมากมาแล้ว หลายๆ ฝ่ายเห็นว่าถึงแม้ว่ามาตรการชะลอการฟ้องจะเกิดผลดีในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงแนวความคิดที่จะคืนคนดีสู่สังคม หรือแนวคิดในเรื่องความยุติธรรมทางเลือก หรือความยุติธรรมในเชิงสมานฉันท์ได้ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างหลายครั้ง ซึ่งพนักงานอัยการเอง ก็พยายามที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการของมาตรการดังกล่าวเพื่อต้องการให้มาตรการชะลอการฟ้องมีผลบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาคือ การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญา ตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งมีความขัดแย้งทางความคิดในประเด็นการใช้อำนาจเพื่อสั่งชะลอการฟ้อง ในด้านประเด็นเรื่องความสอดคล้องของกฎหมาย พบว่าให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในบางมาตราของร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. เพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายเช่นกรณีที่พนักงานอัยการสั่งชะลอการฟ้อง ให้แก้ไขเป็นให้เสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีหรือในอาจหยิบยก ร่าง พรบ.ดังกล่าวมาพิจารณาใหม่เป็นกรณีพิเศษ แล้วให้อำนาจของรัฐบาลในขณะนี้ที่ต้องการปฏิรูปงานด้านนิติบัญญัติ เพื่อประกาศใช้มาตรการดังกล่าวอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ในด้านความขัดแย้งความคิด พบว่า ในกรณีที่เห็นว่าการให้อำนาจพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งชะลอการฟ้อง โดยไม่มีการกลั่นกรองจากหลายฝ่ายอาจเป็นการให้อำนาจในการดุลพินิจแก่พนักงานอัยการมากเกินไป อาจเกิดความเสียหายขึ้นได้ ให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีการตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อกลั่นกรองพิจารณาคดีอย่างถี่ถ้วน เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้มีการเสนอแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิดในกรณีที่เห็นว่าพนักงานอัยการจะใช้อำนาจเบ็ดเสร็จในการสั่งชะลอการฟ้องนั้น แก้ไขปัญหาโดยให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อกลั่นกรองคดีก่อนที่จะใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง โดยเสนอให้มีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากหลายฝ่ายเพื่อเป็นการป้องกันข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดี เป็นต้น

ชื่องานวิชาการ: การใช้อำนาจในการชะลอฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

ผู้วิจัย: กลุ่มสี่ชมพู

หลักสูตร: หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย: ดร.พัศ ลวางกูร

วันเสนองานวิชาการ: ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจในการชะลอฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ประการแรกเพื่อศึกษาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ประการที่สองเพื่อศึกษาปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. และ ประการที่สามเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้อำนาจในการชะลอการฟ้องตามร่าง พระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจเกี่ยวกับมาตรการชะลอการฟ้อง โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นในเรื่องของการใช้อำนาจในการสั่งการชะลอการฟ้อง เกี่ยวกับข้อกฎหมาย และวิธีการใช้อำนาจ เพื่อนำมาบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย เพื่อพิจารณาถึงรูปแบบของการใช้อำนาจ ความสอดคล้องของข้อกฎหมาย รวมทั้งความขัดแย้งทางด้านความคิดของการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ และใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interviews) กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ตำรวจ อัยการ ศาล กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ) จำนวน ๑๕ คน และขอบเขตด้านระยะเวลาได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม-มีนาคม ๒๕๖๐ รวม ๓ เดือน สำหรับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการแนวคิด และทฤษฎีการใช้อำนาจตามกฎหมาย ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. โดยให้ศึกษารูปแบบ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาบทความเกี่ยวกับการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ รวมถึงความสอดคล้องของหลักกฎหมาย และความขัดแย้งทางความคิดในกรณีดังกล่าวด้วย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องต่างประเทศนั้น มีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งประเทศในทางเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี นั้นมีวิธีการที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาคดี หรือความยินยอมของคู่กรณี รวมทั้งการกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ

และพนักงานอัยการมีหน้าที่ในการตรวจสอบและสั่งชะลอการฟ้อง ส่วนประเทศในฝั่งตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ จะมีรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องที่คล้ายคลึงกัน และศาลจะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตรวจสอบการสั่งชะลอการฟ้อง ส่วนรูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของประเทศไทยได้นำมารูปแบบและแนวคิดของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประสบความสำเร็จในการนำมามาตรการชะลอการฟ้องมาใช้ โดยใช้ในพิจารณาถึงรูปแบบของคดีและวิธีการกระทำความผิดของผู้ต้องหาออกจากการพิจารณาคดี โดยการนำกระบวนการคุมประพฤติมาใช้กับผู้ต้องหาก่อนที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งวิธีการแบบนี้พนักงานอัยการจะกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตาม ซึ่งถ้าหากผู้ต้องหาได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติครบถ้วนตามที่กำหนดแล้ว ก็จะมีผลให้พนักงานอัยการชะลอการฟ้องในคดีดังกล่าวซึ่งส่งผลดีต่อภาพรวมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

ส่วนในเรื่องของปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ในเรื่องของรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจนั้นได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ซึ่งการสั่งคดีของพนักงานอัยการเป็นการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามที่กำหนดไว้โดยให้พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล อันเป็นอำนาจกึ่งตุลาการ ซึ่งพนักงานอัยการเห็นว่าการใช้อำนาจสั่งชะลอการฟ้องไม่เป็นการแทรกแซงอำนาจของฝ่ายตุลาการ เพราะการชะลอการฟ้องเป็นเรื่องของการบริหารงานยุติธรรม พนักงานอัยการเห็นว่าถ้าหากให้ศาลเป็นผู้พิจารณาหรือตรวจสอบการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการนั้นอาจขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ศาลจึงมีข้อโต้แย้งไม่เห็นด้วยการกับมาตรการชะลอการฟ้อง เนื่องจากเห็นว่าการสั่งชะลอการฟ้อง โดยสั่งคุมประพฤตินั้นถือว่าเป็นพิจารณาพิพากษาโทษซึ่งเป็นอำนาจของศาลในการพิจารณา ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย ส่วนในเรื่องของความขัดแย้งทางความคิด พบว่า ความเห็นแย้งในเรื่องการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาของไทยนั้นมีมานาน ซึ่งทางฝ่ายพนักงานอัยการเองเห็นว่าการใช้อำนาจดังกล่าวตามมาตรการชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.เป็นอำนาจการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ แต่ขณะเดียวกันความคิดเห็นของบุคลากรอื่นๆ เห็นว่าหากปล่อยให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง โดยไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองที่ดี เนื่องจากเคยเกิดปัญหาเกี่ยวกับประเด็นการใช้อำนาจดุลยพินิจในการพิจารณาคดีและเกิดความเสียหายเป็นอย่างมากมาแล้ว หลายๆ ฝ่ายเห็นว่าถึงแม้ว่ามาตรการชะลอการฟ้องจะเกิดผลดีในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงแนวความคิดที่จะคืนคนดีสู่สังคม หรือแนวคิดในเรื่องความยุติธรรมทางเลือก หรือความยุติธรรมในเชิงสมานฉันท์ได้ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างหลายครั้ง ซึ่งพนักงานอัยการเอง ก็พยายามที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการของมาตรการดังกล่าวเพื่อต้องการให้มาตรการชะลอการฟ้องมีผลบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาคือ การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญา ตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งมีความขัดแย้งทางความคิดในประเด็นการใช้อำนาจเพื่อสั่งชะลอการฟ้อง ในด้านประเด็นเรื่องความสอดคล้องของกฎหมาย พบว่าให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในบางมาตราของร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. เพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายเช่นกรณีที่ให้พนักงานอัยการสั่งชะลอการฟ้อง ให้แก้ไขเป็นให้เสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีหรือในอาจหยิบยก ร่าง พรบ.ดังกล่าวมาพิจารณาใหม่เป็นกรณีพิเศษ แล้วให้อำนาจของรัฐบาลในขณะนี้ที่ต้องการปฏิรูปงานด้านนิติบัญญัติ เพื่อประกาศใช้มาตรการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ในด้านความขัดแย้งความคิด พบว่า ในกรณีที่เห็นว่าการให้อำนาจพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งชะลอการฟ้อง โดยไม่มีการกลั่นกรองจากหลายฝ่ายอาจเป็นการให้อำนาจในการดุลพินิจแก่พนักงานอัยการมากเกินไป อาจเกิดความเสียหายขึ้นได้ ให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีการตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อกลั่นกรองพิจารณาคดีอย่างถี่ถ้วน เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้เรื่อง “การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.” มีท่านผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือ ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาแนะนำ แสดงความคิดเห็น ให้กำลังใจ ทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี คณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้โอกาสการศึกษาของวิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ขอขอบพระคุณท่าน รศ.ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตต์ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ในด้านการงานวิจัยให้กับคณะผู้วิจัย และท่าน ดร.พัฑฒ ลวางกูร ซึ่งเป็นท่านอาจารย์ที่คอยเมตตาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่คณะผู้วิจัยจนสามารถทำงานวิจัยให้เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณวิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ในหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒ ให้กับคณะผู้วิจัยทำให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อนำไปปรับใช้ในหน้าที่การงานของแต่ละองค์กร

ขอขอบคุณคณะอาจารย์ทุกท่านที่ได้มาถ่ายทอดวิชาความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ให้กับนักศึกษาหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลางรุ่นที่ ๑๒ วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรทุกท่านที่คอยดูแลช่วยเหลือตลอดมา

ขอขอบคุณคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒ ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูล คอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

สุดท้ายนี้คณะผู้วิจัยอานิสงส์อันเกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอมอบให้แก่คุณบิดา คุณมารดา ภรรยา ครอบครัว และญาติพี่น้องวงศ์ตระกูล ตลอดผู้มีพระคุณต่อคณะผู้วิจัยทุกคน หากงานวิจัยเล่มนี้ขาดตกบกพร่องประการใด คณะผู้วิจัยก็ขออน้อมรับด้วยความยินดี หวังว่างานวิจัยเล่มนี้คงเป็นประโยชน์ แก่ผู้สนใจสืบไป

คณะผู้วิจัย

วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในปัจจุบัน ต้องเผชิญกับปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ระบบการอำนวยความยุติธรรมโดยนำคดีความผิดที่มีโทษทางอาญาทุกประเภทขึ้นสู่ศาล ยกเว้นแต่เพียงความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวที่ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบได้โดยผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบหรือตามพระราชบัญญัติบางฉบับที่ให้อำนาจเจ้าพนักงาน ตามพระราชบัญญัตินั้น ทำการตกลงกับผู้ต้องหาได้ และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ปริมาณคดีจึงเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นสะสมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและเป็นสาเหตุให้คดีล่าช้า แม้จะได้มีการแก้ปัญหาด้วยการนำระบบการพิจารณาคดีต่อเนื่องมาใช้ในการดำเนินคดีแล้วก็ตาม แนวโน้มในภาพรวมยังไม่อาจลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลหรือทำให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็ว อันจะเป็นผลให้ลดปริมาณคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้ นอกจากนี้การนำคดีอาญาทุกประเภทขึ้นสู่ศาล ยังเป็นภาระในด้านงบประมาณของรัฐที่ต้องเพิ่มบุคลากร ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆในการพิจารณาคดี การดูแลผู้ต้องหาหลังคำพิพากษา ในส่วนของผู้ต้องหาต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปศาล หากพิจารณาว่าการกระทำผิดที่เกิดขึ้นมีโทษเพียงเล็กน้อยแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ย่อมไม่เกิดประโยชน์แก่สังคมในการเยียวยาแก้ไขผู้กระทำผิด โดยที่แนวทางในการดำเนินคดียุคใหม่ที่เรียกว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มุ่งเน้นในการเยียวยาแก้ไข ทั้งในฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจซึ่งกันและกัน โดยชุมชนและครอบครัวมีส่วนร่วมด้วย มิใช่เพื่อการแก้แค้นทดแทนมาตรการชะลอการฟ้องจึงอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้เป็นอย่างดี

ในคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือเป็นการกระทำความผิดอาญาในคดีที่ไม่ร้ายแรงได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงมีแนวความคิดที่จะนำมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญามาบังคับกับความผิดดังกล่าว เพื่อนำผู้เสียหายและผู้กระทำผิดในคดีเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย และใช้มาตรการชะลอการฟ้อง โดยการนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติแทนการฟ้องเป็นคดีอาญาเพื่อหวังให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสกลับตัวกลับใจโดยไม่ต้องถูกจำคุก ส่วนผู้เสียหายก็ได้รับการชดเชยตามความประสงค์ของตน แต่อย่างไรก็ดี หากแนวความคิดดังกล่าวมีการนำมาใช้จะมีผลกระทบต่อสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและความเป็นธรรมในสังคม ทั้งยังมีผลต่อบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาทิ เช่น พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ รวมทั้งศาลยุติธรรม ดังนั้น การศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เนื่องจากกระบวนการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนฟ้องคดีเป็นส่วนสำคัญเกี่ยวข้องกับ

การดำเนินคดีอาญาทั้งระบบ การศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบในการนำมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญามาบังคับใช้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม สามารถคุ้มครองสิทธิให้แก่ประชาชน อันจะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยแก่สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ยังคงประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ แม้ว่าในบางปีจะมีการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องขังทำให้จำนวนผู้ต้องขังลดลงไปมาก แต่การลดลงนั้นเป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น จากนั้นจำนวนผู้ต้องขังก็กลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลสถิตินักโทษเด็ดขาดที่ยังต้องถูกจำคุกต่อไป ณ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ พบว่า มีผู้ต้องราชทัณฑ์อยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวนทั้งสิ้น ๒๔๔,๒๖๖ คน ในขณะที่ความจุปกติของเรือนจำสามารถรองรับได้เพียง ๑๘๐,๐๐๐ คน ซึ่งเกินความจุที่เรือนจำสามารถรองรับได้อยู่ถึง ๖๔,๒๖๖ คน จากค่าเฉลี่ยของจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นเดือนละ ๒,๓๐๐ คน หรือปีละ ๒๗,๖๐๐ คน จะส่งผลให้ภายในปี ๒๕๖๑ จะมีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นเป็น ๔๐๐,๐๐๐ คน จากจำนวนผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ตามเรือนจำและทัณฑสถานที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ยังเป็นภาระให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในด้านการจัดเลี้ยงอาหารให้กับผู้ต้องขังด้วยวงเงินที่สูงมาก ซึ่งนับได้ว่ารัฐต้องใช้เงินงบประมาณจำนวนมากหาศาลซึ่งได้มาจากการจัดเก็บภาษีของประชาชนมาใช้ในการดูแลผู้ต้องขังทั่วประเทศ แทนการนำเงินในส่วนนี้มาใช้ในการพัฒนาระบบสาธารณสุขโรค ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ดูแลให้การรักษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในชาติ ให้มีความอยู่ดีกินดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนา และสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงในอนาคต

นอกจากนี้สภาพปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำนี้ ยังส่งผลให้ผู้ต้องขังอยู่กันอย่างแออัด การบริหารจัดการเรือนจำ เช่น การจัดสวัสดิการต่างๆ การศึกษาอบรม การฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง เป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากไม่มีสถานที่และไม่มีงานที่จ่ายให้กับผู้ต้องขังได้ทำอย่างเพียงพอ นอกจากนี้จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งอัตราส่วนมาตรฐานของสหประชาชาติกำหนดอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขังไว้ ๑ ต่อ ๕ ในขณะที่ประเทศไทยมีอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง ๑ ต่อ ๒๘ ทำให้ไม่สามารถดูแลผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง และไม่สามารถควบคุมผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความแออัดของผู้ต้องขังนี้มีผลมาจากการที่ผู้กระทำผิดทั้งคดีเล็กน้อย คดีใหญ่ คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลต่างถูกส่งตัวเข้าสู่เรือนจำ ซึ่งหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยานั้น โทษจำคุกมิได้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในทุกประเภท เรือนจำควรเป็นสถานที่สำหรับใช้ในการควบคุมผู้ร้ายรายสำคัญที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างแท้จริง ที่จำเป็นต้องควบคุมเพื่อมิให้เกิดความเดือดร้อนและเป็นอันตรายต่อสังคมภายนอกเท่านั้น และเรือนจำจึงมิใช่สถานที่ที่เหมาะสมในการคุมขังผู้กระทำผิดในคดีที่ไม่ร้ายแรง เป็นการกระทำผิดโดยพลั้งพลาด ไม่มีสันดานเป็นอาชญากร บุคคลเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการในการคุมขัง

ยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๑ ในยุทธศาสตร์ที่ ๓ ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการมีส่วนร่วมในงานยุติธรรม สืบเนื่องจากปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ยังไม่สามารถบริหารจัดการได้แล้วเสร็จ ตามระยะเวลาที่เหมาะสมจนทำให้มีปริมาณคดีสะสมเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ประกอบกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ยิ่งอาจทำให้เกิดข้อพิพาทความขัดแย้งและการกระทำความผิดมากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องนำกระบวนการทางเลือกในรูปแบบต่างๆ มาใช้ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นและ ภาคประชาชนในงานยุติธรรม เพื่อตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐหรือต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ป้องกัน อาชญากรรมข้อพิพาทหรือลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และหากเกิดเหตุก็สามารถดำเนินการให้เป็นที่ยุติได้อย่าง สะดวกและรวดเร็ว

ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ... ได้มีการศึกษาเพื่อนำมาใช้ ในการแก้ปัญหาหนี้ทอกล้นคุก คดีอาญาล้นศาล ซึ่งในปัจจุบันนี้ยังถกเถียงกันอยู่ในเรื่องของการใช้อำนาจดังกล่าวว่าพนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องหรือไม่ ทำให้มาตรการดังกล่าว ยังไม่สามารถที่จะนำมาใช้ได้เนื่องจากยังมีผู้ที่ได้เห็นด้วยกับกรณีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ

คณะผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าการนำมาตรการการชะลอการฟ้องมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นทางเลือกหนึ่งซึ่งสามารถช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ การนำมาตรการการชะลอการฟ้องมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสามารถกระทำได้ และสามารถใช้เป็นประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเช่นเดียวกับต่างประเทศซึ่งได้นำมาตรการดังกล่าวมาใช้แล้ว แต่ในขณะนี้กระบวนการดังกล่าวของไทยยังอยู่ในขั้นตอนในการพิจารณา ยังไม่สามารถนำออกมาใช้ได้ ดังนั้นเพื่อต้องการข้อมูลในเชิงลึกเพื่อใช้ในการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ที่จะนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม จะได้รับการทบทวนและพิจารณาให้เกิดขึ้นและนำมาใช้ได้โดยเร็ว คณะผู้วิจัย จึงได้หยิบยกประเด็นการใช้อำนาจของการสั่งชะลอการฟ้องมาเพื่อศึกษาวิจัยต่อไป

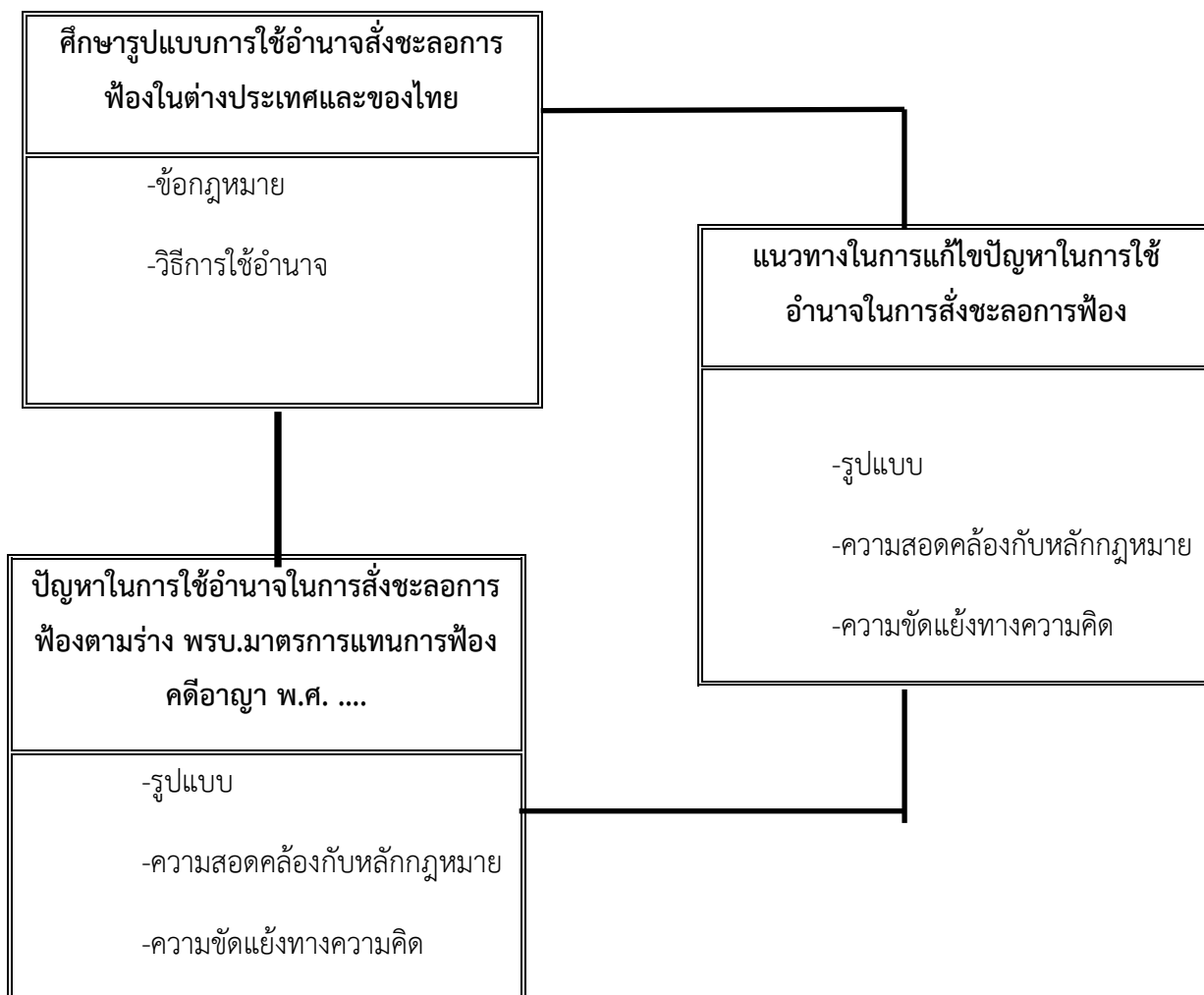
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษารูปแบบใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของต่างประเทศ

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พ.ร.บ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

๑.๓ กรอบแนวคิดในการศึกษา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัยและวิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับ “การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.” ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจเกี่ยวกับมาตรการชะลอการฟ้อง โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นในเรื่องของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง เกี่ยวกับข้อกฎหมาย และวิธีการใช้อำนาจทั้งของต่างประเทศและของไทย รวมทั้งปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ว่ามีรูปแบบ ความสอดคล้องกับหลักกฎหมาย และในประเด็นความขัดแย้งทางความคิดที่จะนำมาตรการดังกล่าวมาบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย โดยการสังเคราะห์เพื่อพิจารณาถึงรูปแบบของการใช้อำนาจ ความสอดคล้องของข้อกฎหมาย รวมทั้งความขัดแย้งทางด้านความคิดของการนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา

๑) ผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้กำหนดบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้จำนวน ๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑.เจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน ๓ ท่าน ๒.พนักงานอัยการ จำนวน ๓ ท่าน ๓.ผู้พิพากษา จำนวน ๓ ท่าน ๔.เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จำนวน ๓ ท่าน และ ๕.เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ จำนวน ๓ ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๕ ท่าน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๐ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๖๐ รวมระยะเวลา ๓ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การใช้อำนาจ หมายถึง การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานอัยการในการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญา ตาม ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ว่าด้วยการสั่งชะลอการฟ้อง อันเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย ที่สอดคล้องกับรูปแบบของการใช้อำนาจ และไม่ขัดกับหลักกฎหมายในการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย อันประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และคุมประพฤติ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal justice system) หมายถึง องค์การหรือหน่วยงานที่มีการปฏิสัมพันธ์กันของระบบ เพื่อรักษาความยุติธรรมทางอาญา อันเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายในทุกระดับ และการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรมและรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองชีวิตทรัพย์สิน และเสรีภาพของประชาชนทุกระดับชั้น โดยอาศัยหน่วยงานของรัฐหลายองค์กรซึ่งจะทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน อันประกอบด้วย ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) อัยการ ศาล คุมประพฤติ และราชทัณฑ์

ชะลอการฟ้อง หมายถึง การที่พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นควรสั่งคดี แต่มีเหตุที่จะไม่ออกคำสั่งฟ้องคดี โดยอาจกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาการคุมความประพฤติหรือเงื่อนไขอื่นให้ผู้ต้องหาปฏิบัติเพื่อระงับคดีอาญา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบรูปแบบใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของต่างประเทศ

๑.๖.๒ ทำให้ทราบปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พ.ร.บ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

๑.๖.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี หลักการ หลักกฎหมาย และนโยบาย ที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจ

อำนาจตามกฎหมาย หมายถึง เป็นกฎระเบียบหรือข้อบังคับหรือข้อกำหนดที่ระบุไว้ชัดเจน เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย ตามสิทธิหน้าที่ซึ่งเกิดจากระเบียบประเพณีของกลุ่มเป็นการยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรแก่การปฏิบัติตาม โดยสามารถมีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องยอมรับอำนาจนี้

คำว่า อำนาจ (Power) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินเดิมว่า Potere ซึ่งหมายถึงมีอำนาจเหนือผู้อื่น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๐ : ๗๒)^๑ ส่วน **ธนิกันต์ มาฆะศิรานนท์** กล่าวว่า อำนาจเป็นลักษณะสำคัญที่ปรากฏอยู่ในระบบทางสังคม (Social systems) ทุกระบบ ในองค์กรทางการเมืองการทหารทุกหน่วยก็จะมีบุคคลผู้หนึ่งซึ่งมีอำนาจเด็ดขาดในการสั่งการ หรือแม้กระทั่งในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยหรือที่ทำงานที่มีความเสมอภาคกัน ก็ต้องมีบางคนซึ่งได้รับการมอบหมายให้พูดว่า ขอขอบคุณทุกคนที่ได้ร่วมมือร่วมใจกัน และในตอนนี้เป็นสิ่งที่เราต้องทำให้สำเร็จ ฟังดูแล้วไม่อาจถูกใจนัก แต่ก็ไม่มีสังคมหรือองค์กรในสังคมใดที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยปราศจากการใช้อำนาจและสอดคล้องกับ^๒ ในขณะที่ **ประมวล รุจนเสรี** กล่าวว่า เป็นเรื่องแปลกที่นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าอำนาจ เกิดในโลกนี้ตั้งแต่เมื่อใด ที่มีมาจากแห่งใด แต่ก็ยอมรับกันว่า อำนาจเป็นตัวแทรก เป็นตัวดลบันดาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวถึงระบบประเทศ ถึงระดับโลก อำนาจจะแทรกซ้อนอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับองค์กร องค์กรกับองค์กร บุคคลกับรัฐ และรัฐกับรัฐทั้งสิ้น^๓ ส่วน **วิเชียร วิทยอุดม** ก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่าอำนาจเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งขององค์การ ทุกองค์การจำเป็นต้องมีอำนาจอยู่ไว้ในองค์การ เพราะว่าหากขาดเรื่องอำนาจแล้วจะเป็นอุปสรรคต่อการสั่งการตามสายงานของการบังคับบัญชา การเชื่อฟังและการยอมรับระหว่างกันก็จะมี การรวมกลุ่มและการประสานงานระหว่างกันก็ไม่มีผู้นำก็ไม่สามารถควบคุมสั่งการได้เลย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้กิจการของคนเกิดการประสานงานเพื่อให้เป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในเรื่องความสำคัญของอำนาจนี้ เบียร์สเตดต์ (Bierstedt) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า “อำนาจจะเป็นสิ่งที่ต้องการสำหรับการริเริ่มของการรวมกันเป็นกลุ่มเป็นประการแรก เพื่อประกันความคงอยู่ของกลุ่มและทำให้บรรทัดฐานของกลุ่ม

^๑ เอกสารประกอบการเรียนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๐

^๒ ธนิกันต์ มาฆะศิรานนท์, *ความเชื่อมั่นในตนเอง*, (กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท, ๒๕๕๔), หน้า ๒๐.

^๓ ประมวล รุจนเสรี, *การบริหาร-การจัดการที่ดี*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาตินแดน, ๒๕๔๒), หน้า ๑๔

มีผลใช้บังคับ ถ้าปราศจากอำนาจแล้วก็จะไม่มีองค์การและไม่มีความเป็นระเบียบ” อำนาจจึงเป็นสิ่งที่ต้องจัดให้มีอยู่คู่ไปกับองค์การ และก็เป็นการบรรยายที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของอำนาจที่มีอยู่ในองค์การให้ปรากฏเห็นเป็นเด่นชัดเป็นพิเศษได้ แต่อำนาจก็ยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในทุกระดับขององค์การที่ประกอบขึ้นด้วยคน ทำให้การทำงานในองค์การสามารถประสานงานระหว่างตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ภายในองค์การได้เป็นอย่างดีและสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การที่ได้วางไว้ อำนาจเป็นหน้าที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในของผู้นำ เป็นความสามารถของผู้นำที่จะกำหนดให้บุคคลในองค์การกระทำในสิ่งที่ปรารถนาหรือมีพฤติกรรมที่ต้องการอันนอกเหนือไปจากการใช้อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ^๔

อำนาจตามกฎหมาย (Legitimate power)

บุตรี จารุโรจน์ ได้กล่าวถึง อำนาจตามกฎหมาย (Legitimate power) หมายถึง อำนาจที่เกิดจากข้อกำหนด กฎระเบียบขององค์การเกิดตามโครงสร้างสายบังคับบัญชาตามลำดับชั้นในการพิจารณาตัดสินใจอนุมัติสั่งการในเรื่องต่าง ๆ ได้ตามขอบเขตอำนาจที่ผู้นำนั้นดำรงตำแหน่งอยู่^๕

แกรี่ ยูเคิล (Gary Yukl) ได้กล่าวถึง การใช้อำนาจตามกฎหมาย (Using Legitimate power) ว่า โดยทั่วไปผู้นำใช้อำนาจตามกฎหมายด้วยการสั่งการผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้กระทำการบางสิ่งบางอย่างอย่างเป็นทางการ ยูเคิล ได้เห็นแนวทางที่มีคุณค่าหลายอย่างเพื่อการใช้อำนาจตามกฎหมายผู้นำควรจะมีระดับความหวังเพื่อที่จะให้คำสั่งเป็นไปอย่างสุภาพและจริงใจ ถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาอ่อนไหวต่อความสัมพันธ์ของเขากับผู้นำ ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาแก่กว่าหรือมีประสบการณ์มากกว่าผู้นำ แต่คำสั่งควรจะสุภาพ คำสั่งควรจะกระทำด้วยความเชื่อมั่นด้วย ผู้นำจะรับผิดชอบและจำเป็นต้องแสดงการควบคุมสถานการณ์ของเขา ผู้นำที่กล่าวว่า ผมไม่แน่ใจว่าผมมีอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำการนี้ แต่อาจจะสร้างการขาดความผูกพันหรือปฏิบัติตามได้ คำสั่งควรจะชัดเจนด้วย ดังนั้น ผู้นำอาจจะต้องตรวจสอบเพื่อความมั่นใจว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเข้าใจคำสั่งอย่างถูกต้อง เพื่อความมั่นใจว่าคำสั่งถูกมองว่าเหมาะสมและชอบธรรมต่อสถานการณ์ ผู้นำอาจจะอธิบายเหตุผลของคำสั่งด้วย บ่อยครั้งผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่เข้าใจเหตุผลเบื้องหลังคำสั่งและจะขาดความกระตือรือร้นต่อคำสั่ง ผู้นำจะต้องใช้ช่องทางที่เหมาะสมเมื่อปฏิบัติกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วย สมมติว่าผู้จัดการได้ขอให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เวลาของเขาทำรายงานที่สำคัญให้เรียบร้อย ต่อมาในขณะที่ผู้จัดการไม่อยู่ภายในสำนักงานนายของเธอได้เข้ามาและขอให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหยุดโครงการนั้นไว้ก่อนและทำงานอย่างอื่นแทน ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะอยู่ในฐานะพะอืดพะอมที่ต้องเลือกระหว่างผู้บังคับบัญชาระดับสูงกว่าสองคนที่ต้องเชื่อฟัง ยูเคิลชี้ให้เห็นว่าการใช้อำนาจหน้าที่เป็นประจำจะเสริมแรงปรากฏอยู่และความชอบธรรมของอำนาจหน้าที่

^๔ วิเชียร วิทย์อุดม, **หลักการบริหารโรงเรียน**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรวัฒนา, ๒๕๔๘), หน้า ๓๖๓.

^๕ บุตรี จารุโรจน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๒-๒๓๓ .

ภายในสายตาของผู้ที่ได้บังคับบัญชาอีกด้วย การปฏิบัติตามอำนาจกฎหมายควรจะเป็นบรรทัดฐาน เพราะว่าถ้าพนักงานปฏิเสธคำสั่งแล้วฐานอำนาจของผู้บังคับบัญชานั้นจะลดน้อยถอยลง ดังนั้นผู้นำต้องบังคับการปฏิบัติตามถ้าจำเป็น ประการสุดท้ายผู้นำที่ใช้อำนาจตามกฎหมายควรพยายามตอบสนองต่อปัญหาของผู้ได้บังคับบัญชาด้วย^๖

ประทีป ศรีรักษา กล่าวว่า อำนาจตามกฎหมาย หมายถึง อำนาจที่ หน้าที่ ซึ่งเกิดจากระเบียบประเพณีของกลุ่ม เป็นการยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควรแก่การปฏิบัติตามโดยสามารถมีอิทธิพลเหนือเขาเหล่านั้น ได้และรู้สึกเป็นหน้าที่ที่ต้องยอมรับอำนาจนี้

สรุปได้ว่า อำนาจตามกฎหมาย (Legitimate power) หมายถึง เป็นกฎระเบียบหรือข้อบังคับหรือข้อกำหนดที่ระบุไว้ชัดเจน เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย ตามสิทธิหน้าที่ซึ่งเกิดจากระเบียบประเพณีของกลุ่มเป็นการยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควรแก่การปฏิบัติตาม โดยสามารถมีอิทธิพลเหนือผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ได้บังคับบัญชารู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องยอมรับอำนาจ

การใช้อำนาจตามกฎหมายของผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในการปกครองของผู้ปกครองนั้น หากผู้ปกครองหรือผู้ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่มากกว่าประชาชนโดยทั่วไป ได้กระทำการเบี่ยงเบนในการใช้อำนาจและหน้าที่ของตนไปในทางที่ไม่ดี จะทำให้ประชาชนภายใต้ปกครองได้รับผลกระทบที่เสียหายโดยตรงจากการเบี่ยงเบนการใช้อำนาจปกครองที่ถูกต้องของผู้ปกครองนั้น

ดังนั้นการใช้อำนาจและหน้าที่ดังกล่าวจึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานและหลักการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นที่มาของ "หลักการใช้อำนาจหน้าที่ตามหลักกฎหมายมหาชนในการบริหารประเทศและการบริการสาธารณะของรัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ" มีอยู่ ๓ ประการสำคัญคือ^๗

๑. การใช้อำนาจและหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุผลตามประสงค์ของกฎหมายเท่านั้น คือ ผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการปกครองบริหารประเทศ จะต้องมิกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ไว้ นอกจากนั้น กฎหมายจะต้องเป็นกฎหมายที่บัญญัติโดยประชาชนหรือตัวแทนประชาชนในการให้อำนาจและหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามกฎหมายนั้นในการทำหน้าที่ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อประโยชน์และเป็นไปตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

๒. การใช้อำนาจและหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องกระทำตามความเหมาะสมและตามสมควรเท่านั้น คือ การใช้อำนาจและหน้าที่การปกครองเพื่อประโยชน์ของสาธารณะชนหรือของประชาชนโดยรวม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเรื่องที่หาข้อยุติได้ยาก เพราะเป็นเรื่องของการใช้ดุลยพินิจที่มีองค์ประกอบและเงื่อนไขหลายประการในแต่ละบุคคล แต่ละสถานการณ์ และ

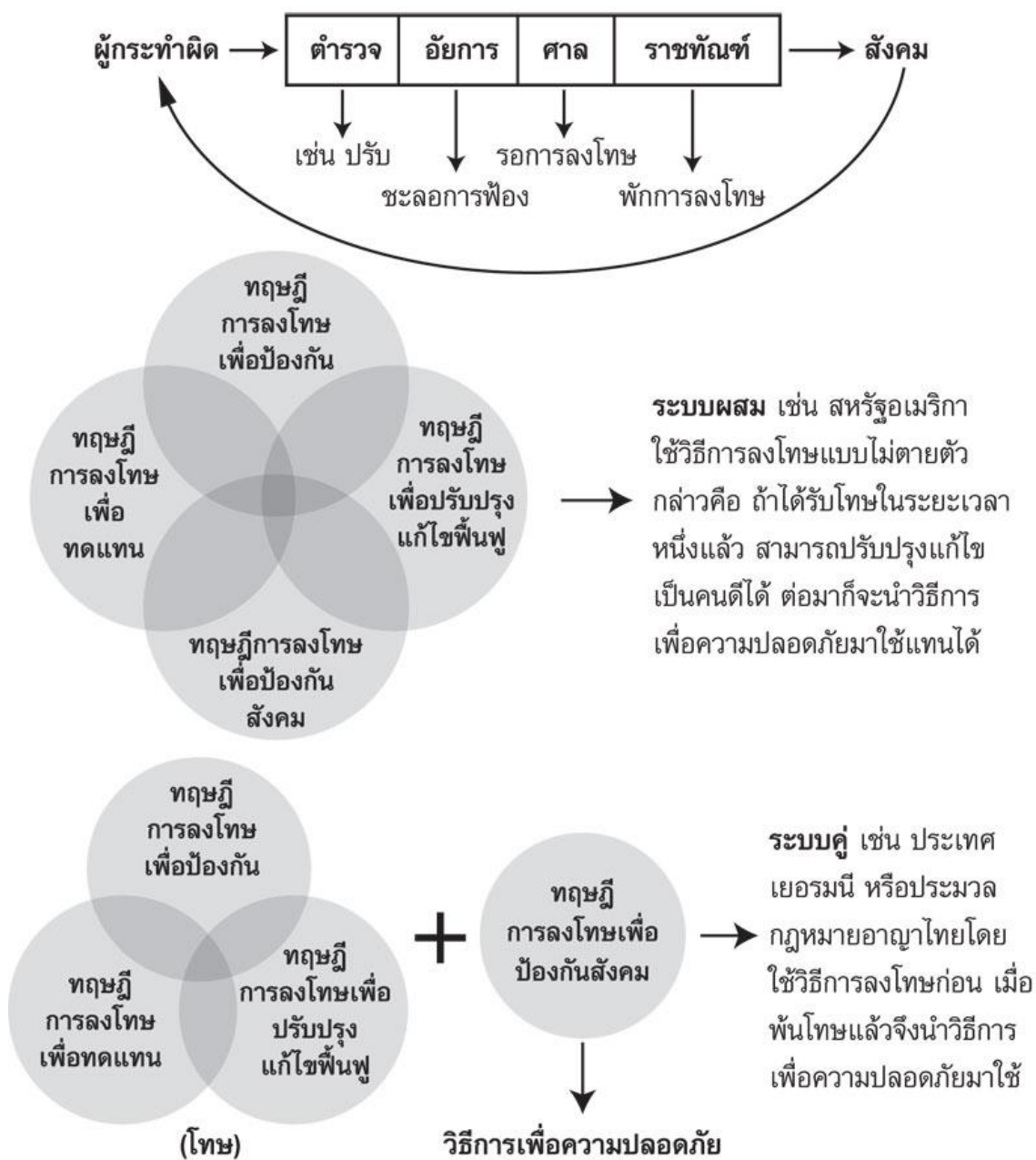
^๖ Yukl, Gary A. (1994). *Leadership in Organization*. New Jersey : Prentice - Hall.

^๗ รศ.ดร.กิจติ ก้องเบญจกุล. *หลักกฎหมายมหาชน* ๕๓๘๑. มหาวิทยาลัยรามคำแหง : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓.) [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://detailsoflaw.blogspot.com/> [๓ ก.พ.๒๕๖๐]

ในแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ดีการพิจารณาในเรื่องของความเหมาะสมและสมควรจึงพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจและหน้าที่นั้น ดังที่กล่าวมาว่าจะต้องเป็นประโยชน์แก่ประชาชน มีจุดมุ่งหมายเพื่อการบริการแก่สาธารณะชน

๓. การใช้อำนาจและหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องไม่เป็น
การสร้างภาระให้แก่ประชาชนจนเกินควร คือ เนื่องจากการที่ผู้ปกครองมีอำนาจและหน้าที่มากกว่าและเกินกว่าที่ประชาชนมี จึงอาจทำให้สิทธิและประโยชน์บางประการของประชาชนบางส่วนต้องสูญเสียไป หรือเรียกได้ว่าเกิดภาระขึ้น ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่ว่าประชาชนอาจจะต้องเกิดภาระขึ้นบ้างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปกครองและบริหารประเทศของผู้ปกครอง แต่อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจและหน้าที่ดังกล่าวในการบริหารและปกครองประเทศจะต้องไม่มีผลกระทบและสร้างภาระแก่ประชาชนมากจนเกินควร เพราะมิฉะนั้นจะถือได้ว่าเป็นการขัดต่อหลักการของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งยึดหลักในเรื่องของความสงบสุขและความเป็นธรรมของคนในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษ^๘

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดนั้นโดยทั่วไปถือหลักว่า เมื่อมีผู้กระทำความผิดกฎหมายแล้ว ผู้กระทำความผิดก็ควรจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำ

^๘ อุทิศ สุภาพ มุมมองเกี่ยวกับ, ทฤษฎีวิัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.(กฎหมายชะลอการฟ้อง) [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.matichon.co.th/news/๑๘๑๔๑๐> [๓ ก.พ. ๒๕๖๐]

ความผิดนั้นจะต้องให้เกิดประโยชน์ในหลายๆ ด้าน โดยอาศัยกรอบแนวคิดจากทฤษฎีวิัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญามาเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับลักษณะพฤติการณ์ของความผิดที่เกิดขึ้น และเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดด้วย สำหรับทฤษฎีวิัตถุประสงค์ในการลงโทษที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู และทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม ซึ่งมีวิัตถุประสงค์ในการลงโทษดังนี้

๑) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน (Retributive Theory) มีวิัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อผู้เสียหายและต่อสังคม ซึ่งถ้าหากไม่คำนึงถึงความยุติธรรมแล้วอาจส่งผลทำให้ผู้เสียหายไปแก้แค้นกันเองขึ้นได้ อันมีผลกระทบทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาขาดความศักดิ์สิทธิ์ และมีผลให้ไม่เคารพศรัทธาต่อกฎหมายได้ เพราะความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการและแสวงหาเสมือนเป็นสัญชาตญาณซึ่งมีอยู่ในจิตใจของทุกๆ คน ดังเช่นกรณีการลงโทษแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน ซึ่งหมายถึง การมีปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งที่มากระทำในลักษณะเช่นเดียวกัน ดังนั้นการลงโทษเพื่อให้เกิดความยุติธรรมนั้น โทษที่จะลงควรจะต้องให้ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดด้วย

๒) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน (Prevention Theory) มีวิัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อให้เกิดการข่มขู่ยับยั้ง ทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ เกรงกลัวต่อโทษ ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก และในขณะเดียวกันก็ข่มขู่ยับยั้งทำให้บุคคลอื่นเกรงกลัวไม่เอาเป็นเยี่ยงอย่างอีกด้วย ดังนั้นโทษที่จะลงจะต้องมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ จึงจะทำให้เกิดการข่มขู่ ยับยั้ง เกรงกลัวขึ้นได้

๓) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) มีวิัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดปรับปรุงแก้ไข กลับตัวเป็นคนดี ไม่หวนไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ดังนั้นการลงโทษจึงใช้วิธีการลงโทษและการคุมประพฤติเพื่อให้ผู้กระทำความผิดปรับปรุงตัวเข้ากับสังคมได้

๔) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม (Social Defense Theory) มีวิัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อให้สังคมมีความปลอดภัยจากอาชญากร ดังนั้น การลงโทษจึงต้องตัดขาดโดยแยกตัวผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม เช่นการใช้วิธีกักกัน หรือการห้ามเข้าเขตกำหนด เป็นต้น

แนวคิดในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรม

เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิด ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมจึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงมากที่สุด เนื่องจากเหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ถูกระทำและทำให้เกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นทางทรัพย์สินร่างกาย หรือจิตใจ และยังอาจมีผลกระทบต่อครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมด้วย จึงควรศึกษาแนวคิดในการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมว่าเหยื่ออาชญากรรมนั้นมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างไร เพื่อให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นกลับมาอยู่ในสภาพเดิม หรือใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้ได้มากที่สุด

เมื่อเหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ถูกระทำและได้รับความเสียหายโดยตรง จึงต้องมองหาหนทางเยียวยาการสูญเสียที่ตัวเองได้รับ ไม่ว่าจะเป็นไปในทางใด เช่น ความเจ็บปวดเนื้อตัวร่างกาย การสูญเสียทรัพย์สินเงินทอง และแม้เป็นการสูญเสียความรู้สึกด้านจิตใจที่มองไม่เห็นหรือนับไม่ได้เป็น

จำนวนเงินที่แน่นอน ถ้าจะพูดถึงการเยียวยาที่เป็นตัวบทกฎหมายในบ้านเราน่าจะเป็นเรื่องของการเยียวยาทางการเงินที่เรียกว่าค่าเสียหายนั่นเอง

จากการศึกษาเรื่องสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย พบว่าเหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ที่ถูกกละเลยมามาก โดยกฎหมายอาญาและยังขาดหลักประกันในการที่จะได้รับการเยียวยาอย่างพอเพียง กฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติให้ผู้กระทำผิดจ่ายค่าชดเชย หรือทดแทนความเสียหายที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับ ทำให้เหยื่ออาชญากรรมต้องดำเนินการฟ้องร้องคดีด้วยตนเองในทางแพ่ง ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่าย หากจำเลยเป็นคนยากจนเหยื่อก็ไม่สามารถได้รับการชดเชยจากจำเลยอยู่นั่นเอง ดังนั้นเหยื่อจึงปราศจากหลักประกันในการที่จะได้รับการเยียวยาอย่างเพียงพอและเหมาะสม^๙ โดยในอดีตที่ผ่านมา กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ผ่านมาจะทำให้ความกังวลต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ถูกกล่าวหาไม่ให้ถูกละเมิดโดยไม่เป็นธรรม การบริหารจัดการคดีรวมทั้งกฎหมายที่ออกมาจะมุ่งเน้นให้บริการต่อผู้กระทำความผิดในฐานะประธานของการดำเนินกระบวนการค้นหาความจริงมากกว่าที่จะคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมผู้ได้รับความเสียหาย ผู้เสียหายจะมีบทบาทก็แต่เพียงการเป็นพยานให้กับรัฐเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเท่านั้น สำหรับในส่วนที่จะเรียกร้องค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายสำหรับตนเองนั้น ผู้เสียหายต้องทำการฟ้องร้องป้องกันสิทธิของตนเองโดยเรียกค่าเสียหายทางแพ่งจากการกระทำความผิดนั้น ๆ ในฐานที่เป็นละเมิด (Tort)^{๑๐}

อย่างไรก็ตามกรณีละเมิดจะมีผลเพียงแต่ให้เกิดสิทธิฟ้องร้องทางแพ่งสำหรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดแต่อย่างเดียวเท่านั้น แม้ว่าการกระทำละเมิดจะเจือไปด้วยความผิดที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญาอยู่ก็ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ประการอื่นแก่ผู้เสียหายในการที่จะได้รับการเยียวยาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพราะเหตุที่ต้องตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอีก

วิธีการเรียกร้องทางแพ่ง (Civil lawsuit) ดังที่ได้กล่าวนี้ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร เนื่องจากการใช้สิทธิฟ้องร้องคดีในศาลทางแพ่งใช้เวลาในการดำเนินคดีตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนกว่าจะได้รับการชำระค่าเสียหายจะใช้เวลายาวนาน จนทำให้ผู้เสียหาย หรือทายาทมักจะไปตกลงกับจำเลยนอกศาล^{๑๑} จากแนวทางปฏิบัติเช่นนี้จึงเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าความศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมนั้น ได้เริ่มเสื่อมถอยลง เมื่อพิจารณาตามหลักการที่ว่า การอำนวยความยุติธรรมที่ล่าช้า ย่อมถือว่าเป็นความอยุติธรรมอยู่ในตัว

^๙ วีระศักดิ์ แสงสารพันธุ์, ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔)

^{๑๐} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐

^{๑๑} Tatsuya Ota, *Victims and Criminal Justice*, (Japan : Keio University Press Inc., ๒๐๐๓) p.๑๐๙

การที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องมีบทบาทอยู่นอกขอบของการดำเนินกระบวนการยุติธรรม ขาดการคุ้มครองเยียวยา และถูกมองข้ามความรู้สึกเจ็บปวด ซอกแซกที่ได้รับ มีลักษณะเหมือนเป็นชายขอบกระบวนการยุติธรรม ทำให้เหยื่ออาชญากรรมรู้สึกได้ถึงความไม่ยุติธรรมของสังคม และแสวงหาความยุติธรรมด้วยตนเองจนนำไปสู่การกระทำความผิดที่ต่อเนื่องเป็นปัญหาสังคมที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้ตรงกับความต้องการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นจุดอ่อนของกระบวนการยุติธรรมทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย

เมื่อหลายประเทศต่างก็ประสบกับปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ นานวันเข้าจึงได้เกิดแนวคิดในการที่จะเยียวยาสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และได้เกิดหลักที่จะประกันสิทธิของบุคคล ซึ่งได้มีการวางหลักไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๘ ซึ่งมีใจความว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดอันเป็นผลจริงจิงจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูลฐาน ซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย” กล่าวคือ เมื่อสิทธิต่าง ๆ ขันมูลฐานของบุคคลถูกละเมิดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการละเมิดนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดเยียวยาจากกระบวนการยุติธรรม^{๑๒}

โดยที่ทุกฝ่ายเล็งเห็นว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในด้านการปฏิบัติงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อปราศจากความร่วมมือของผู้เสียหายแล้วก็อาจทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่อาจดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในหลายกรณีกลับพบว่า ผู้เสียหายถูกปฏิเสธความช่วยเหลือจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม หรือใช้เป็นเพียงเครื่องมือในการเอาโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น ดังนั้นในปี ค.ศ.๑๙๘๕ สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (General Assembly of United Nations) จึงได้ทำการประกาศรับรองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ใน “ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง” (Declaration of Basic Principle of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power ,๑๙๘๕) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา นับแต่เริ่มต้นคดีอันเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเพื่อให้แน่ใจได้ว่ารัฐได้ดำเนินการอย่างเต็มความสามารถในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ในขณะเดียวกันก็ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของจำเลยอันพึงมีตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดรูปแบบสำหรับการบัญญัติกฎหมายของรัฐอย่างเหมาะสม

^{๑๒} ไชยยงค์ คงจันทร์, ศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองผู้เสียหายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. วิทยาลัยนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัย (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า.๔๔

จากแนวคิดในการดูแลและเยียวยาสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวและพยายามแก้ไข หรือบรรเทาปัญหาโดยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการเยียวยาได้ง่าย และเป็นไปอย่างทั่วถึง แนวทางของการพัฒนาเป็นการสร้างความตระหนักให้กับสังคมโดยทั่วไปให้เห็นความสำคัญในการช่วยเหลือคนที่ต้องตกอยู่ในสถานะหรือสถานการณ์ของการตกเป็นเหยื่อและจำเป็นต้องได้รับการเยียวยาเป็นลำดับแรก

การสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่อ จึงต้องวินิจฉัยสภาพของผู้ตกเป็นเหยื่อซึ่งได้รับผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจให้ชัดเจนรู้ว่าเหยื่อได้รับความเสียหายอย่างไร ต้องการความช่วยเหลือเช่นใด แล้วให้เหยื่อหรือชุมชนที่เหยื่ออาศัยอยู่ร่วมกันรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นและช่วยกันคิดหาทางออกในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นและช่วยกันคิดหาทางออกในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เหยื่ออาชญากรรมต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือและเยียวยารวมทั้งฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สถานะเดิมให้เร็วที่สุด

หลักการทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่อนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการมีกลไกและมาตรการสนับสนุนเพื่อให้ระบบคุ้มครองสิทธิของเหยื่อทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบเป็นเรื่องที่สำคัญ การคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดในการพัฒนาระบบการประνομข้อพิพาททางอาญาระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำผิด เนื่องจากเป็นวิธีการที่ยืดหยุ่นไม่เป็นทางการมากนัก ทำให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับการดูแลและเยียวยาโดยกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง เพราะในปัจจุบันพบว่าเหยื่ออาชญากรรมยังขาดความรู้ที่ถูกต้องเพื่อการดูแลและช่วยเหลือตัวเองในเบื้องต้น เพื่อให้เข้าสู่กระบวนการแสวงหาความยุติธรรมและการเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ การไม่ให้ความร่วมมือซึ่งสาเหตุอาจมาจากความกลัวด้วยถูกข่มขู่ รู้สึกอับอายขายหน้า หรือไม่มีเงิน และการจงใจไม่ให้ความร่วมมือซึ่งมีเหตุจงใจเพราะไม่ต้องการให้ผู้กระทำต้องรับโทษก็เป็นได้

รูปแบบของกลไกในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่อจึงควรมีศักยภาพในการอุดช่องว่างดังกล่าว โดยใช้กระบวนการ ที่เหยื่ออาชญากรรมผู้ซึ่งมีทั้งความหวาดกลัว ความวิตกกังวลสูง รวมทั้งความโศกเศร้าจากความสูญเสียอันเนื่องมาจากการถูกกระทำ นอกจากนั้นยังต้องเป็นกระบวนการที่ผสมผสานระหว่างการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวดเร็วและเป็นธรรม กับการมีมาตรการที่สามารถเป็นที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเชิงวิชาการของหลักเหยื่อวิทยา และเป็นมาตรการเชิงสหวิทยาการที่ต้องแนะนำและติดตามผลการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมตั้งแต่ต้นจนครบกระบวนการ เพราะเรื่องราวเช่นนี้การมีข้อมูลที่เพียงพอแก่การตัดสินใจจะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมที่จะได้รับการเยียวยานั้น เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นคน ถ้าพูดกลับกันคงได้ความว่าการทอดทิ้งเหยื่อเท่ากับเป็นการทำลายความเป็นมนุษย์เราคงไม่อยากเห็นกรณี “เป็นเหยื่อเมื่อวันวานแต่วันนี้กลับกลายเป็นซาตานทำร้ายสังคม”^{๑๓}

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

๑.อาชญากรรม ไม่เป็นเพียงแต่การฝ่าฝืนกฎหมายและละเมิดบรรทัดฐานสังคม ซึ่งต้องลงโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่อาชญากรรมทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหาย เพราะการกระทำความผิดทางอาญาเป็นการทำลายสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์ในสังคมไปพร้อมๆกัน ดังนั้น บุคคลผู้เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดและมีบทบาทในการหาแนวทางยุติข้อขัดแย้งร่วมกัน^{๑๔}

๒.กระบวนการยุติธรรม ไม่ควรมุ่งนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษเพียงอย่างเดียวโดยมุ่งผลของการแก้แค้นทดแทน (retribution) สร้างความข่มขู่ยับยั้ง (deterrent) และตัดโอกาสเขาไม่ให้เกิดการทำความผิดอีก (incapacitation) แต่ควรจะเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม (restoration) อีกด้วย อันเป็นที่มาของแนวคิดเรื่อง Restorative Justice คือ ต้องการฟื้นฟูความเสียหายหรือผลกระทบจากการกระทำผิดให้สังคม

๓.อาชญากรรมไม่ใช่การกระทำที่รัฐเป็นผู้เสียหายเพียงฝ่ายเดียวแต่อาชญากรรมยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้เสียหายในส่วนตัวด้วย ดังนั้น รัฐจึงไม่ควรผู้ขาดการดำเนินการที่มุ่งเน้นเรื่องการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเพียงอย่างเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และชุมชนได้มีโอกาสหาทางออกในการแก้ปัญหา

๔.บุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตามแนวคิดแบบดั้งเดิมเมื่อมีการกระทำความผิดขึ้นจะมีคำถามพื้นฐาน ๓ ประการ คือ ๑) การกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดต่อกฎหมายเรื่องใดมาตราใด ๒) ใครเป็นผู้กระทำ และ ๓) จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างไร ส่วนแนวคิดแบบ restorative justice คำถามพื้นฐานจะเปลี่ยนไปเป็น ๑) ความเสียหาย หรือ ผลกระทบ ที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้คืออะไร ๒) จะแก้ไขเยียวยาให้ทุกคนคืนสู่สภาพเดิมอย่างไร และ ๓) ใครจะเป็นผู้แก้ไขเยียวยา และด้วยวิธีอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับการชะลอการฟ้องในต่างประเทศ

ในต่างประเทศมีระบบการฟ้อง ๒ รูปแบบ

๑.การใช้หลักในเรื่องของการฟ้องคดีตามกฎหมาย กล่าวคือ กฎหมายต้องบังคับให้เป็นไปตามตัวบท มีประเทศที่ใช้รูปแบบนี้ เช่น ออสเตรเลีย อิตาลี และสเปน

^{๑๓} ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ , สิทธิของเหยื่อ , เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๐

^{๑๔} Marin Wright, ๑๙๙๙: ๑๘๘-๑๘๙ ; Michael Tonry, ๑๙๙๘: ๕-๗; John Braithwaite, ๑๙๙๘: ๓๒๓-๓๔๔;

๒. การใช้หลักในเรื่องของการฟ้องคดีเป็นเรื่องของดุลพินิจ ประเทศที่ใช้รูปแบบนี้คือ ญี่ปุ่น เบลเยียม ฝรั่งเศส เดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ และอังกฤษ ส่วนประเทศที่ใช้ทั้งสองหลักคือ เยอรมัน ประเทศไทยในส่วนของพนักงานอัยการใช้หลักตามหลักดุลพินิจ และมีกฎหมายที่รองรับอำนาจของอัยการสูงสุดบัญญัติไว้

กลุ่มประเทศที่ยกมาพิจารณาเป็นกลุ่มประเทศที่มีการฟ้องคดีโดยใช้ดุลพินิจ ซึ่งต่างก็มีความหลากหลายทั้งในแง่ระบบกฎหมาย หลักการฟ้องคดีอาญา และลักษณะการใช้ดุลพินิจของอัยการ^{๑๕}

การชะลอการฟ้องในประเทศญี่ปุ่น

ในประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มมีการชะลอการฟ้องตั้งแต่กลาง ค.ศ. ๑๘๘๐ จากการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ไปสำรวจงานของศาลชั้นต้น และพบว่าทุกเรือนจำเต็มไปด้วยนักโทษที่ศาลตัดสินแล้ว และผู้ที่รอการพิจารณาพิพากษาคดีโดยถูกกล่าวหาด้วยความผิดเล็กน้อย และสิ้นเปลืองงบประมาณมากเกินไป จึงได้เสนอให้อยู่ในดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการในการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินคดีโดยคำนึงถึงความหนักเบาแห่งข้อหาและมีความเห็นว่าในคดีที่ผู้ต้องหากระทำผิดเล็กน้อย ควรได้รับการปล่อยตัวหลังจากถูกตั้งข้อหาแล้วว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปี ค.ศ. ๑๙๒๒ ได้บัญญัติเรื่องการชะลอการฟ้องไว้ในมาตรา ๒๗๙ ระบุถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะต้องคำนึงถึงในการชะลอการฟ้อง กล่าวคือ “บุคลิกลักษณะ อายุ สภาพแวดล้อม ผู้กระทำความผิด สภาพของความผิด หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดแล้ว” และต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. ๑๙๔๘ มาตรา ๒๔๘ ได้บัญญัติว่า “พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีอาญาเสมอไป หากเห็นว่าไม่จำเป็น เมื่อได้คำนึงถึงบุคลิกลักษณะ อายุ สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด สภาพของความผิด และความร้ายแรงของความผิด หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดแล้ว”

โครงสร้างสำนักงานอัยการสูงสุดญี่ปุ่น และอำนาจหน้าที่ โดยสรุปดังนี้

อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยสำนักงานอัยการ (The Public Prosecutors Office Law) ว่า “ในคดีอาญา พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญา ตรวจสอบการใช้กฎหมายของศาล และกำกับดูแลการบังคับคดีในคดีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของพนักงานอัยการเมื่อเห็นว่าจำเป็นพนักงานอัยการอาจขอข้อมูลสำนวนหรือเสนอความเห็นต่อศาล และในคดีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติในฐานะที่เป็นตัวแทนของสาธารณะพนักงานอัยการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง และเป็นธรรมเพื่อรักษา

^{๑๕} นิติศาสตร์เสวนา ครั้งที่ ๓/๒๕๕๙ เรื่อง “ชะลอฟ้องกับมาตรการแทนการฟ้อง : ประชาชนได้อะไร” (เนื่องในโอกาสวันศาลยุติธรรม) รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความสงบเรียบร้อยของสังคมและคุ้มครองสิทธิของประชาชน สถานะความเป็นกลางของพนักงานอัยการได้มีการรับรองโดยกฎหมาย แม้ว่าคณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ แต่การพิจารณาโทษทางวินัยต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของพนักงานอัยการ (Committee for the Examination of Qualifications of Public Prosecutors) จำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา ๖ คน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก ๕ คน

โครงสร้างสำนักงานอัยการ ประกอบด้วย สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการเขต และสำนักงานอัยการจังหวัด

สำนักงานอัยการสูงสุด (Supreme Public Prosecutors Office) สำนักงานอัยการสูงสุดตั้งอยู่ที่กรุงโตเกียว มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบสำนักงานอัยการทั่วประเทศมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา อัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด และ อัยการเขต (Superintending Prosecutor) ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีและโปรดเกล้าโดยจักรพรรดิ

สำนักงานอัยการสูงสุด ประกอบด้วย สำนักงานอาญา (Criminal Affairs Department) สำนักงานกิจการความมั่นคงสาธารณะ (Public Security Affairs Department) สำนักงานกิจการศาล (Court Affairs Department) และสำนักงานอำนวยการ (Administration Department) สำนักงานอาญาและสำนักงานกิจการความมั่นคงสาธารณะรับผิดชอบในการกำกับดูแลการดำเนินคดีอาญาทั่วไป และคดีเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศซึ่งสำนักงานอัยการเขตและสำนักงานอัยการจังหวัดรับผิดชอบ ดำเนินคดีสำนักงานอัยการสูงสุดจะตรวจสอบกำกับดูแลและให้นโยบายแก่สำนักงานอัยการในท้องที่ เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นมาตรฐานเดียวกัน และสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการเขต (High Public Prosecutor Office) สำนักงานอัยการเขตทั่วประเทศมีทั้งหมด ๘ เขต รับผิดชอบคดีชั้นอุทธรณ์ และคดีสำคัญ เช่น คดีกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา และคดีละเมิดกฎหมายป้องกันการผูกขาด เป็นต้น ในปีค.ศ. ๑๙๗๓ สำนักงานอัยการเขตโตเกียวได้ดำเนินคดีสำคัญและเป็นที่สนใจของประชาชนกับบริษัทน้ำมันและผู้บริหารหลายบริษัทที่ตกลงกำหนดราคาโดยฝ่าฝืนกลไกของตลาด

สำนักงานอัยการจังหวัด (District Public Prosecutor Office) สำนักงานอัยการจังหวัดมีทั้งหมด ๕๐ สำนักงาน ตั้งอยู่ในท้องที่เดียวกับศาลจังหวัด รับผิดชอบในการสอบสวน และดำเนินคดีอาญาในเขตอำนาจของสำนักงาน ในสำนักงานอัยการจังหวัดใหญ่ๆ จะแบ่งความรับผิดชอบคดีตามความเชี่ยวชาญ เช่น คดีอาญาทั่วไป คดีความผิดต่อความมั่นคง และคดีประเภทอื่นๆ

อำนาจของพนักงานอัยการในการสอบสวน จับกุม และควบคุมตัว^{๑๖}

^{๑๖} เสนาวิชากร เรื่อง "ระบบการสอบสวนของพนักงานอัยการญี่ปุ่น" วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ณ ห้องประชุม ยกรกระบัตรมณฑล อธิบดีอัยการเขต ๓

ตามกฎหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสอบสวนในเบื้องต้น (Primary investigation) แต่พนักงานอัยการก็มีอำนาจสอบสวนและควบคุมการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจอำนาจสอบสวนของพนักงานอัยการมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายว่าด้วยสำนักงานอัยการ เหตุผลสำคัญที่กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนเนื่องจากสถานะของเจ้าหน้าที่ตำรวจถูกแทรกแซงโดยการเมืองได้โดยง่าย

คดีสำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจและตระหนักถึงความจำเป็นของอำนาจสอบสวนของพนักงานอัยการ คือ คดีรับสินบน บริษัท Lockheed ที่พนักงานอัยการได้ทำการสอบสวนและฟ้องร้องดำเนินคดีกับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ผู้ทรงอิทธิพลทางการเมืองของญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๑๙๗๖ ในสำนักงานอัยการโตเกียวและสำนักงานอัยการโอซาก้าได้จัดตั้งกองสอบสวนคดีพิเศษ (Special Investigation Department) รับผิดชอบในการสอบสวนคดีสำคัญต่างๆ เช่น คดีทุจริตประพฤติดมิชอบของนักการเมืองข้าราชการและนักธุรกิจ รวมทั้งคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน

พนักงานอัยการมีอำนาจจับกุมและควบคุมผู้ต้องหาโดยขอหมายจับจากศาล ซึ่งสามารถควบคุมตัวได้ ๔๘ ชั่วโมง หลังจากนั้นหากจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวอีกต้องขอฝากขังได้ ๑๐ วัน และขยายเวลาได้อีก ๑๐ วันรวมเป็นเวลาที่สามารถควบคุมตัวได้ทั้งหมด ๖๘ วัน แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้จับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องส่งสำนวนไปให้พนักงานอัยการภายใน ๔๘ ชั่วโมง หลังจากนั้นพนักงานอัยการต้องพิจารณาดำเนินการฝากขังภายใน ๒๔ ชั่วโมง ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้จับกุม ผู้ต้องหาจะถูกควบคุมตัวในชั้นต้น ๓ วันมากกว่าการถูกจับกุมโดยพนักงานอัยการ

การพิจารณาสั่งคดี

พนักงานอัยการมีอำนาจเด็ดขาดในการพิจารณาสั่งคดีตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการทำได้ ๓ กรณี คือ

- 1) สั่งฟ้อง
- 2) สั่งชะลอฟ้องแม้จะมีพยานหลักฐานว่าผู้ต้องหากระทำความผิด และ
- 3) สั่งไม่ฟ้องเนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง

การสั่งชะลอฟ้อง

องค์ประกอบที่พนักงานอัยการจะต้องนำมาพิจารณาในการชะลอการฟ้อง

องค์ประกอบที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๘ มีดังนี้ คือ

๑) บุคลิกลักษณะ อายุ สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นมาแต่กำเนิดหรือมีขึ้นในภายหลังก็ต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย แพทย์จะเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการให้ความเห็นในเรื่องนี้ พนักงานอัยการจะใช้ดุลพินิจว่าจะชะลอการฟ้องหรือไม่ก็โดยอาศัยความเห็นของแพทย์เป็นหลัก

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้วิกลจริตพันเพี้ยนถึงขนาดที่ไม่ต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาแล้ว พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องพิจารณาเรื่องการชะลอการฟ้อง เพราะเหตุดังกล่าวทำให้เขาพ้นจากความ

รับผิดชอบในทางอาญาอยู่แล้ว แต่ในกรณีที่ผู้นั้นยังมีความรู้สึกผิดชอบ หรือสามารถบังคับตนเองได้บ้าง พนักงานอัยการก็มีอำนาจที่จะส่งตัวผู้ต้องหาไปยังโรงพยาบาลโรคจิต หรือมอบให้ผู้อนุบาลหรือผู้ปกครองดูแลไปรักษาแทนที่จะส่งตัวไปฟ้องศาลและใช้วิธีการชะลอการฟ้องแทนก็ได้

พนักงานอัยการได้ใช้ดุลพินิจชะลอการฟ้องแก่ผู้สูงอายุมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ทั้งนี้เพราะนโยบายในทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นนั้นถือว่าผู้สูงอายุมีพลังเหลือน้อยที่จะไปกระทำผิดซ้ำได้อีกในอนาคต เมื่อเปรียบเทียบกับคนวัยรุ่นหรือวัยกลางคน

สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด หมายถึงอาชีพ ประวัติชีวิตของเขาในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมซึ่งเขาเติบโตขึ้นมา เช่นสภาพที่อยู่อาศัยของเขาเป็นอย่างไร สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่พนักงานอัยการจะนำมาพิจารณาเพื่อใช้ดุลพินิจในการชะลอการฟ้อง ถ้าผู้กระทำความผิดที่มีประวัติอาชญากรรมมาก่อน หรือกระทำความผิดในขณะที่อยู่ระหว่างการชะลอการฟ้อง หรือรอการลงโทษ โอกาสที่พนักงานอัยการจะใช้ดุลพินิจชะลอการฟ้องก็น้อยลง

๒) สภาพและความร้ายแรงของความผิด พนักงานอัยการจะคำนึงถึง

- โทษที่กฎหมายกำหนด
- จำนวนความผิดที่กระทำ
- ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด
- อันตรายที่มีต่อสังคม
- อิทธิพลที่มีต่อสังคม
- มูลเหตุจูงใจ
- วิธีการในการกระทำความผิด
- เหตุผลทางจิตวิทยา (ความกลัว ความตื่นเต้น ความหวาดระแวง ความบันดาลโทสะ

การข่มขู่ การช่วยเหลือส่งเสริมให้ทำความผิด จิตวิทยาฝูงชน)

- ผลกำไรที่ได้จากการกระทำ
- ความสัมพันธ์กับผู้เสียหาย

๓) เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิด พนักงานอัยการจะคำนึงถึง

- ความรู้สึกสำนึกผิดของผู้กระทำความผิด
- ความรู้สึกของผู้เสียหาย
- การชดเชยค่าเสียหายและประนีประนอมกัน
- ความเปลี่ยนแปลงของความรู้สึกของสังคม
- ช่วงเวลาที่ผ่านไป
- การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย
- ความเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ระบบชะลอการฟ้องเป็นความหวังอย่างหนึ่งในการป้องกันผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดอีกต่อไปในอนาคต พนักงานอัยการจะมอบตัวผู้กระทำความผิดให้อยู่ในความควบคุมดูแลของครอบครัว ผู้อนุบาล ญาติ หรือนายจ้างของเขาเอง และส่วนมากบุคคลที่รับตัวผู้กระทำความผิดไว้จะต้องทำหนังสือรับรองต่อพนักงานอัยการว่าจะควบคุมดูแลความประพฤติของผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ดีผู้กระทำความผิดจำนวนไม่น้อยที่ไม่อาจหาผู้ใดมารับรองว่าจะคอยควบคุมดูแลความประพฤติของตน จึงจะต้องมีการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการชะลอการฟ้องด้วย

มาตรการควบคุมการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ

การใช้ดุลพินิจใด ๆ ของพนักงานอัยการต้องเสี่ยงต่อความผิดพลาดควบคู่ไปด้วยเสมอ สิ่งแรกที่พึงคำนึงในการใช้ดุลพินิจก็คืออิทธิพลจากความกดดันต่าง ๆ หรือจากพฤติกรรมส่วนตัวของพนักงานอัยการเอง เช่น ความชอบพอ ความคิดเห็นส่วนตัว เป็นต้น ดังนั้นเพื่อป้องกันข้อครหาความผิดพลาดหรือความไม่เป็นธรรมในการใช้ดุลพินิจ จึงต้องมีระบบการตรวจสอบขึ้นเพื่อป้องกันมิให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจชะลอการฟ้องโดยไม่ชอบ ดังเช่นที่ได้สั่งชะลอการฟ้องรัฐมนตรีญี่ปุ่นในคดีกินสินบนมาแล้ว จึงมีวิธีการควบคุมการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการดังนี้ คือ

๑) การตรวจสอบโดยองค์กรภายใน

พนักงานอัยการแต่ละคนมีอำนาจเต็มที่ในการปฏิบัติงานฟ้องดำเนินคดี แต่ในอีกด้านหนึ่งพนักงานอัยการอยู่ภายใต้การควบคุมของพนักงานอัยการอาวุโส กล่าวคือต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการอาวุโสในการพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี โดยเฉพาะพนักงานอัยการที่อายุน้อยและไร้ประสบการณ์ที่จะต้องปรึกษากับพนักงานอัยการอาวุโสถึงการจัดการคดีที่เหมาะสม ดังนั้น สำนักงานอัยการจึงพัฒนามาตรการเพื่อให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจที่ถูกต้อง คือ

- เมื่อพนักงานอัยการดำเนินการไม่ฟ้องต้องแสดงเหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษรและต้องแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องพร้อมเหตุผลให้ผู้ร้องทุกข์ หรือผู้ถูกกล่าวโทษทราบ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๖๐-๒๖๑)

- พนักงานอัยการต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการอาวุโส ซึ่งจะตรวจสอบว่าความเห็นดังกล่าวมีเหตุผลเพียงพอหรือไม่

- นอกจากนี้ยังมีการควบคุมโดยการยื่นคำร้องคัดค้านต่อหัวหน้าสำนักงานอัยการ ทั้งนี้เนื่องจากการที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องนั้น ไม่อาจยื่นคำร้องคัดค้านกฎหมายหรืออุทธรณ์ทางบริหารได้ ในทางปฏิบัติเมื่อมีคำร้องคัดค้านจะเป็นการกระตุ้นให้หัวหน้าสำนักงานอัยการใช้อำนาจควบคุมของตน กล่าวคือ หัวหน้าสำนักงานจะรับคำร้องและเข้าตรวจสอบการไม่ฟ้องนั้น

๒) การตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก

วิธีที่ ๑ เรียกว่า Analogical Institution Prosecution

เมื่อผู้ใดเห็นว่าคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการไม่ชอบด้วยเหตุผล ก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อสั่งให้มีการพิจารณาคดีนั้น ในขั้นตอนคำร้องนั้นจะถูกส่งไปยังพนักงานอัยการให้พิจารณาก่อน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลก็จะยื่นฟ้องคดีนั้น แต่ถ้าเห็นว่าไม่มีมูลพนักงานอัยการก็จะส่งคำร้องนั้นไปยังศาล ซึ่งศาลก็จะไต่สวนคำร้องนั้น ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลก็จะสั่งให้มีการพิจารณาคดีนั้น แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่มีมูลหรือพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ ศาลก็จะสั่งไม่ให้มีการพิจารณาคดีนั้น ในกรณีที่ศาลสั่งให้พิจารณาคดีนั้นศาลก็จะสั่งแต่งตั้งให้ทนายความเป็นผู้ทำหน้าที่แทนพนักงานอัยการต่อไป

วิธีที่ ๒ Inquest of Prosecution หรือการได้ร่วมการฟ้องร้องตามบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการไต่สวนการฟ้องร้อง ฉบับ ค.ศ. ๑๙๘๘ มาตรา ๑ บัญญัติไว้ว่า ระบบการไต่สวนการฟ้องร้องมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะรักษาไว้ซึ่งความชอบธรรมของการใช้อำนาจฟ้องร้อง โดยการสะท้อนให้เห็นถึงมติมหาชนในเรื่องนี้ มีคณะกรรมการไต่สวนการฟ้องร้อง คณะกรรมการมีหน้าที่ตรวจสอบถึงความไม่ชอบธรรมในการสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ เมื่อมีผู้เสียหายมายื่นคำร้องขอให้ฟ้องคดี คณะกรรมการจะดำเนินการไต่สวน แต่แม้ว่าจะไม่มีผู้มายื่นคำร้องต่อคณะกรรมการก็มีอำนาจไต่สวนเองได้ คณะกรรมการจะต้องส่งสำเนามติแก่หัวหน้าสำนักงานงานอัยการประจำท้องถิ่น ผู้ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลพนักงานอัยการให้ทราบ และให้แก่คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของพนักงานอัยการด้วย แต่มติของคณะกรรมการดังกล่าวไม่ผูกพันพนักงานอัยการ แต่จะเป็นการควบคุมทางอ้อม หากพนักงานอัยการยังใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรมต่อไปอีก หัวหน้าสำนักงานอัยการประจำท้องถิ่นอาจสั่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีก็ได้หากเห็นว่าควรยื่นฟ้อง

การชะลอฟ้องในประเทศเนเธอร์แลนด์^{๑๗}

ประเทศเนเธอร์แลนด์อยู่ในทวีปยุโรป ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย (Civil law) ใช้หลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ โดยพนักงานอัยการมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา และยังมีดุลพินิจที่จะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้ถึงแม้จะมีพยานหลักฐานเพียงพอในการพิสูจน์ความผิด โดยพนักงานอัยการสามารถยุติคดีได้โดยมีเงื่อนไขหรือไม่มีเงื่อนไขก็ได้หากเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยอาจพิจารณาจาก อายุของจำเลย ความร้ายแรงของความผิด เป็นการกระทำผิดครั้งแรก เนื่องมาจากประมาณต้นศตวรรษที่ ๑๙๗๐ มีอัตราการเกิดอาชญากรรมสูงขึ้นใน ขณะที่ทรัพยากรของอัยการมีเท่าเดิม จึงมีการเปลี่ยนแปลงหลักการว่าอัยการจะฟ้องคดีต่อเมื่อการฟ้องคดีนั้นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น ซึ่งการพิจารณาน่าจะเป็นประโยชน์สาธารณะหรือไม่นั้นจะ

^{๑๗} ชะลอฟ้องกับการใช้อำนาจตุลาการ ,นายบัณฑิต ถึงลาภ,สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม,๒๕๔๔

เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติภายในองค์กรอัยการ ซึ่งกำหนดโดยกระทรวงยุติธรรม โดยหลักเกณฑ์เป็นเพียงแนวทางหรือคำแนะนำเท่านั้นไม่มีผลผูกพันต้องปฏิบัติตาม

การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูลของอัยการมี ๒ ลักษณะ

๑. การสั่งไม่ฟ้องโดยไม่มีเงื่อนไข

การสั่งไม่ฟ้องโดยไม่มีเงื่อนไข เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๗ และมาตรา ๒๔๔ โดยวางกฎเกณฑ์เอาไว้ในการสั่งไม่ฟ้องโดยไม่มีเงื่อนไข

๒. การสั่งไม่ฟ้องโดยมีเงื่อนไขหรือการชะลอการฟ้อง (Transaction)

การสั่งฟ้องโดยมีเงื่อนไขก็ต่อเมื่ออัยการเชื่อโดยสุจริตใจว่าศาลจะต้องลงโทษผู้ต้องหาแน หากนำคดีขึ้นสู่การพิจารณา เงื่อนไขนั้นมีหลากหลาย อาจเป็นการกำหนดค่าปรับ ให้บริการสาธารณะ ให้จ่ายค่าทดแทนให้ผู้เสียหาย ให้ไปบำบัดการติดยาหรือบำบัดทางจิต

ในประมวลกฎหมายอาญาของเนเธอร์แลนด์แบ่งแยกความผิดออกเป็น ๒ ประเภท

๑. Felony (Misdrijven) เป็นความผิดที่มีอัตราโทษปรับหรือจำคุก ซึ่งความผิดประเภทนี้อาจยุติในชั้นอัยการได้

๒. Misdemeanour (Overtredingen) ความผิดประเภทนี้จะยุติในชั้นตำรวจ มีส่วนน้อยเท่านั้นที่จะขึ้นสู่ศาล เพราะในเนเธอร์แลนด์ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ยุติคดีเล็กน้อยซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้า โดยให้ผู้ต้องหาชำระเงินเป็นค่าปรับวิธีนี้เรียกว่า Transactie หากผู้ต้องหาไม่ยอมชำระเงินในชั้นอัยการ ก็อาจเสนอให้มี Transactie ใหม่แต่จำนวนเงินสูงกว่าในชั้นตำรวจ เช่น ความผิดกฎหมายจราจร ความผิดฐานลักทรัพย์ในห้างสรรพสินค้า ความผิดฐานเมาสุราแล้วขับรถ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายแต่ไม่ถึงกับเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ

เงื่อนไขที่ให้ผู้ต้องหาปฏิบัติในช่วงถูกชะลอการฟ้องที่ใช้ในเนเธอร์แลนด์ มีลักษณะเหมือนประเทศเยอรมัน ได้แก่การชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้เสียหาย ตั้งแต่ปี ๑๙๘๙ อัยการไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขการทำงานบริการสาธารณะประกอบการสั่งไม่ฟ้องได้อีกต่อไป ส่วนเงื่อนไขอื่น ๆ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด แม้กฎหมายจะไม่ได้ห้ามแต่การปฏิบัติอัยการก็จะกำหนดให้ชำระเงินค่าปรับเป็นส่วนใหญ่ เมื่อเทียบกับประเทศเยอรมนีแล้ว อัยการของเนเธอร์แลนด์มีดุลพินิจที่จะยุติคดีได้อย่างกว้างขวางมากกว่า เนื่องจากความคิดที่จะหาวิธีการสนองตอบที่เหมาะสมต่ออาชญากรรม ซึ่งต้องเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้กระทำผิด ผู้เสียหายและสังคม โดยมองการลงโทษในแง่ของอรรถประโยชน์ไม่ใช่ในแง่ของการแก้แค้น ด้วยทัศนคตินี้อาชญากรรมในเนเธอร์แลนด์จึงไม่ถูกมองว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย แต่แสดงถึงความขัดแย้งทางสังคมและการลงโทษจะมีความหมายก็ต่อเมื่อช่วยแก้ไขข้อขัดแย้งนั้นได้

การตรวจสอบการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องของอัยการ

๑. ตรวจสอบโดยองค์กรภายใน

อัยการเนเธอร์แลนด์สังกัดกระทรวงยุติธรรม ผู้บังคับบัญชาสูงสุดคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอธิบดีอัยการ ๕ คน มีหัวหน้าอัยการใน ๑๙ เขตและมีอัยการในแต่ละเขต อธิบดีอัยการจะกำหนดนโยบายทางอาญาโดยปรึกษารัฐมนตรีและกำหนดแนวทางปฏิบัติ (Guideline) สำหรับอัยการ ซึ่งรวมถึงการสั่งไม่ฟ้อง ชะลอการฟ้องด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการใช้กฎหมาย ซึ่งมีหลายคดีที่จำเลยอุทธรณ์ โดยอ้างเหตุว่าอัยการวินิจฉัยคดีเบี่ยงเบนไปจากแนวปฏิบัติที่วางเอาไว้

ดังนั้นแม้อัยการมีอิสระในการสั่งคดี แต่โดยการควบคุมแล้วรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในการตัดสินใจต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าอัยการก็ต้องรับผิดชอบต่อรัฐมนตรี อัยการแต่ละคนก็ต้องรับผิดชอบต่อหัวหน้าอัยการ โดยปฏิบัติตามแนวทางที่วางไว้

๒. การตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก

๒.๑ การตรวจสอบโดยศาล

ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสั่งไม่ฟ้องคดีของอัยการมีวิธีการที่จะควบคุมอัยการได้โดยการร้องต่อศาล ในจำนวนคดีที่อัยการสั่งไม่ฟ้อง จำนวนคดีในแต่ละปีมีการอุทธรณ์เพียง ๒๐๐ คดี กลไกนี้มีความสำคัญครอบคลุมทั้งผู้เสียหายและบุคคลอื่น ๆ ด้วย

๒.๒ การตรวจสอบโดยประชาชน

ประชาชนสามารถรับรู้และเข้าถึงแนวปฏิบัติของอัยการและนโยบายของหัวหน้าพนักงานอัยการกับรัฐมนตรีฯ ทำให้สามารถตรวจสอบอัยการได้ส่วนหนึ่ง การพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผย ก็เป็นการตรวจสอบอีกส่วนหนึ่ง ระบบการใช้ดุลพินิจของอัยการอย่างกว้างขวางในเนเธอร์แลนด์นั้น จึงอยู่บนความเชื่อมั่นในอัยการว่าจะทำหน้าที่บนพื้นฐานของประโยชน์สาธารณะตามแนวทางการปฏิบัติงานที่วางเอาไว้ ซึ่งอัยการเนเธอร์แลนด์นั้นได้รับความเชื่อถือไม่น้อยไปกว่าผู้พิพากษา เพราะผ่านการอบรมด้วยวิธีการเดียวกันและอัยการก็ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ กึ่งตุลาการของตนด้วย

การชะลอฟ้องในประเทศอังกฤษ

หลักการฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษก่อน ค.ศ. ๑๙๘๖ สามารถฟ้องร้องโดยตำรวจที่เป็นผู้รับผิดชอบคดีโดยทนายความที่ประจำตามสถานีตำรวจหรือไปว่าจ้างทนายความเอกชนมาฟ้องคดีแทน ซึ่งทนายความต้องดำเนินการตามที่ตำรวจเห็นชอบถึงแม้ทนายความจะมีความเห็นขัดแย้งกับตำรวจก็ตาม นอกจากการฟ้องคดีอาญาโดยตำรวจแล้วประชาชนก็มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ และคดีบางประเภทก็อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่มีการจัดตั้งเป็นพิเศษ เช่น กรมสรรพากร มีอำนาจฟ้องคดีตามความผิดกฎหมายภาษีอากร กรมศุลกากร มีอำนาจฟ้องคดีความผิดเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมถึงการนำเข้าส่งออกยาเสพติด

ต่อมามีการจัดตั้งคณะกรรมการชื่อ Royal Commission on Criminal Procedure ในปี ค.ศ. ๑๙๗๘ เพื่อหาข้อบกพร่องในการฟ้องคดีอาญาที่ใช้กันในขณะนั้น ซึ่งคณะกรรมการพบ

ข้อบกพร่องในการดำเนินงานฟ้องคดีของตำรวจเช่น ตำรวจฟ้องทั้งที่มีพยานหลักฐานอ่อนเกินไป เนื่องจากไม่มีการตรวจสอบ คณะกรรมการดังกล่าวจึงได้เสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นมาทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนตำรวจ โดยแยกอำนาจในการสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด ซึ่งคณะทำงานเชื่อว่าระบบการฟ้องคดีในลักษณะนี้จะทำให้เกิดมาตรฐานในด้านความยุติธรรม การเปิดเผย ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพในการฟ้องคดี ชื่อ Crow Prosecution Service(CPS) โดยจัดตั้งตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดี ดังนั้นภายหลังปี ๑๙๘๖ ผู้มีอำนาจในการฟ้องคดีในอังกฤษ จึงได้แก่ CPS ประชาชน และองค์กรอื่น ต่อมาในปี ๑๙๘๗ ได้มีการตั้งองค์กรพิเศษทำหน้าที่ฟ้องคดีฉ้อโกงโดยเฉพาะ คือ Serious Fraud Office (SFO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงที่กำลังทวีความรุนแรง

ในประเทศอังกฤษไม่มีประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา ดังนั้นการดำเนินการขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาล หรือราชทัณฑ์ จะเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะ เช่น การสอบสวนของตำรวจเป็นไปตาม The Police and Criminal Evidence Act ๑๙๘๔ ส่วนการฟ้องของอัยการเป็นไปตาม The Prosecution of Offense Act ๑๙๘๕ เป็นต้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไม่ได้ระบุว่าอัยการมีหน้าที่ต้องสั่งฟ้องคดีอาญาทุกคดีที่มีมูลหรือมีดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่มีมูล หากแต่จะพิจารณาจากแนวทางปฏิบัติ (Guideline) แล้วปรากฏว่ากำหนดให้อัยการไม่ฟ้องคดีอาญาได้ แม้จะมีพยานหลักฐานเพียงพอในการพิสูจน์ความผิด แสดงว่าในประเทศอังกฤษใช้หลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportunity Principle)

การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษพนักงานอัยการต้องปฏิบัติตามแนวทาง (Guideline) ที่ DPP ประกาศโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ ซึ่งแนวทางนี้เรียกว่า Code for Crown Prosecutor ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๙๔ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม Code นี้ โดยเป็นการแก้ไขข้อความให้ชัดเจนขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ตำรวจและประชาชนทั่วไปในการทำความเข้าใจ

การที่มีพยานหลักฐานเพียงพอในการพิสูจน์ความผิดไม่ได้ส่งผลโดยอัตโนมัติให้ผู้ต้องหาถูกฟ้องคดี ทั้งตำรวจและอัยการต้องพิจารณาว่าการฟ้องคดีนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือไม่ ซึ่งหากไม่เป็นก็อาจจะไม่ฟ้องคดีหรือให้ยุติคดี หรือใช้มาตรการอื่นแทนการฟ้องคดีได้

เกณฑ์ในการพิจารณาสั่งฟ้อง ระบุถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. ถ้าฟ้องแล้วศาลจะพิจารณาลงโทษหรือไม่
๒. อาวุธที่ใช้และความรุนแรงที่ข่มขู่ระหว่างการกระทำความผิด
๓. เป็นการกระทำความผิดต่อบุคคล ผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือสาธารณะชน เช่น ตำรวจ ราชทัณฑ์ พยาบาล เป็นต้น
๔. จำเลยเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่หรือความเชื่อถือในสังคมหรือไม่
๕. จากพยานหลักฐานแสดงว่าจำเลยเป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นตัวการที่ทำให้เกิดอาชญากรรมหรือไม่
๖. มีพยานหลักฐานที่แสดงว่าความผิดนั้นกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

๗. มีพยานหลักฐานแสดงว่าความผิดนั้นกระทำกันเป็นกลุ่ม
๘. ผู้เสียหายได้รับความกลัว ความทุกข์ทรมาน ความเสียหาย หรือยุ่งยากใจ
๙. ความผิดมีแรงจูงใจมาจากการเลือกปฏิบัติต่อผู้เสียหายในแง่ของชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือความเห็นทางการเมือง
๑๐. มีความแตกต่างระหว่างอายุจริงกับพัฒนาการทางสติปัญญาของจำเลยและผู้เสียหาย
๑๑. การกระทำความผิดครั้งก่อนๆ ของจำเลยเกี่ยวข้องกับความผิดครั้งนี้หรือไม่
๑๒. มีเหตุอันควรเชื่อว่าความผิดจะดำเนินต่อไป หรือมีการกระทำความผิดซ้ำ
๑๓. ความผิดนั้นแม้ว่าจะไม่ร้ายแรงในตัวเอง แต่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางในพื้นที่ที่มีการกระทำความผิด

เกณฑ์ในการพิจารณาสั่งไม่ฟ้อง มีปัจจัยที่ควรพิจารณาสั่งไม่ฟ้องดังนี้

๑. คดีนั้นศาลจะลงโทษเบามาก
 ๒. ความผิดนั้นกระทำให้ขึ้นโดยผลของการสำคัญผิดหรือเข้าใจผิดโดยแท้ (ต้องดูความร้ายแรงของความผิดด้วย)
 ๓. ความเสียหายหรืออันตรายมีเพียงเล็กน้อย โดยเป็นผลมาจากการกระทำเพียงครั้งเดียว
 ๔. มีความล่าช้าอย่างมากตั้งแต่มีการกระทำความผิดจนถึงวันที่มีการพิจารณาคดีเว้นแต่
 - ความผิดนั้นร้ายแรง
 - ความล่าช้าเกิดขึ้นโดยฝ่ายจำเลยเอง
 - ความผิดเพิ่งจะปรากฏขึ้นไม่นาน
 - ความผิดมีความซับซ้อนต้องอาศัยระยะเวลาในการสอบสวนที่ยาวนาน
 ๕. การฟ้องคดีส่งผลเลวร้ายต่อจิตใจของผู้เสียหายอย่างมาก (ต้องดูความร้ายแรงของความผิดด้วย)
 ๖. จำเลยเป็นผู้สูงอายุหรือไม่ขณะกระทำความผิดได้รับความทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วยทางจิตใจ หรือร่างกาย หากความผิดนั้นไม่ร้ายแรงและมีความเป็นไปได้อย่างแท้จริงว่าความเจ็บป่วยนั้นจะเกิดขึ้นอีก ซึ่งหากจำเป็นพนักงานอัยการอาจส่งตัวจำเลยไปยังสถานบำบัด
 ๗. จำเลยได้พยายามชดเชยความเสียหายที่ตนเองเป็นผู้ก่อ (แต่เพียงการชดเชยค่าเสียหายไม่เพียงพอที่จะทำให้จำเลยหลีกเลี่ยงความผิดได้)
 ๘. ปรากฏหลักฐานต่อสาธารณะชนว่าการฟ้องคดีจะทำลายแหล่งข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงของประเทศ
- การตัดสินจะยุติคดีหรือไม่นั้นพนักงานอัยการต้องพิจารณาแต่ละปัจจัยอย่างละเอียด และมีการประเมินในภาพรวม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้เสียหายด้วย

มาตรการทดแทนการฟ้องคดีในประเทศอังกฤษ^{๑๘}

มีมาตรการแทนการฟ้องคดีที่ใช้ ๒ วิธี คือการตกลงและการเปรียบเทียบปรับ ซึ่งทั้งสองวิธีผู้ใช้คือตำรวจ โดยการเปรียบเทียบปรับใช้กับความผิดกฎหมายจราจร ส่วนการเตือนนั้นใช้กับความผิดหลายประเภท โดยเป็นการดำเนินการที่ไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรรองรับ แต่มี Guideline ของ Home Office ที่กำหนดให้ตำรวจต้องปฏิบัติตาม และหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจว่าจะ Caution หรือไม่ ซึ่งมีผู้เห็นว่าตำรวจใช้มาตรการทดแทนการฟ้องคดีโดยลำพังไม่ถูกต้องเหมาะสม พนักงานอัยการซึ่งมีอำนาจฟ้องร้องคดีน่าจะมีอำนาจในการ Caution เอง คือตำรวจสอบสวนอย่างเดียวเมื่อสอบสวนเสร็จให้ส่งสำนวนคดีให้อัยการแล้วอัยการใช้ดุลพินิจว่าจะฟ้อง หรือไม่ฟ้อง หรือใช้มาตรการทดแทนการฟ้องคดีอื่น ๆ ซึ่งหลักเกณฑ์สำคัญในการใช้ดุลพินิจของอัยการคือ “ประโยชน์สาธารณะ” โดยอัยการต้องพิจารณาว่ามาตรการใดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับทั้งตัวผู้ถูกกล่าวหาและชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว อัยการควรมีอำนาจใช้มาตรการทดแทนการฟ้องคดีได้ ซึ่งมีผู้เสนอมาตรการทดแทนการฟ้องคดีที่พนักงานอัยการอังกฤษควรมีอำนาจดังนี้

๑. การ Caution ซึ่งเป็นอำนาจของตำรวจ

๒. การส่งตัวจำเลยไปยังสำนักงานคุมประพฤติเพื่อทำสาธารณะประโยชน์ โดยพนักงานคุมประพฤติจะช่วยดูแลผู้กระทำความผิดให้ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจในขณะเดียวกันสังคมก็ได้ประโยชน์ด้วย

๓. การให้ผู้ต้องหาชำระเงินจำนวนหนึ่งให้แก่รัฐหรือให้ใช้เงินกับผู้เสียหาย ซึ่งควรจะใช้เฉพาะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ต้องหาและผู้เสียหายต้องยินยอม ความผิดที่ควรใช้วิธีการนี้อย่างยิ่งคือ ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ไม่ร้ายแรง และความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

๔. การส่งตัวผู้ต้องหาที่มีปัญหาทางจิตไปบำบัดทางจิต

๕. การส่งตัวผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดไปยังแพทย์หรือองค์กรอื่น ซึ่งให้ความช่วยเหลือ

๖. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Arbitration or Concilation)

การตรวจสอบการสั่งไม่ฟ้องของอัยการ^{๑๙}

วัตถุประสงค์ของการตั้งองค์กร CPS ขึ้นเนื่องจากผู้ฟ้องคดีเดิมคือตำรวจนั้นขาดความรับผิดชอบ และการตรวจสอบจากองค์กรอื่น จึงเป็นที่คาดหวังว่าเมื่อมีการจัดตั้ง CPS แล้วจะมี

^{๑๘} ศุภกิจ แยมประชา ,บทบาทของอัยการในการกันผู้กระทำความผิดออกจากกรฟ้องคดีต่อศาล, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓

^{๑๙} บัณฑิต ถึงลาภ ,การชะลอการฟ้องกับการใช้อำนาจตุลาการ,เอกสารวิชาการ สถาบันพัฒนาข้าราชการศาลยุติธรรม
สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ,๒๕๔๗

กระบวนการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบที่ชัดเจน โดยมีการตรวจสอบการสั่งไม่ฟ้องของอัยการดังนี้

๑. การตรวจสอบโดยองค์กรภายใน อัยการมีการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น และต้องปฏิบัติตามหน้าที่ตาม Code for Crown Prosecutors ซึ่ง DPP ประกาศกำหนด นอกจากนั้นยังมีการตรวจสอบในรูปแบบของ Field Director ด้วย

๒. การตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก

- การตรวจสอบโดยรัฐสภา

รัฐสภา (Attorney General : AG) เป็นผู้กำกับดูแล DPP กับ CPS รวมถึงสามารถเรียกให้ DPP เสนอรายงานการปฏิบัติงานต่อตนได้ จึงถือว่า DPP และ CPS มีความรับผิดชอบโดยอ้อมต่อรัฐสภา นอกจากนั้นกรรมาธิการของรัฐสภาอาจขอตรวจสอบ CPS โดยตรงได้

- การตรวจสอบโดยศาล

ศาลเข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของอัยการในแง่ที่ว่ากรณีที่ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะตรวจสอบการสั่งคดีของอัยการได้ และแม้คดีที่ไม่มีการไต่สวนมูลฟ้อง

- การตรวจสอบโดยองค์กรอื่น ๆ

ได้แก่การตรวจสอบการใช้งบประมาณของ CPS ซึ่งส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของ CPS เช่นการตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

๓. การตรวจสอบโดยผู้เสียหาย

มีการตรวจสอบในแง่ที่ว่าพนักงานอัยการยุติคดี ผู้เสียหายก็อาจฟ้องคดีเองได้ แต่อำนาจฟ้องของผู้เสียหายในความผิดบางประเภทก็อยู่ภายใต้อำนาจของ AG และ DPP

๔. การตรวจสอบโดยสาธารณชน

เนื่องจากอังกฤษใช้หลักการฟ้องคดีโดยประชาชน ดังนั้น สาธารณะชนอาจตรวจสอบอัยการได้โดยการฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังสามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของอัยการได้โดยผ่านสื่อมวลชน

นอกจากนั้นอัยการต้องแจ้งเหตุผลในการยุติคดีต่อตำรวจด้วย ซึ่งจะทำให้ตำรวจสามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยต่ออัยการที่อยู่ในลำดับเหนือขึ้นไป

โครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมและขั้นตอนการดำเนินคดี^{๒๐}

บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

^{๒๐} เอกสารประกอบการบรรยาย วิชา ส๓๒๒๐๑ กฎหมายน่ารู้

- ๑.ประชาชน หมายถึงผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย พยาน
๒. พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด
๓. พนักงานอัยการ มีหน้าที่ฟ้องคดี เป็นนายโจทก์ หรือนายจำเลย หรือนายความของแผ่นดิน
๔. นายความ คือผู้ที่ดำเนินคดีให้แก่ลูกความในศาล
๕. ศาล มีอำนาจในการพิจารณาคดี ศาลแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ
 - ๕.๑ ศาลชั้นต้น คือ ศาลเริ่มต้นคดี แบ่งเป็น
 - ศาลแขวง คือศาลพิจารณาคดีเล็ก ๆ เช่น ลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย

- ศาลเยาวชนและครอบครัว
- ศาลแรงงาน
- ศาลภาษีอากร

- ๕.๒ ศาลอุทธรณ์ คือ ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลชั้นต้นได้พิจารณาแล้ว ได้แก่
 - ศาลอุทธรณ์
 - ศาลอุทธรณ์ภาค ๑
 - ศาลอุทธรณ์ภาค ๒
 - ศาลอุทธรณ์ภาค ๓

- ๕.๓ ศาลฎีกา คือ ศาลสูงสุดในการพิจารณาคดีที่ตัดสินโดยศาลอุทธรณ์ แต่ยังไม่เป็นที่พอใจของคู่ความ จึงยื่นอุทธรณ์ได้มีอยู่ที่กรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียว
๖. เจ้าพนักงานบังคับคดีและพนักงานราชทัณฑ์ คดีแพ่งจะเกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม คดีอาญาเกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงาน กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม

โครงสร้างและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๑. องค์การและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

๑.๑ พนักงานสอบสวน หรือตำรวจ

พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ เป็นองค์การที่สำคัญที่สุดองค์หนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพราะเป็นหน่วยงานแรกที่ได้รับผิดชอบต่อกระบวนการยุติธรรมก่อนที่คดี หรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น จะผ่านไปยังพนักงานอัยการ และการเข้าสู่การพิจารณาของศาล

ตำรวจเป็นผู้จับกุมผู้กระทำความผิด และทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนแล้วส่งเรื่องหรือสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นนายของแผ่นดิน ฟ้องผู้ต้องหาต่อ

ศาล เมื่อศาลพิพากษาลงโทษแล้ว เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในเรือนจำเพื่ออบรม ดัดนิสัย และฝึกอาชีพต่อไป

๑.๒ หมายความ

หมายความเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม คือเข้ามาว่าความแก้ต่างให้แก่คู่ความ ไม่ว่าจะเป็นโจทก์ หรือจำเลย หมายความเป็นผู้ประกอบอาชีพกฎหมายโดยอิสระ หมายความจะให้คำปรึกษาหรือดำเนินคดีแทน โดยคิดค่าบริการจากลูกความ หมายความจึงเป็นบุคคลที่สำคัญคนหนึ่ง ในกระบวนการยุติธรรม เพราะเป็นผู้รู้กฎหมายและทำหน้าที่เป็นตัวแทนของคู่ความในการดำเนินคดีในศาล การกระทำของหมายความในศาลมีผลเท่ากับคู่ความทำเอง

๑.๓ พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำเนินคดีต่อจากพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนคดีเสร็จแล้ว ก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป พนักงานอัยการจึงเปรียบเหมือนนายของแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีในนามของรัฐ

๑.๔ ศาลยุติธรรม

ศาลเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาคดีหรือตัดสินคดี ตามกฎหมาย ศาลแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ ศาลชั้นต้น คือศาลที่เริ่มพิจารณารรคดีเป็นเบื้องต้น ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา สำหรับในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ศาลอาญาธนบุรี และศาลอาญา ส่วนในจังหวัดอื่น ได้แก่ ศาลแขวงจังหวัด และศาลคดีเด็กและเยาวชน

ศาลอุทธรณ์ คือ ศาลซึ่งวินิจฉัยข้อผิดพลาด หรือข้อขัดตกบกพร่องของศาลชั้นต้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดี ศาลอุทธรณ์นั้นเดิมมีอยู่ศาลเดียว ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ปัจจุบันขยายออกไปอีก ๔ ศาล คือศาลอุทธรณ์ ๑-๔

ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดของศาลในระบบศาลยุติธรรม มีศาลเดียวตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดในการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์อีกชั้นหนึ่ง

๑.๕ กรมราชทัณฑ์

เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาเกือบทุกขั้นตอน โดยทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นชั้นก่อนศาลพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณาคดี ตลอดจนภายหลังการพิพากษา

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการใด ๆ ในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา เจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เช่น ควบคุมตัว ปล่อยตัว หรือแม้แต่คำพิพากษาประหารชีวิต ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล

อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ยังมีความรับผิดชอบสำคัญอื่น ๆ อีกคือ การฝึกอบรม และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมขังให้กลับตัวเป็นคนดี ด้วยการให้อบรมทั้งในด้านศีลธรรม และอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ภายหลังได้รับการปล่อยตัว

๒. การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหลักการดังนี้

๒.๑ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กระทำความผิดทางอาญา ผู้เสียหาย ตำรวจ อัยการ ศาล และพนักงานราชทัณฑ์

๒.๒ เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้นก็จะต้องมีการสืบสวน และสอบสวนเกี่ยวกับความผิด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อน จากนั้นพนักงานอัยการจึงจะฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือในบางกรณีผู้เสียหายจะฟ้องต่อศาลโดยตรงก็ได้

๒.๓ ในคดีอาญานั้น การพิจารณาสืบพยานของศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าสาธารณะชนและต่อหน้าจำเลย

๒.๔ คดีอาญาเมื่อมีคำพิพากษาแล้วจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาโดยไม่ชักช้า

๓. สาระสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา คือ กฎหมายที่ว่าด้วยวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานของรัฐเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามาลงโทษ กฎหมายนี้ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแบ่งออกเป็น ๗ ภาค ดังนี้

ภาค ๑ ข้อความเบื้องต้นมี ๕ ลักษณะ

ลักษณะที่ ๑ หลักทั่วไป

ลักษณะที่ ๒ อำนาจพนักงานสอบสวนและศาล

ลักษณะที่ ๓ การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

ลักษณะที่ ๔ หมายเรียกและหมายอาญา

ลักษณะที่ ๕ จับ ขัง จำคุก คั่น ปล่อยชั่วคราว

ภาค ๒ สอบสวนมี ๒ ลักษณะ

ลักษณะที่ ๑ หลักทั่วไป

ลักษณะที่ ๒ การสอบสวน

ภาค ๓ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้นมี ๓ ลักษณะ

ลักษณะที่ ๑ ฟ้องคดีอาญาและไต่สวนมูลฟ้อง

ลักษณะที่ ๒ การพิจารณา

ลักษณะที่ ๓ คำพิพากษาและคำสั่ง

ภาคที่ ๔ อุทธรณ์และฎีกา มี ๒ ลักษณะ

ลักษณะที่ ๑ อุทธรณ์

ลักษณะที่ ๒ ฎีกา

ภาค ๕ พยานหลักฐาน

ภาค ๖ การบังคับตามคำพิพากษา และค่าธรรมเนียม

ภาค ๗ อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษ

สาระสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะศึกษามีดังนี้

๑. การจับกุมผู้กระทำความผิด

- หลักการจับกุมผู้กระทำความผิด

หลักของการจับกุมผู้สงสัยว่ากระทำความผิด มีอยู่ว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับไม่ได้ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า

๒) เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิด โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด

๓) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้ว และจะหลบหนี

๔) เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และอ้างด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว

- การจับกุมผู้กระทำความผิดของราษฎร โดยปกติราษฎรนั้นจะจับผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่

๑) เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับจะขอความช่วยเหลือเพื่อจัดการตามหมายหรือ

๒) ผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าและความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่ต้องสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีต่อไปนี้

- เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ
- เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะตันที่ทันใดหลังจากการกระทำผิด ในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้อาจมาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวผู้นั้น

- ข้อยกเว้นเรื่องการจับกุมผู้กระทำความผิด คือจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับ

๑) ในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน

๒) ในพระราชวัง หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับอยู่ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อน

- กรณีที่จะออกหมายจับได้ มีดังนี้

๑) เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควร หรือจำเลยเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

๒) เมื่อความผิดที่ผู้ต้องหาถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรหรือที่จำเลยถูกฟ้องนั้นมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป

๓) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ได้ หนีไปก็ดี มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานโดยตรงหรือโดยทางอ้อมก็ดี

๔) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกปล่อยตัวชั่วคราวไม่สามารถทำสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงกว่าเดิม หรือหาหลักประกันมาเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิมตามมาตรา ๑๑๕ ได้จะออกหมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อก็ได้ แต่ต้องบอกรูปพรรณของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่ทำได้

๒. การสืบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้นิยามการสืบสวนว่า “การสืบสวน หมายถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด” จากนิยามนี้จะเห็นได้ว่าการดำเนินการสืบสวนคดีอาญากระทำไปโดยมีความมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ

๑) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๒) เพื่อจะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

๓) การสอบสวนคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่า “การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือ พิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ”

การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเรื่องการสอบสวน คดีอาญาไว้เพื่อประโยชน์ ดังนี้

๑) กำหนดวิธีการที่จะให้ปรากฏพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดอาญาสอง ประการคือ แสดงว่ามีความผิดอาญาเกิดขึ้นจริง และมีพยานหลักฐานพอฟังว่าผู้ต้องหาในคดีเป็น ผู้กระทำความผิด

๒) เป็นหลักประกันผู้ต้องหาโดยพนักงานอัยการจะฟ้อง โดยไม่มีการ สอบสวนหรือการสอบสวนยังไม่เสร็จไม่ได้

การฟ้องศาลในคดีอาญา

คดีอาญาจะมี ๒ ประเภทด้วยกันคือ คดีอาญาแผ่นดิน หรือคดีอาญาที่ยอมความไม่ได้ และ คดีอาญาที่ยอมความได้ การฟ้องร้องต่อศาลในคดีอาญาทั้งสองลักษณะในการดำเนินการแตกต่างกัน ในบางขั้นตอน ซึ่งจะแยกการฟ้องศาลของคดีอาญาทั้งสองลักษณะดังนี้

คดีอาญาแผ่นดิน

เมื่อเกิดอาญาแผ่นดิน เช่น มีการฆ่ากันตาย มีการปล้นทรัพย์เกิดขึ้นในท้องที่ใด หากมี ผู้ไปแจ้งเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ทางผู้ใหญ่บ้าน กำนันก็จะรีบไปแจ้งความกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจอีกทีหนึ่ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาตาม กฎหมาย ถ้าไม่สะดวกในการไปแจ้งความต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรืออาจจะทำให้การดำเนินการจับกุม คนร้ายไม่ทันเหตุการณ์ จะต้องแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยตรงเป็นดีที่สุด การแจ้งความใน คดีอาญาแผ่นดินกระทำได้หลายทาง คือ

๑. โทรศัพท์แจ้งความเป็นการสะดวกรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ได้ดีที่สุด ซึ่งการ แจ้งความทางโทรศัพท์ต้องแจ้งรายละเอียดในลักษณะของคดีอาญาที่เกิดขึ้น และบอกถึงสถานที่เกิด เหตุให้ชัดเจน เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้มาตรวจสถานที่เกิดเหตุได้ทันท่วงทีในสถานที่เกิดเหตุ สิ่งที่สามารถ ทำทันทีของผู้แจ้ง หรือผู้เห็นเหตุการณ์ได้แก่ การนำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาล ช่วยกันทำการดับไฟ ส่วน เหตุการณ์อื่น ๆ ที่เกิดจากคดีอาญาไม่ควรเข้าไปจับต้อง เช่น อาวุธปืนในที่เกิดเหตุ ข้าวของที่ล้มกระจัด กระจายอยู่ การเคลื่อนย้ายศพ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปตรวจสอบสถานที่เกิด เหตุก่อนจะเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีเป็นอย่างยิ่ง และการแจ้งความคดีอาญาจะต้องแจ้งความต่อสถานี

ตำรวจในเขตท้องที่ที่เกิดเหตุ เราอยู่ท้องที่ใดควรได้ทราบเบอร์โทรศัพท์ของสถานีตำรวจในท้องที่เอาไว้ เพื่อความสะดวกต่อการแจ้งเหตุ

๒. แจ้งความด้วยตนเอง คือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากคดีอาญาอาจจะเป็นผู้ประสบเหตุการณ์เอง หรือญาติไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยตรง ซึ่งการไปแจ้งความด้วยตนเองควรไปแจ้งความต่อหน่วยบริการตำรวจ ซึ่งอาจจะเป็นป้อมยาม สายตรวจก็ได้ ถ้าเห็นว่าเป็นการสะดวกกว่าที่จะไปแจ้งความที่สถานีตำรวจในท้องที่ที่เกิดเหตุโดยตรง

๓. ข้าราชการสือมวลชน ในคดีอาญาแผ่นดินถือได้ว่าเป็นการแจ้งความอย่างหนึ่ง เพราะคดีอาญาบางอย่างทางผู้เสียหายต้องการจะปิดไว้เพื่อเป็นการต่อรองกับคนร้าย เช่น การจับตัวไปเรียกค่าไถ่ ความผิดอาญาในลักษณะเช่นนี้ แม้จะไม่มีผู้ใดแจ้งความทั้งทางโทรศัพท์และแจ้งความด้วยตนเอง แต่เมื่อข่าวเกิดแพร่ไปสู่สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ที่เกิดเหตุก็ต้องดำเนินการสืบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง

คดีอาญาแผ่นดิน เมื่อมีผู้แจ้งความไม่ว่าจะทางใดก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีหน้าที่ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาพยานหลักฐานในการจับกุมคนร้าย และเมื่อทำการจับกุมคนร้ายที่ก่อเหตุได้แล้ว จะทำการสอบสวนและหาพยานหลักฐาน เพื่อส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ถูกกล่าวหาไปยังอัยการ เพื่อพิจารณาสั่งฟ้องศาลหรือสั่งไม่ฟ้องศาลอาญาต่อไป แม้เพียงแต่ทราบข่าวโดยไม่มีผู้แจ้ง ในความผิดอาญาแผ่นดินทางเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะดำเนินการสืบข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการต่อไป

คดีอาญาที่ยอมความได้ หรืออาจจะเรียกว่าเป็นคดีความผิดส่วนตัว คดีเหล่านี้คงจะทราบกันมาแล้ว เช่น ยักยอกทรัพย์ ช่มชู้หญิงอายุเกิน ๑๕ ปี คดีเหล่านี้จะเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวกัน อย่างคดียักยอกทรัพย์ เจ้าของทรัพย์และผู้ยักยอกอาจจะตกลงกันได้ ให้ผู้ยักยอกนำเอาทรัพย์ที่ยักยอกมาคืนและอาจเรียกค่าเสียหายจากการกระทำนั้น เมื่อตกลงกันได้ก็ไม่ต้องเกิดคดี

คดีอาญาที่ยอมความได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินคดีได้ เจ้าทุกข์หรือผู้เสียหาย จะต้องแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือแจ้งเรื่องต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ช่วยดำเนินการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การดำเนินคดีอาญาที่ยอมความได้สามารถดำเนินคดีได้ดังนี้

๑) ผู้เสียหายแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งความผิดคดีอาญาที่ยอมความได้ หรือความผิดส่วนตัว ผู้เสียหายมักจะทราบผู้กระทำความผิด การไปแจ้งความซึ่งสามารถบอกตัวผู้กระทำความผิดได้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวมาดำเนินคดีได้

๒) ในระหว่างการดำเนินคดีได้ ไม่ว่าจะเป็นชั้นสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือชั้นส่งฟ้องศาล ถ้าผู้เสียหายและผู้กระทำผิดสามารถยอมความกันได้ การดำเนินคดีเป็นอันสิ้นสุดในชั้น

สอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่ต้องดำเนินการสอบสวน ปิดสำนวนการสอบสวนได้เลยในชั้นส่งฟ้องศาลก็ปิดคดีได้

๓) แต่ถ้าผู้เสียหายไม่ตกลงยอมความกับผู้กระทำความผิด ยืนยันที่จะดำเนินคดีจนถึงที่สุด การดำเนินคดีก็คงดำเนินไปเช่นเดียวกับความผิดในคดีอาญาแผ่นดิน

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาของไทย

คดีอาญา ในทางกฎหมายแล้วถือได้ว่าเป็นคดีที่หนักที่สุด เพราะ การกระทำความผิดทางอาญามีโทษซึ่งโทษสูงสุดในการกระทำความผิดทางอาญาคือ ประหารชีวิต ซึ่งเราสามารถที่จะรู้ได้ว่าเรื่องใดเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ สามารถดูได้จากโทษที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้นๆ ซึ่งโทษทางอาญามีอยู่ทั้งหมด ๕ สถาน เรียงจากหนักไปหาเบา ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ ๑. ประหารชีวิต ๒. จำคุก ๓. กักขัง ๔. ปรับ และ ๕. ริบทรัพย์สิน ซึ่งการจะลงโทษผู้ใดอย่างนั้น กฎหมายจะกำหนดไว้ตามความเหมาะสมเพื่อให้ตุลาการสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาลงโทษตามกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น^{๒๑}

- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

- ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๔ ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปให้ประกอบการงานอย่างใด ๆ ให้แก่ตนหรือให้แก่บุคคลที่สาม โดยจะไม่ใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้น หรือโดยจะใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้น ต่ำกว่าที่ตกลงกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๖๕ ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดผลิต นำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท”

ในการกระทำความผิดทางอาญา ปกติแล้วถือเป็นการกระทำความผิดต่อรัฐต่อสังคม ใครผู้ใดเมื่อได้กระทำความผิดทางอาญา รัฐก็จะเข้ามาดำเนินการนำตัวไปพิจารณาลงโทษตามกฎหมายตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ปัญหาที่ว่า เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นแล้ว ใครบ้างที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด? ในการดำเนินคดีทางอาญา หรือการฟ้องคดีอาญาต่อศาลนั้นกฎหมายได้กำหนดให้การฟ้องคดีอาญาต่อศาลมีได้ทั้งหมด ๒ ทาง คือ ๑.ฟ้องโดยพนักงานอัยการ และ ๒.ฟ้องโดยผู้เสียหาย ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘

^{๒๑} สาธิต บำเรอจิต บทความออนไลน์ [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล :<http://sites.google.com/site/khonkaenlawfirmthai/kar-fxng-khdi-xaya> / [๑ มี.ค.๒๕๖๐]

การฟ้องคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ คือบุคคลที่รัฐนั้นมอบหน้าที่ให้ฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญาต่อศาล โดยการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการจะต้องมีการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ส่งสำนวนการสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งฟ้องต่อไป

เมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องคดี แล้วก็ต้องพาตัวผู้ต้องหาไปฟ้องศาล และเมื่อได้ฟ้องหลังผู้ต้องหาก็กะกลายเป็นจำเลยในคดีต่อศาล

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๑๖/๒๕๕๒ “การแจ้งข้อหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อต้องการให้ผู้ต้องหา รู้ตัวก่อนว่าตนจะถูกสอบสวนในความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น หาได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิดไม่ แม้เดิมจะแจ้งข้อหาว่ากระทำความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ๒ วัน แต่เมื่อสอบสวนไปแล้วปรากฏว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดอีก ๒ วัน ซึ่งเป็นความผิดฐานเดียวกันแต่เพิ่มอีก ๒ กระทง ก็ถือได้ว่าการสอบสวนในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๒๐”

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๙๗/๒๕๕๐ “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ มาตรา ๗ วรรคสาม เป็นบทบัญญัติเพื่อบังคับให้มีการดำเนินคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงต้องล่าช้าและทำให้ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้นานเกินสมควรแก่เหตุและความจำเป็น การที่จำเลยเข้ามาขอตัวและพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้จำเลยทราบ จำเลยให้การปฏิเสธและได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวย่อมถือว่าจำเลยถูกจับแล้ว พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวจำเลยพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้ฟ้องภายในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยโดยไม่ได้ขอผิดฟ้องและพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ทั้งไม่ปรากฏว่าได้รับอนุญาตให้ฟ้องจากอัยการสูงสุดตามมาตรา ๙ จึงไม่ชอบ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง”

การฟ้องคดีโดยผู้เสียหาย

ผู้เสียหาย หมายถึงบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญารฐานใดฐานหนึ่ง ซึ่งผู้เสียหายจะต้องเป็นบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือที่เรียกว่าเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

ในการฟ้องคดีโดยผู้เสียหายนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องมีการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนก่อนเหมือนการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการแต่การฟ้องคดีโดยผู้เสียหายนั้นจะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนเพื่อศาลจะได้พิจารณา ตรวจดูก่อนทำคดีมีมูลพอที่ศาลจะรับคดีไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่หากมีมูลศาลก็จะประทับรับฟ้องไว้พิจารณา หากไม่มีมูลศาลก็จะพิจารณายกฟ้อง

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการฟ้องคดีของผู้เสียหาย

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๐๐๓/๒๕๔๗ “ข้อหาประมาทด้วยกันทั้งคู่ ถือว่ามีส่วนในการกระทำความผิด โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีอำนาจฟ้อง”

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๗๑/๒๕๔๓ “การที่ผู้เสียหายตกลงจะซื้อธนบัตรปลอมจากจำเลย แม้จะเป็นโดยจำเลยใช้อุบายหลอกลวงอันเป็นความผิดฐานฉ้อโกง ก็ตาม ก็เป็นความตกลงที่มี

วัตถุประสงค์จะกระทำผิดกฎหมาย มิได้เป็นไปโดยสุจริตจะถือว่าตนเป็นผู้เสียหายโดยชอบด้วยกฎหมายไม่ได้”

การดำเนินคดีทางอาญาทั้งสองทาง ล้วนแต่เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการแสวงหาความยุติธรรมโดยกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อเป็นการป้องกันให้สังคมเกิดความสงบสุข ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งรัฐ โดยพนักงานอัยการ และประชาชน ซึ่งก็คือผู้เสียหายสามารถดำเนินการเอาตัวผู้กระทำ ความผิดมาฟ้องลงโทษ เพื่อให้ได้รับโทษตามที่กฎหมายได้กำหนด

สถิติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สถิติของการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ^{๒๒}

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)
มากกว่า ๗ ปีแต่ไม่เกิน ๑๔ ปี	๑,๘๕๖
มากกว่า ๑๔ ปีแต่ไม่เกิน ๑๘	๑๘,๖๓๘
๑๘ ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน ๒๐ ปี	๖๗,๔๙๖
มากกว่า ๒๐ ปีแต่ไม่เกิน ๓๕ ปี	๓๑๔,๙๓๒
มากกว่า ๓๕ ปีแต่ไม่เกิน ๕๕ ปี	๒๕๓,๕๕๖
มากกว่า ๕๕ ปี	๖๕๐,๔๓
รวม	๗๒๑,๕๒๑

สถิติของผู้ต้องขังจากกรมราชทัณฑ์^{๒๓}

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ยังคงประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ แม้ว่าในบางปีจะมีการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องขังทำให้จำนวนผู้ต้องขังลดลงไปมาก แต่การลดลงนั้นเป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น จากนั้นจำนวนผู้ต้องขังก็กลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลสถิตินักโทษเด็ดขาดที่ยังต้องถูกจำคุกต่อไป ณ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ พบว่ามีผู้ต้องราชทัณฑ์อยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวนทั้งสิ้น ๒๔๔,๒๖๖ คน ในขณะที่ความจุปกติของเรือนจำสามารถรองรับได้เพียง ๑๘๐,๐๐๐ คน ซึ่งเกินความจุที่เรือนจำสามารถรองรับได้อยู่ถึง ๖๔,๒๖๖ คน จากค่าเฉลี่ยของจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นเดือนละ ๒,๓๐๐ คน หรือปีละ ๒๗,๖๐๐ คน จะส่งผลให้ภายในปี ๒๕๖๑ จะมีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นเป็น ๔๐๐,๐๐๐ คน

^{๒๒} หนังสือรายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๘

^{๒๓} รายงานสถิติผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์ สํารวจเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

ตารางที่ ๑ สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
๑.นักโทษเด็ดขาด	๒๐๙,๙๙๙	๓๔,๒๖๗	๒๔๔,๒๖๖	๗๙.๘๑๔
๒.ผู้ต้องขังระหว่าง	๕๒,๘๖๖	๗,๕๔๗	๖๐,๔๑๓	๑๙.๗๔๐
๒.๑ อุทธรณ์-ฎีกา	๒๓,๖๔๕	๓,๒๐๗	๒๖,๘๕๒	๘.๗๗๔
๒.๒ ใต้สวน-พิจารณา	๘,๗๔๖	๑,๖๑๕	๑๐,๓๖๑	๓.๓๘๕
๒.๓ สอบสวน	๒๐,๔๗๕	๒,๗๒๕	๒๓,๒๐๐	๗.๕๘๑
๓.เยาวชนที่ฝากขัง	๑๑๙	๔	๑๒๓	๐.๐๔๐
๔.ผู้ถูกกักกัน	๘	๓	๑๑	๐.๐๐๔
๕.ผู้ต้องกักขัง	๑,๑๑๕	๑๑๕	๑,๒๓๐	๐.๔๐๒
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	๒๖๔,๑๐๗	๔๑,๙๓๖	๓๐๖,๐๔๓	๑๐๐.๐๐๐

ตารางที่ ๒ สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามลักษณะความผิด

แยกตามลักษณะความผิด	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	๒๐,๔๘๑	๒,๙๖๑	๒๓,๔๔๒	๙.๖
พ.ร.บ.ยาเสพติด/สารระเหย	๑๕๐,๕๗๓	๒๘,๕๔๗	๑๗๙,๑๒๐	๗๓.๓๓
ความผิดต่อชีวิต	๑๕,๓๐๘	๖๕๙	๑๕,๙๖๗	๖.๕๔
ความผิดต่อร่างกาย	๕,๒๐๐	๒๒๕	๕,๔๒๕	๒.๒๒
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๘,๘๖๘	๓๔๐	๙,๒๐๘	๓.๗๗
ภัยอันตรายต่อประชาชน	๓๓๔	๕๐	๓๘๔	๐.๑๖
อื่นๆ (หลายประเภท เช่น พรบ.ป่าไม้ , การพนัน , อาวุธปืน , พรบ.คนเข้าเมือง , ลหุโทษ ฯลฯ	๙,๒๓๕	๑,๔๘๕	๑๐,๗๒๐	๔.๓๙
รวม	๒๐๙,๙๙๙	๓๔,๒๖๗	๒๔๔,๒๖๖	๑๐๐

ตารางที่ ๓ สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ

จำนวนครั้งที่ต้องโทษ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ต้องโทษครั้งที่ ๑	๑๕๐,๔๐๘	๒๗,๗๘๐	๑๗๘,๑๘๘	๗๒.๙๕
ต้องโทษครั้งที่ ๒	๔๕,๐๗๖	๔,๘๙๙	๔๙,๙๗๕	๒๐.๔๖
ต้องโทษครั้งที่ ๓	๙,๘๙๙	๑,๐๖๘	๑๐,๙๖๗	๔.๔๙
ต้องโทษครั้งที่ ๔	๒,๘๒๒	๓๒๐	๓,๑๔๒	๑.๒๙
ต้องโทษ ๕ ครั้งขึ้นไป	๑,๗๙๔	๒๐๐	๑,๙๙๔	๐.๘๒
รวมต้องโทษ ครั้งที่ ๒-๕ ขึ้นไป	๕๙,๕๙๑	๖,๔๘๗	๖๖,๐๗๘	๒๗.๐๕
รวม	๒๐๙,๙๙๙	๓๔,๒๖๗	๒๔๔,๒๖๖	๑๐๐

ตารางที่ ๔ สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามอายุ

แยกตามอายุ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ไม่เกิน ๑๘ ปี	๓๗๖	๘๓	๔๕๙	๐.๑๙
กว่า ๑๘-๒๐ ปี	๖,๘๐๔	๖๘๙	๗,๔๙๓	๓.๐๗
กว่า ๒๐-๒๑ ปี	๗,๕๖๙	๑,๑๔๘	๘,๗๑๗	๓.๕๗
กว่า ๒๑-๒๕ ปี	๓๐,๘๘๙	๔,๐๐๗	๓๔,๘๙๖	๑๔.๒๙
กว่า ๒๕-๓๐ ปี	๔๔,๗๑๖	๕,๙๕๘	๕๐,๖๗๔	๒๐.๗๕
กว่า ๓๐-๓๕ ปี	๔๔,๐๖๔	๖,๔๙๐	๕๐,๕๕๒	๒๐.๗๐
กว่า ๓๕-๔๐ ปี	๓๑,๕๙๔	๕,๓๑๑	๓๖,๙๐๕	๑๕.๑๑
กว่า ๔๐-๔๕ ปี	๑๘,๒๘๐	๓,๙๐๓	๒๒,๑๘๓	๙.๐๘
กว่า ๔๕-๕๐ ปี	๑๑,๖๗๕	๒,๙๙๕	๑๔,๖๗๐	๖.๐๑
กว่า ๕๐-๖๐ ปี	๑๐,๓๕๓	๒,๘๐๑	๑๓,๑๕๔	๕.๓๙
กว่า ๖๐ ปีขึ้นไป	๓,๖๘๑	๘๘๒	๔,๕๖๓	๑.๘๗
รวม	๒๐๙,๙๙๙	๓๔,๒๖๗	๒๔๔,๒๖๖	๑๐๐

หลักการชะลอการฟ้องคดีอาญา

การชะลอการฟ้องคดีอาญาเป็นทางเลือกที่สามในการสั่งคดีของพนักงานอัยการที่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะลงโทษ เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนมาจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยไม่ปรากฏว่าเป็นคดีที่เปรียบเทียบปรับได้และไม่ปรากฏเหตุที่จะต้องสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว พนักงานอัยการมีทางเลือกอยู่อย่างจำกัดแค่สองประการ คือ ประการที่หนึ่ง สั่งฟ้องคดีอาญา และประการที่สอง สั่งไม่ฟ้องคดีอาญาโดยยกเหตุความไม่เป็นประโยชน์สาธารณะหรือผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ^{๒๔}

หากพิจารณาทางเลือกในการสั่งฟ้องคดีอาญา จะพบว่าทางเลือกนี้ให้ผลดี คือสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษจำคุกหรือปรับจริงหรือรอการลงโทษโดยกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติ แต่อย่างไรก็ดีในบางคดีที่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดจริงแต่เป็นคดีเล็กน้อย การสั่งฟ้องคดีอาญาจะมีผลทำให้คดีเข้าสู่ศาลมากเกินไป ซึ่งจะมีผลทำให้กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลล่าช้าและนำไปสู่ปัญหาการปฏิเสธความยุติธรรม (Justice delayed is justice denied)^{๒๕}

หากพิจารณาทางเลือกที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาโดยอ้างความไม่เป็นประโยชน์สาธารณะในการดำเนินคดี ก็จะทำให้สามารถแก้ปัญหาปริมาณคดีล้นศาลได้ ทำให้กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลเร็วขึ้น แต่อย่างไรก็ดีการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะเป็นการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมโดยไม่มีกระบวนการลงโทษหรือคุมประพฤติใดๆ เลย ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความยุติธรรมกับคู่กรณีรวมทั้งความยุติธรรมต่อสังคมตามมาเช่นเดียวกัน

การชะลอการฟ้องในคดีอาญาจึงเป็นมาตรการทางเลือกที่สามที่เข้ามาเป็นทางออกในการสร้างสมดุลระหว่างการสั่งฟ้องคดีอาญา และการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา โดยการชะลอฟ้องทำให้คดีไม่ต้องไปพิจารณาในชั้นศาลเต็มรูปแบบ ซึ่งแก้ปัญหาคดีล้นศาล ในขณะเดียวกันก็สร้างความยุติธรรมให้กับคู่ความและสังคม เพราะผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการชะลอฟ้องจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งเป็นการลงโทษผู้ต้องหาวิธีหนึ่ง กล่าวคือ การนำการคุมประพฤติในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแล้วแต่สมควรได้รับการรอการลงโทษ มาใช้บังคับในชั้นสั่งคดีของพนักงานอัยการ

การชะลอฟ้องในคดีอาญายังเป็นมาตรการฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไข (Rehabilitation) ผู้กระทำความผิด โดยผ่านทางการกำหนดมาตรการคุมประพฤติผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการชะลอฟ้อง พนักงานอัยการสามารถกำหนดมาตรการคุมประพฤติที่เหมาะสมกับการฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำความผิด และยังกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เสียหายและสังคม เช่น การกำหนดห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหาย การกำหนดห้ามเข้าเขตกำหนดที่มีลักษณะเสี่ยงที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้กลับไปกระทำความผิดอีก

^{๒๔} พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๑ วรรค

^{๒๕} คำกล่าวของ William Gladstone นักการเมืองอังกฤษ (๑๘๐๙-๑๘๙๘) [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล <http://quotationspage.com/quote/๒๘๙๐๔.html>

เป็นต้น ในประเทศฝรั่งเศสจากการศึกษาพบว่า ร้อยละ ๙๐ ของผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติในชั้นชะลอฟ้อง ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติอย่างครบถ้วน^{๒๖}

ประเภทคดีที่อาจชะลอฟ้องได้

แยกพิจารณาเป็นการกำหนดประเภทคดีที่อาจชะลอฟ้องได้ และประเภทคดีที่เป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

การกำหนดประเภทคดีที่อาจชะลอฟ้องได้

จากการศึกษาในประเทศต่างๆ ที่ได้มีการใช้ระบบการชะลอฟ้องในคดีอาญา พบว่าบางประเทศไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นสูงที่อาจจัดให้มีการชะลอฟ้อง แต่ให้พนักงานอัยการพิจารณาจากลักษณะของแต่ละคดี^{๒๗} แต่บางประเทศได้กำหนดอัตราโทษขั้นสูงที่อาจชะลอฟ้องได้^{๒๘}

การกำหนดอัตราโทษขั้นสูงที่อาจชะลอฟ้องได้มีข้อดี คือ การสร้างความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ และลดการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการลง แต่การกำหนดโทษขั้นสูงแต่เพียงอย่างเดียวอาจพบข้อเสียบางประการ เช่น ในคดีบางประเภทที่ลักษณะการกระทำความผิดไม่รุนแรง แต่อัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สูงมาก เช่น คดีชิงทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๙ กำหนดโทษจำคุกไว้ตั้งแต่ ๕-๑๐ ปี คดีเหล่านี้เป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่โทษสูงไม่อาจชะลอฟ้องได้โดยสภาพ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการชิงทรัพย์บางประเภทไม่มีความรุนแรง แต่กลับไปเข้าองค์ประกอบของความผิดฐานชิงทรัพย์ เช่น การที่ผู้กระทำความผิดจับมือผู้เสียหายแล้วเอาทรัพย์สินไปเป็นชิงทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๙^{๒๙} ซึ่งความเสียหายไม่น่าจะต่างจากการกระทำความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๖ ที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ซึ่งอาจเข้าสู่กระบวนการชะลอฟ้องได้ การกำหนดให้พนักงานอัยการมีดุลพินิจที่จะพิจารณาประเภทคดีที่อาจชะลอฟ้องได้ ก็จะทำให้มีการชะลอฟ้องในคดีชิงทรัพย์ที่พฤติการณ์ไม่รุนแรงที่ได้กล่าวมาได้ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการกำหนดประเภทคดีบางคดีที่นอกเหนือจากการกำหนดอัตราโทษขั้นสูงของคดีไว้ โดยกำหนดแนวทางให้พนักงานอัยการพิจารณาประเภทคดีที่ชะลอฟ้องจากลักษณะพฤติการณ์ของการกระทำความผิด ลักษณะของผู้กระทำความผิดรวมทั้งความเสียหายต่อสังคม น่าจะทำให้กระบวนการชะลอฟ้องยืดหยุ่นขึ้น และสามารถนำการชะลอฟ้องมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๒๖} การศึกษาของ Jean Danet Sylvie Grunvald ในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ อ้างถึงใน Martine Herzog-Evans, Procedure Penale, Dyna' Sup Droit, ๒๐๐๙, p.๑๐๖

^{๒๗} เช่น เยอรมนี และญี่ปุ่น

^{๒๘} เช่น ฝรั่งเศส กำหนดไว้ว่าคดีที่ชะลอฟ้องได้ต้องมีอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไม่เกิน ๕ ปี

^{๒๙} ฎีกาที่ ๑๖๐๙/๒๕๑๖ วินิจฉัยว่า จับมือผู้อื่นและเอาทรัพย์สินไปเป็นชิงทรัพย์ และเมื่อร่วมกระทำตั้งแต่สามคนขึ้นไปจึงเป็นปล้นทรัพย์ และฎีกาที่วินิจฉัยว่าเป็นชิงทรัพย์อีกหลายฎีกาที่ข้อเท็จจริงมีเพียงแค่การประทุษร้ายเล็กน้อย เช่น ฎีกาที่ ๓๖๑/๒๕๒๐ จำเลยปิดไฟฉายที่ผู้เสียหายถือจนหลุดมือแล้วกระชากสร้อยหนีไปเป็นชิงทรัพย์ และฎีกาที่ ๕๑๓/๒๕๔๓ ใช้มือค้ำคอเจ้าทรัพย์และเอาสร้อยไปเป็นชิงทรัพย์ ฎีกาที่ ๘๖๗/๒๕๐๒ จับมือเด็กและแกะเชือกจากมือเด็กเพื่อลักกระป๋อง เป็นชิงทรัพย์

นอกจากนี้ คดีที่อาจชะลอฟ้องได้โดยสภาพของคดี เช่น คดีที่กระทำโดยประมาท เพราะคดีเหล่านี้ขาดเจตนาชั่วร้ายในการกระทำ จึงควรพิจารณามาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก ซึ่งมาตรการชะลอฟ้องเป็นมาตรการที่ต้อยหนึ่งในการแก้ปัญหาการกระทำความผิดโดยประมาท เปิดโอกาสให้มีการเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายและสังคม พร้อมกับคืนผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมโดยไม่ต้องจำคุก นอกจากนี้ คดีลหุโทษก็เป็นคดีที่อาจชะลอฟ้องได้โดยสภาพของคดีเช่นเดียวกัน เพราะลักษณะของการกระทำไม่มีความรุนแรง

ประเภทคดีที่เป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

ในบางกรณีผู้กระทำได้กระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้มีการลงโทษบทหนักสุดเพียงบทเดียว ดังนั้น หากจะต้องมีการพิจารณาเพื่อชะลอฟ้อง จะต้องพิจารณาจากอัตราโทษของบทหนักเป็นสำคัญ ดังเช่นแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องการเปรียบเทียบปรับ หากบทหนักเปรียบเทียบปรับได้ การเปรียบเทียบก็ชอบด้วยกฎหมาย ในทางตรงกันข้าม หากบทหนักเปรียบเทียบปรับไม่ได้ หากมีการเปรียบเทียบบทเบาไป สิทธินำคดีอาญามาฟ้องก็ยังไม่ระงับ^{๓๐} ดังนั้นในกรณีการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท หากโทษในบทหนักอยู่ในเงื่อนไขของการชะลอฟ้องได้ พนักงานอัยการสามารถชะลอฟ้องได้ทั้งสองบท และหากมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติครบถ้วน สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับลงทั้งบทหนักและบทเบา ในทางตรงกันข้ามหากบทหนักไม่อยู่ในเงื่อนไขของการชะลอฟ้องได้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกสูงหรือไม่มีเหตุอื่นๆ ที่พนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจชะลอฟ้องได้แล้ว หากมีการชะลอฟ้องบทเบาไป ก็ไม่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องสำหรับบทหนักระงับไปด้วย

ประเภทคดีอาญาที่มีผู้เสียหายหลายคน หรือผู้กระทำความผิดหลายคน

คดีอาญาที่มีผู้กระทำความผิดหลายคน การชะลอฟ้องให้พิจารณาตัวผู้กระทำความผิดแต่ละคน กล่าวคือ คำสั่งชะลอฟ้องผู้กระทำความผิดคนหนึ่งไม่มีผลถึงการสั่งคดีของผู้กระทำความผิดอีกคนหนึ่ง เพราะการจะชะลอฟ้องหรือไม่ต้องพิจารณาจากเงื่อนไขเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดแต่ละคน

คดีอาญาที่มีผู้เสียหายหลายคน หากมีการชะลอฟ้องผู้กระทำความผิดแล้ว ผู้เสียหายทุกคนต้องให้ความยินยอมก่อนทำคำสั่งชะลอฟ้อง หากพันวิสัยที่จะติดตามผู้เสียหายได้ทุกคน และภายหลังมีการทำคำสั่งชะลอฟ้องและมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วนแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องจะระงับลงทั้งคดี ในเหตุลักษณะคดีดังนั้นผู้เสียหายที่ไม่ปรากฏตัวและมาปรากฏตัวภายหลังจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาอีกต่อไป ผลของผู้เสียหายหลายคนในกระบวนการชะลอฟ้องกับกระบวนการไกล่เกลี่ยมีความแตกต่างกันนั้นก็เพราะเหตุว่า การไกล่เกลี่ยเป็นเรื่องระหว่างผู้เสียหายทุกคนกับผู้กระทำความผิด ดังนั้น ผู้กระทำความผิดต้องพยายามได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายทุกคนผู้เสียหายที่ไม่ยินยอมจึงมีสิทธิฟ้องคดีได้ตลอดเวลา แต่การชะลอฟ้องเป็นของรัฐโดยพนักงานอัยการกับผู้กระทำความผิดความยินยอมของผู้เสียหายจึงเป็นสิ่งจำเป็นก่อนกระบวนการชะลอฟ้องจะเกิดขึ้น แต่เมื่อกระบวนการชะลอฟ้องได้เริ่มขึ้นและมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติแล้วผู้เสียหายที่ปรากฏตัวภายหลังจึงไม่

^{๓๐} ฎีกา ๕๙๔๒/๒๕๔๘

อาจขัดขวางกระบวนการระหว่างรัฐกับผู้กระทำความผิดได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายดังกล่าวยังคงมีสิทธิบริบูรณ์ในการดำเนินคดีแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย

ลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิด

ลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิดที่นำมาพิจารณาการชะลอฟ้องแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ส่วน คือ ประวัติการกระทำความผิด และความตั้งใจในการปรับปรุงตัวเอง

ประวัติการกระทำความผิด

การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ให้พิจารณาลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงประวัติการกระทำความผิด ดังนั้น หากจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ก็ไม่สามารถรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษได้ แต่หากจำเลยเคยถูกพิพากษาให้จำคุกแต่ศาลรอกการลงโทษไว้ กล่าวคือ ไม่อยู่ในเรือนจำจริง ศาลก็สามารถพิจารณาให้การลงโทษอีกครั้งหนึ่งได้ การใช้ประวัติการกระทำความผิดเป็นเงื่อนไขการชะลอฟ้องเป็นการปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดกลับตัว และจะทำให้การชะลอฟ้องทำได้เพียงผู้ต้องหาที่กระทำความผิดครั้งแรกเท่านั้น ซึ่งไม่น่าจะสอดคล้องกับหลักการของการชะลอฟ้องที่ต้องการลดปริมาณคดี พร้อมทั้งลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสมเพื่อคืนความสงบสุขในสังคม

ความตั้งใจในการปรับปรุงตัวเองและเยียวยาผู้เสียหายและสังคม

การพิจารณาความตั้งใจของผู้กระทำความผิดในการปรับปรุงตัวเองเป็นคนดีไม่กระทำความผิดอีก และตั้งใจเยียวยาผู้เสียหายและสังคมน่าจะถูกนำมาเป็นเงื่อนไขในด้านลักษณะผู้กระทำความผิดที่อาจถูกชะลอฟ้องได้ดีกว่าประวัติในอดีต เพราะการชะลอฟ้องเป็นการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้ต้องหาปฏิบัติ หากปฏิบัติครบถ้วนก็จะมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็ดขาด หากฝ่าฝืนเงื่อนไขผู้ต้องหาจะถูกฟ้องศาลต่อไป ดังนั้น วิธีการที่จะให้การชะลอฟ้องประสบความสำเร็จคือ การประเมินผู้ต้องหาในขั้นต้นว่ามีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติครบถ้วนหรือไม่ หากผู้ต้องหาที่มีความตั้งใจปรับปรุงตัวเอง เยียวยาผู้เสียหายและสังคม ก็ควรให้โอกาสในการเข้าสู่กระบวนการชะลอฟ้อง แม้ผู้ต้องหาคนนั้นจะได้รับโทษมาแล้วก็ตาม

วิธีการชะลอฟ้อง

การชะลอฟ้องมีขั้นตอน คือ พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนสอบสวนแล้วเห็นว่าควรทำคำสั่งฟ้องคดีอาญา แต่พนักงานอัยการเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเข้าสู่กระบวนการชะลอฟ้องได้ พนักงานอัยการอาจสั่งให้มีการชะลอฟ้องได้ โดยดำเนินการคือ

๑. สั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะประวัติของผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย

๒. ขอความยินยอมจากผู้เสียหายและผู้ต้องหา อย่างไรก็ดี ในคดีที่ไม่มีผู้เสียหาย (victimless crime) เช่น คดีขี้ยานพาหนะในสภาพมีนเมาโดยไม่มีอุบัติเหตุ หรือคดียาเสพติด การ

ชะลอฟ้องก็สามารถทำได้โดยได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้เสียหาย

๓. กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้ต้องหาปฏิบัติ

๔. ให้พนักงานคุมประพฤติกำกับดูแลการปฏิบัติตามเงื่อนไขของผู้ต้องหา

๕. ทำคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีในกรณีผู้ต้องหาปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติหรือทำคำสั่งฟ้องคดีอาญา ในกรณีผู้ต้องหาฝ่าฝืนเงื่อนไขคุมประพฤติ

กระบวนการชะลอฟ้องที่เปิดเผย

ความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมอยู่ที่การเปิดเผย (public) กระบวนการพิจารณาเพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบได้ แม้ในคดีความผิดอาญาขั้นตอนสอบสวนและสั่งคดีมีหลักการดำเนินคดีอาญาโดยลับ (secret) ตามรูปแบบของระบบไต่สวนในชั้นก่อนฟ้องคดีอาญา แต่เมื่อพนักงานอัยการตัดสินใจชะลอฟ้องคดีแล้วเป็นการใช้อำนาจกึ่งตุลาการที่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาแบบเปิดเผยในระบบกล่าวหาเพื่อให้สาธารณชนตรวจสอบ การเปิดเผยกระบวนการชะลอฟ้องเป็นการเปิดเผยเหตุผลของการชะลอฟ้องและเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาปฏิบัติเท่านั้น ความลับในการดำเนินการสอบสวนและสั่งคดียังคงมีอยู่ เพราะสำนวนสอบสวนก็ยังคงเป็นความลับอยู่ เช่น ในประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้การชะลอฟ้องต้องเปิดเผยต่อสาธารณชนให้ตรวจสอบได้

ลักษณะของเงื่อนไขคุมประพฤติ

เงื่อนไขคุมประพฤติเป็นมาตรการสำคัญที่จะทำให้สังคมกลับสู่ความสงบ ผู้กระทำความผิดได้รับการปรับปรุงแก้ไขตนเอง และผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหาย หากเงื่อนไขคุมประพฤติกำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม เงื่อนไขดังกล่าวจะเป็นทั้งการลงโทษผู้กระทำความผิดและแนวทางฟื้นฟูเยียวยาผู้กระทำความผิดและเยียวยาผู้เสียหายและสังคม

ลักษณะของเงื่อนไขคุมประพฤตินั้นส่วนของการลงโทษอย่างหนึ่ง ดังนั้น จึงต้องกำหนดไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนตาม “หลักความชอบด้วยกฎหมายอาญา” (nullum crimen nulla poena sine lege) บทบัญญัติที่กำหนดให้ดุลพินิจพนักงานอัยการในการกำหนดเงื่อนไขอื่นใดก็ได้ตามที่เห็นสมควรย่อมเป็นการขัดกับหลักพื้นฐานกฎหมายอาญาดังกล่าว

แนวทางกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติ

เมื่อต้องกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติในการชะลอฟ้องไว้มากมาย แต่พนักงานอัยการมีดุลพินิจที่จะเลือกกำหนดเงื่อนไขบางอย่างได้ โดยไม่ต้องกำหนดทุกอย่าง แนวทางในการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติควรใช้การพิจารณาจาก “ความผิดที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้นกระทบกระเทือนประโยชน์สาธารณะเพียงใด” หากการกระทำความผิดกระทบกระเทือนประโยชน์สาธารณะมาก การกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขก็ต้องมาก ในทางตรงกันข้ามหากการกระทำความผิดกระทบกระเทือนประโยชน์สาธารณะน้อย การกำหนดเงื่อนไขก็น้อยลงและระยะเวลาที่ผู้ต้องหาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขก็น้อยลง

แนวทางกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติทั้งประเภทของเงื่อนไขและระยะเวลาที่ผู้ต้องหาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยพิจารณาจาก “ประโยชน์สาธารณะ” นำมาจากแนวทางการชะลอการฟ้องของกฎหมายเยอรมัน

แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๑

ยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๑ เพื่อบรรลุผลตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่กำหนดไว้จึงกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการมีส่วนร่วมในงานยุติธรรม ปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ยังไม่สามารถบริหารจัดการได้แล้วเสร็จ ตามระยะเวลาที่เหมาะสมจนทำให้มีปริมาณคดีสะสมเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ประกอบกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ยิ่งอาจทำให้เกิดข้อพิพาท ความขัดแย้งและการกระทำ ความผิดมากขึ้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็น ต้องนำกระบวนการทางเลือกในรูปแบบต่างๆ มาใช้รวมทั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นและ ภาคประชาชนในงานยุติธรรม เพื่อตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐ หรือต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ป้องกัน อาชญากรรมข้อพิพาทหรือลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และหากเกิดเหตุก็สามารถดำเนินการให้เป็นที่ยุติได้อย่าง สะดวกและรวดเร็ว วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าถึงความยุติธรรมในรูปแบบที่หลากหลาย อย่างทั่วถึง สนับสนุนให้ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในงานยุติธรรม รวมทั้งลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ ศาล และสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคม แนวทางการดำเนินงาน สร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับผลดีของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกแก่ประชาชน ประสานหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของยุติธรรมทางเลือก และกำหนด เป็นนโยบายร่วมกันที่จะ สนับสนุนการนำรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกต่างๆ มาใช้พัฒนา และปรับปรุงแก้ไข กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและมาตรการทางเลือกต่างๆ เพื่อรองรับการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทในทุกขั้นตอน เปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการอำนวยความสะดวกยุติธรรม การป้องกัน อาชญากรรม การป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐหรือต่อต้าน การทุจริตและประพฤติมิชอบ ตลอดจนการช่วยเหลือผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษ และการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด รวมทั้งจัดตั้งและขยาย เครือข่ายยุติธรรมสู่ชุมชนต่างๆ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนที่ให้ความสนใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปราโมทย์ จันทร์บุญแก้ว (๒๕๔๘) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง “ความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต่อการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ” ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่เห็นว่า มาตราการชะลอการฟ้องถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ที่สามารถใช้แก้ไขปัญหาคดีล้นศาล คนล้นคุกได้ และเห็นว่ามาตรการชะลอการฟ้องเป็นกระบวนการยุติธรรมแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นถึงประโยชน์ต่อสาธารณะ และมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับในประเทศไทย นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่าการลงโทษจำคุกเป็นการสร้างตราบาปให้กับผู้กระทำความผิด ถึงแม้จะเป็นการลงโทษจำคุกในระยะสั้นก็ตาม และจากการศึกษายังพบว่าข้อมูลทางภูมิหลังในเรื่องอาชืพรายได้ รายได้พิเศษ การรับทราบเกี่ยวกับเรื่องชะลอการฟ้องที่แตกต่างกัน ทำให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความคิดเห็นต่อการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับแตกต่างกัน

สาครินทร์ จำปา (๒๕๔๖) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง “การชะลอการฟ้องในคดีอาญา : ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษานิติศาสตร์ ปี ๔” ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ ๔ คณะนิติศาสตร์ ที่มี เพศ สถาบันการศึกษา อาชีพของมารดา และภูมิลำเนาเดิม แตกต่างกันไปไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อการชะลอการฟ้อง ส่วนผลการศึกษาเรื่องอาชีพของบิดา และความรู้ด้านการชะลอการฟ้องในคดีอาญาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการชะลอการฟ้องในคดีอาญาแตกต่างกัน

ณภัทร กตเวทีเสถียร (๒๕๔๗) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การระงับข้อพิพาทในคดีอาญา โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ศึกษาเฉพาะความผิดที่มีผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา)” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทวิธีหนึ่ง ที่มองปัญหาอาชญากรรมว่าเป็นการกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคล ไม่ใช่กระทบต่อรัฐดังเช่นแต่ก่อน ลักษณะของการระงับพิพาทจึงกระทำด้วยการจัดให้บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดโดยตรง อันได้แก่ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและผลของการดำเนินการนำมาซึ่งความพอใจแก่ทุกฝ่าย คือผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษผู้เสียหายได้รับการชดใช้ และชุมชนมีความสุข อันเป็นการนำมาซึ่งความสมานฉันท์กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นที่ได้รับความสนใจจากหลายประเทศทั่วโลกว่าสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมได้ ทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่นประเทศเยอรมัน และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศแคนาดา การที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีอาญาของประเทศไทยจึงสามารถกระทำได้โดยต้องสอดคล้องกับระบบยุติธรรมที่เป็นอยู่ ระบบยุติธรรมทางอาญาของไทยเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ ที่ให้ดุลพินิจแก่อัยการ และศาลกว้างขวาง การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จึงเป็นการนำมาใช้เพื่อประกอบดุลพินิจของอัยการในการสั่งคดี และประกอบดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษ โดยจะนำมาใช้ในความผิดอันยอมความได้, ความผิดอาญาต่อบุคคล หรือต่อกรรมสิทธิ์และทรัพย์สิน หรือต่อการอยู่ร่วมกัน ที่มีคุณธรรมทางกฎหมายคุ้มครองบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคล ที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี และความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ดังนั้น การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ระงับข้อพิพาทในความผิดดังกล่าวจะช่วยให้ปริมาณคดีที่ล้นศาลลดลง

อมรรัตน์ อริยะชัยประดิษฐ์ (๒๕๔๗) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๑” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในความสัมพันธ์ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายมุ่งเน้นเพียงการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยใช้เรือนจำซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมเนื่องจากผู้กระทำความผิดในคดีนี้มีได้มีเจตนาและจิตใจชั่วร้าย นอกจากนี้ผู้เสียหายยังต้องดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาด้วยตนเองเพื่อเรียกร้องสิทธิในการชดเชยค่าเสียหายซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในคดีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายไม่มีประสิทธิภาพ ประสบปัญหาปริมาณคดีและการกระทำความผิดซ้ำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในคดีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยได้นำรูปแบบและการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของต่างประเทศมาศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้รูปแบบการไกล่เกลี่ยในชั้นอัยการและศาลในขณะที่ประเทศแคนาดาได้ใช้รูปแบบการล้อมวงในชั้นศาลเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เสริมในกระบวนการยุติธรรมในทางอาญาของไทยแล้วพบว่าควรที่จะนำรูปแบบการไกล่เกลี่ยมาใช้ เนื่องจากเป็นรูปแบบนี้มีความยืดหยุ่น และสามารถใช้กับความผิดได้หลากหลายแม้จะเป็นความผิดร้ายแรงก็ตาม นอกจากนี้รูปแบบดังกล่าวยังไม่เกินขอบอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ฉะนั้นเพื่อให้แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทย ผู้เขียนจึงเห็นควรว่าการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในประเทศไทยนั้นสามารถที่จะนำมาใช้ในชั้นอัยการและชั้นศาล ซึ่งในชั้นอัยการนั้น อัยการอาจนำวิธีการชะลอการฟ้องมาใช้ปฏิบัติโดยจะระงับการฟ้องผู้กระทำความผิดเป็นการชั่วคราวก่อน และจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย หากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้เป็นผลสำเร็จ ผู้กระทำความผิดจะได้รับการชะลอการฟ้องไว้ ภายใต้การคุมประพฤติหรือดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด สำหรับในชั้นศาลนั้นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำมาใช้ได้โดยอาศัยบทบัญญัติตามมาตรา ๕๖ (๕) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งให้อำนาจแก่ศาลตามที่เห็นสมควรในการกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ เพื่อเป็นการแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงอันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สามารถช่วยบรรเทาความเสียหาย แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ ส่งผลให้คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาเป็นอันระงับช่วยลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาล ก่อให้เกิดความสันติสุขและความสมานฉันท์ในสังคม

วีระพันธ์ จันทรีไข (๒๕๕๒) ได้วิจัยเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษากรณีทรัพยากรป่าไม้” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินคดีของรัฐในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เพียงเพื่อต้องการแพ้หรือชนะเท่านั้น เป็นการแก้ไขที่ “ปลายเหตุ” โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิด “รู้สำนึก” ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้หรือไม่ และมาตรการดังกล่าวไม่เป็นการแก้ไขปัญหาคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่ “ต้นเหตุ” เพื่อ “ป้องกัน” มิให้

มีการกระทำความผิดในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ในอนาคตต่อไป จากการศึกษาพบว่า มีความเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ไขปัญหาคความผิดเกี่ยวกับป่าไม้เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกใหม่แนวสันติวิธีที่ใช้เสริมหรือใช้คู่ขนานกับกระบวนการยุติธรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ได้ แต่เห็นว่าควรนำมาใช้เฉพาะคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ในชั้นพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองหรือชั้นพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจและในชั้นพนักงานอัยการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นวิธีการแนวสันติ และเป็นการแก้ไขปัญหาคความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ที่ “ต้นเหตุ” เพื่อ “ป้องกัน” ไม่ให้มีการกระทำความผิด อีกทั้งผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ไม่มีประวัติในการกระทำความผิด ชุมชน สังคม สามารถให้อภัยได้ ผู้ศึกษาสรุปว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ซึ่งรู้สำนึกต่อการกระทำความผิดของตน

พิมลมาศ ศิลานภาพ (๒๕๔๖) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำมาตรการในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ไขปัญหาคเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด” ผลการวิจัยพบว่ามาตรการในการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงและไม่ร้ายแรง ทำให้เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการอบรมและฟื้นฟูของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ก่อให้เกิดตราบาป ประวัติอันมีมลทิน และมีข้อสรุปในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมาว่ามีเด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกในอัตรา ๑๙-๒๐ เปอร์เซ็นต์ การศึกษาพบว่า การนำมาตรการในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ไขปัญหาคเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นกระบวนการทางเลือกใหม่ที่สามารถใช้ควบคู่กับกระบวนการยุติธรรมเดิม โดยนำมาใช้กับคดีความผิดบางประเภทที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น เพราะเป็นวิธีการแนวสันติ ผู้กระทำความผิดจะไม่มีประวัติในการทำผิด ชุมชน สังคม สามารถให้อภัยได้ ผู้ศึกษาสรุปว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับความผิดของเด็กและเยาวชนอย่างยิ่ง เพราะความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นความผิดที่เกิดจากวัยคึกคะนอง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกผู้ใหญ่ชักนำ เป็นพฤติกรรมลอกเลียนแบบ สมควรจะมีนโยบายอันเป็นนวัตกรรมใหม่ด้วยการนำวิธีการเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ไขปัญหาคเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดสำหรับคดีบางประเภทอันเป็นการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมได้แนวทางหนึ่ง แต่การดำเนินการจะต้องแก้ไขกฎหมาย มาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้มีสภาพบังคับใช้สำหรับความผิดในคดีไม่ร้ายแรงที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี

สุนิสา เจิมพิพัฒน์ (๒๕๔๖) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในปัญหาคความรุนแรง กรณีเป็นความผิดอาญาระหว่างสามีภรรยา” ผลการวิจัยพบว่าควรจะมีการนำแนวคิดการลงโทษที่เป็นการช่วยบำบัด แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาแก้ไขปัญหาคความรุนแรงของสามีภรรยา โดยควรมีการกำหนดประเภทความหนักเบาของความรุนแรงไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม ให้ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้

ให้กับเหยื่อผู้เสียหายโดยตรง โดยควรเป็นความรุนแรงระดับเบาและระดับกลาง แต่ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวทางในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ลงโทษผู้กระทำผิดในปัญหาความรุนแรงของสามีภรรยา อาจยังไม่สมบูรณ์ เพราะกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในบ้านเรายังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยควรมีแนวทางไปในลักษณะของการเยียวยา การฟื้นฟูผู้กระทำผิด และการยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งรักษาความสัมพันธ์ที่ดีของสามีภรรยา จึงมีข้อเสนอให้ควรมีการกำหนดรูปแบบความรุนแรงให้ชัดเจนในการกระทำความผิดในปัญหาความรุนแรงของสามีภรรยา ควรยกเลิกหรือปรับระเบียบตำรวจที่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยเรื่องอำนาจของพนักงานสอบสวน ควรแก้ไขบทบัญญัติในปัญหาความรุนแรงของสามีภรรยาให้เป็นเรื่องยอมความกันได้ ควรมีโรงซ่อมสามีเพื่อบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด ควรให้อำนาจศาลและอัยการใช้ดุลยพินิจกำหนดวิธีการชั่วคราวแก่ผู้กระทำความผิด ควรให้ศาลครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจพิพากษาคดี เพื่อประโยชน์และเป็นแนวทางของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต่อไป

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่อง “การใช้อำนาจในการสังเคราะห์การฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.” โดยการศึกษาวิจัยดังกล่าวใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกจาก (In-depth Interview) ที่ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวน ๑๕ ท่าน โดยได้ทำการศึกษาวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การใช้อำนาจในการสังเคราะห์การฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา” ในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบวิธีวิจัยเอกสาร (Documentatry Research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งเก็บข้อมูลจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอันประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และคุมประพฤติ

๓.๑.๑ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์วรรณกรรมต่าง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี บทความเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการสังเคราะห์การฟ้อง ตามรูปแบบ รวมทั้งวิธีใช้อำนาจในการสังเคราะห์การฟ้อง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมาย ตลอดจนร่างพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๑ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบของการใช้อำนาจในการสังเคราะห์การฟ้องในประเทศไทย ตลอดจนปัญหาในการใช้อำนาจในการสังเคราะห์การฟ้องถึงรูปแบบของการใช้อำนาจ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมาย การขัดแย้งทางความคิด จากการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอันประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และคุมประพฤติ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕ คน

๓.๒ เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเรื่อง “การใช้อำนาจในการสังเคราะห์การฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา” ได้แก่

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง โดยกำหนดไว้จำนวน ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑.เจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน ๓ ท่าน ๒.พนักงานอัยการ จำนวน ๓ ท่าน ๓.ผู้พิพากษา จำนวน ๓ ท่าน ๔.เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จำนวน ๓ ท่าน และ ๕.เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ จำนวน ๓ ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๕ ท่าน

๓.๒.๒ เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน ได้แก่ ๑.แบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๕ ท่าน โดยวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยจะได้กำหนดจากแนวคิด ทฤษฎี ร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งได้นิยามศัพท์ไว้แล้ว และนำกรอบประเด็นที่ต้องการสำหรับการศึกษาวิจัยพร้อมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับ “ความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ” ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ “การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.....” ในประเด็นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเป็นมา และเหตุผลของการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้ รูปแบบการชะลอการฟ้องทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญา

ขั้นตอนที่ ๒ บุคลากรกรอบแนวคิด ทฤษฎี วิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญา รวมทั้งปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องเพื่อกำหนดเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย และเกิดความขัดแย้งทางความคิดให้น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ ๓ การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจงไว้จำนวน ๕ กลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ๑.เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์ถึงรูปแบบของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญา ตลอดจนวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง โดยนำความคิดรวบยอดที่ได้จากการรวบรวมมาใช้ในการพิจารณาถึงรูปแบบที่เหมาะสม ความสอดคล้องกับหลักกฎหมาย และความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับการนำมาตราการดังกล่าวมาบังคับใช้ รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับ

ขั้นตอนที่ ๕ นำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญาต่อไป

๓.๓ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามชนิดเทคนิคการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ด้วยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจำแนก โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้ง รวมทั้งการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลว่าครบถ้วนเพียงพอ และเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผลและอภิปรายผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ว่าสมบูรณ์หรือไม่

๓.๔ การสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากศึกษาวิจัยเอกสาร และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกก่อนนำไปวิเคราะห์ โดยมีการตรวจสอบข้อมูลในขณะที่เก็บข้อมูลอยู่ในภาคสนาม และเมื่อออกจากภาคสนามก็ต้องมีการตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเพียงพอที่จะตอบคำถามวิจัยได้หรือไม่ และข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงไร

บทที่ ๔

ปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญา

บทนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ปัญหาของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญา ซึ่งขณะนี้ตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ได้มีการกำหนดรูปแบบและหลักเกณฑ์การพิจารณาในการสั่งชะลอการฟ้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่มาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถนำมาออกใช้ได้เนื่องจากมีปัญหาในบางประเด็น โดยเฉพาะการคำนึงถึงการใช้อำนาจที่จะสั่งให้มีการชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย จึงได้นำมาจำแนกตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ๑.รูปแบบของการใช้อำนาจ ๒.ความสอดคล้องของหลักกฎหมายในการสั่งชะลอการฟ้อง และ ๓ ความขัดแย้งทางความคิดในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญา ผลการวิเคราะห์จากการศึกษาวิจัยทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และองค์ความรู้จากการวิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

๔.๑ วิเคราะห์รูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง

๔.๑.๑ รูปแบบและการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในต่างประเทศ

จากการที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาทางด้านเอกสารรวมทั้งบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปถึงรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในต่างประเทศได้ดังต่อไปนี้

ประเทศญี่ปุ่น

๑. ผู้มีอำนาจในการชะลอการฟ้องคือ อัยการเจ้าของสำนวน โดยได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าสำนักงานอัยการ

๒. หลักในการพิจารณาการสั่งชะลอฟ้อง ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๗๙ ระบุถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะต้องคำนึงถึงในการชะลอการฟ้อง กล่าวคือ “บุคลิกลักษณะ อายุ สภาพแวดล้อม ผู้กระทำความผิด สภาพของความผิด หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดแล้ว” และต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ.๑๙๔๘ มาตรา ๒๔๘ ได้บัญญัติว่า “พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีอาญาเสมอไป หากเห็นว่าไม่จำเป็น เมื่อได้คำนึงถึงบุคลิกลักษณะ อายุ สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด สภาพของความผิด และความร้ายแรงของความผิด หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดแล้ว”

๓. คดีทุกประเภท รวมทั้งคดีที่มีอัตราโทษสูง ก็สามารถชะลอการฟ้องได้

๔. คำสั่งชะลอการฟ้องมีผลเป็นการยุติการดำเนินคดี ไม่มีการดำเนินการคุมประพฤติผู้ต้องหา

ประเทศเกาหลี

๑. ผู้มีอำนาจในการชะลอการฟ้องคือ พนักงานอัยการ แม้มีพยานหลักฐานเพียงพอฟ้องผู้ต้องหาได้ตามหลักการโดยดุลยพินิจ

๒. หลักในการพิจารณาการสั่งชะลอฟ้อง ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๗ โดยมีเกณฑ์ฟ้อง ดังนี้ อายุ ลักษณะและความประพฤติ สถิติปัญหา สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด ความสัมพันธ์ของผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดอาญา วิธีการและผลของการกระทำนั้น สถานการณ์ภายหลังการกระทำความผิดอาญา อย่างไรก็ตามพนักงานอัยการสามารถพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ นอกจากเกณฑ์ดังกล่าวได้

ประเทศตะวันตก

๑.ผู้มีอำนาจในการชะลอการฟ้องคือ พนักงานอัยการ

๒.เกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจของพนักงานอัยการมี ๕ ข้อ โดยแต่ละประเทศอาจใช้ไม่ครบถ้วนทั้งหมด

๑. ปัจจัยเกี่ยวกับความสงบทางกฎหมายทั่วไป

๑.๑ ประโยชน์ของประเทศ หมายถึงความปลอดภัยและความสงบภายในประเทศ ความมั่นคงของประเทศ ความประสงค์ของพนักงานอัยการที่จะหลีกเลี่ยงความวุ่นวายทางสังคมหรือเศรษฐกิจ หรือหลีกเลี่ยงอันตรายต่อความสัมพันธ์กับต่างประเทศอันเกิดจากการฟ้องคดี ในบางประเทศยังหมายถึงการไม่ฟ้องคดีหากการดำเนินคดีในศาลจะเสียค่าใช้จ่ายที่สูงมาก

๑.๒ ขาดประโยชน์ของประเทศ เช่นการฟ้องคดีผู้ต้องหาชาวต่างประเทศที่จะถูกเนรเทศออกนอกประเทศ หรือถูกดำเนินคดีในศาลในประเทศของชาวต่างประเทศนั้น หรือกรณีการกระทำความผิดเกิดในต่างประเทศ หรือผู้ต้องหาได้รับโทษในต่างประเทศแล้ว

๑.๓ ความไม่ยุติธรรมอย่างชัดเจน ทั้งต่อผู้กระทำความผิดและต่อรัฐ บางครั้งกฎหมายมีความสลับซับซ้อนมากจนผู้พิพากษาไม่สามารถกำหนดโทษได้เท่าเทียมกันแม้ในคดีที่คล้ายคลึงกัน

๑.๔ ขาดความจำเป็นในการบังคับคดี ในกรณีเป็นการกระทำความผิดหลายกระทง พนักงานอัยการมีอำนาจไม่ฟ้องคดีในกระทงที่ไม่สำคัญ หรือฟ้องเพียงบางกระทงที่เห็นว่าการลงโทษนั้นเป็นการเพียงพอแล้วสำหรับความผิดทั้งหมดที่เกิดขึ้น การฟ้องคดีทุกกระทงนั้นจะก่อให้เกิดภาระทั้งต่อรัฐ และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งตำรวจ อัยการ และศาล

๑.๕ ขาดความจำเป็นในการลงโทษ หากการลงโทษไม่ได้สัดส่วนกับโทษที่ผู้ต้องหาได้รับมาแล้วหรือจะได้รับ

๒. ปัจจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิด

๒.๑ การกระทำความผิดเล็กน้อย เป็นการละเมิดกฎหมายเพียงเล็กน้อยหรือความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดเพียงเล็กน้อย เช่นการลักสินค้าราคาต่ำ

๒.๒ ผู้ต้องหามีส่วนในการกระทำความผิดร่วมกับผู้อื่นเพียงเล็กน้อย

๒.๓ การกระทำแทบจะไม่เป็นความผิด เมื่อพิจารณากฎหมายอย่างเคร่งครัดแล้วการกระทำเป็นความผิดแต่สภาพแวดล้อมการกระทำนั้นแทบจะไม่มีผิด อัยการมีอำนาจไม่ฟ้องได้

๒.๔ ระยะเวลายาวนานภายหลังการกระทำความผิด หากกระทำความผิดเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานานแล้ว แม้ยังไม่ขาดอายุความจะทำให้การฟ้องคดีนั้นไม่อาจกระทำได้อีกด้วยเหตุผลทางศีลธรรม มนุษยธรรมหรือโดยทางปฏิบัติ ซึ่งการฟ้องคดีนั้นจะไม่ยุติธรรมหรือไร้ประสิทธิภาพ

๒.๕ ความขัดแย้งทางความคิด ความผิดบางฐานเกิดจากความขัดแย้งทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมืองสืบเนื่องจากความแตกต่างทางด้านความคิด การลงโทษความผิดดังกล่าว ยากที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ อัยการจึงไม่ฟ้องคดี เว้นแต่จะเป็นคดีอุกฉกรรจ์

๓. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด

๓.๑ ผู้กระทำความผิดครั้งแรก การฟ้องคดีอาจไม่เหมาะสม เพราะการที่ผู้ต้องหาตกใจจากการถูกตำรวจจับกุม ถูกสอบคำให้การหรือถูกดำเนินคดีนั้น บางกรณีอาจเป็นการป้องกันมิให้ผู้ต้องหากระทำความผิดอีกอย่างได้ผลเช่นเดียวกับการลงโทษ

๓.๒ อายุของผู้ต้องหาประมวลกฎหมายอาญาจะกำหนดอายุขั้นต่ำของเด็กที่จะมีความรับผิดชอบทางอาญาไว้ แต่ไม่ได้กำหนดอายุขั้นสูงของผู้ใหญ่ที่จะมีความรับผิดชอบดังกล่าว พนักงานอัยการของหลายประเทศจะไม่ฟ้องคดีเด็กที่อายุน้อยมาก และผู้ใหญ่ที่อายุสูงมากแม้จะมีความรับผิดชอบทางอาญาก็ตาม

๓.๓ ผู้ต้องหาพึงได้รับโทษ ย่อมทำให้ผู้ต้องหาละเว้นจากการกระทำผิดอีกได้ ซึ่งจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่จะทำให้พนักงานอัยการไม่ฟ้องคดีในความผิดครั้งก่อนได้

๓.๔ ผู้ต้องหาได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของตน เช่น ได้รับบาดเจ็บและต้องสูญเสียภริยา บุตรหรือญาติไป ในประเทศเยอรมัน ศาลอาจไม่พิพากษาลงโทษ ซึ่งอัยการมีอำนาจไม่ฟ้องได้ด้วยเหตุผลเดียวกัน

๓.๕ ผู้ต้องหาไม่สมบูรณ์ เพราะจะเป็นการขาดความเมตตา และไม่เหมาะสม

๓.๖ การคุมประพฤติพนักงานอัยการมีอำนาจไม่ฟ้องคดีได้เมื่อมีการคุมประพฤติผู้ต้องหา โดยให้ผู้ต้องหาเข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟู เนื่องจากการบำบัดฟื้นฟูนั้นสามารถบรรลุผลได้

๓.๗ การเปลี่ยนแปลงความประพฤติของผู้ต้องหาในทางที่ดี ในระหว่างการกระทำความผิด และในช่วงระยะเวลาการพิจารณาคดีของพนักงานอัยการ อัยการมีอำนาจไม่ฟ้องคดีได้

๔. ปัจจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด

๔.๑ การชดเชยค่าเสียหายการฟ้องคดีในกรณีผู้ต้องหาชดเชยค่าเสียหายแล้วหรือแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างตนกับผู้เสียหายแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาระหว่างผู้ต้องหากับผู้เสียหายอีกได้

๔.๒ ผู้ต้องหาและผู้เสียหายมีส่วนในการกระทำความผิด การฟ้องผู้ต้องหาก็คจะเป็นการไม่เหมาะสมเพราะผู้เสียหายก็มีส่วนในการกระทำความผิดด้วย

๔.๓ ผลประโยชน์ขัดกัน เช่น ในด้านชื่อเสียงไม่อยากปรากฏเป็นคดีในศาล หรือการกระทำซ้ำเรา แต่ต่อมาสมรสกันการฟ้องคดีอาจทำให้สถานการณ์เลวร้ายลง

๔.๔ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย เช่น พักอาศัยอยู่ใกล้กัน เป็นบุคคลในครอบครัว หรือเพื่อนบ้านกันการฟ้องคดีจะเป็นการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าความผิดที่เกิดขึ้น

๕. ปัจจัยเกี่ยวกับการใช้มาตรการอื่น เช่น ทางแพ่ง ทางภาษี ทางปกครอง ทางวินัย

รูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของแต่ละประเทศนั้น มีรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจที่แตกต่างกัน รวมทั้งผู้ที่จะมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องก็แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นได้เป็นรูปแบบของตารางดังต่อไปนี้

ตารางสรุป : รูปแบบและวิธีการชะลอการฟ้องของแต่ละประเทศ

	ประเภทคดี	การพิจารณาคดี	การให้ความ ยินยอม	การตรวจสอบคำสั่ง
ประเทศญี่ปุ่น	ทุกประเภทคดี	พิจารณาตัวผู้กระทำความผิด ลักษณะความผิด สภาพการณ์ภายหลังกระทำผิด	ผู้ต้องหาและผู้เสียหายไม่ต้อง ให้ความยินยอม	โดยองค์กรภายในโดย พนักงานอัยการผู้มีอาวุโส โดยองค์กรภายนอกโดยร้อง ขอต่อหัวหน้าพนักงาน อัยการหรือร้องขอต่อศาล
ประเทศเกาหลี	ทุกประเภทคดี	พิจารณาตัวผู้กระทำความผิด ลักษณะความผิด	ผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอม	โดยองค์กรภายในโดย พนักงานอัยการผู้เป็น

		สภาพการณ์ภายหลังกระทำผิด		ผู้บังคับบัญชาของพนักงานอัยการ
ประเทศสหรัฐอเมริกา	ต้องดูความเหมาะสมของประเภทคดี	พิจารณาจากสภาพของคดีหรือสภาพของการกระทำผิด	ผู้เสียหายยินยอม	โดยองค์กรภายในโดยหัวหน้าพนักงานอัยการ -โดยองค์กรภายนอกโดยมลรัฐแต่งตั้งอัยการพิเศษเป็นการเฉพาะ -โดยศาล แต่ในทางปฏิบัติไม่ปรากฏว่าศาลใช้อำนาจ
ประเทศเยอรมัน	บางคดีต้องได้รับอนุญาตจากศาล	พิจารณาจากสภาพของคดีหรือสภาพของการกระทำผิด	ผู้ต้องหายินยอม	ตรวจสอบโดยองค์กรภายในโดยหัวหน้าพนักงานอัยการ -ตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกโดยศาล
ประเทศอังกฤษ	ต้องได้รับอนุญาตจากศาล	พิจารณาจากสภาพของคดีหรือสภาพของการกระทำผิด	ผู้เสียหายยินยอม	โดยศาลเป็นผู้ตรวจสอบ

๔.๑.๒ รูปแบบและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของประเทศไทย ตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

๑. การดำเนินการศึกษาวิจัยการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. พบว่า การชะลอการฟ้องคดีอาญาเป็นอำนาจและเป็นทางเลือกที่สามในการสั่งคดีของพนักงานอัยการที่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสั่งฟ้องคดีได้ เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยไม่ปรากฏว่าเป็นคดีที่เปรียบเทียบได้และไม่ปรากฏเหตุที่จะต้องสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว พนักงานอัยการมีทางเลือกอยู่ ๒ ประการ คือ ประการที่ ๑ คือการสั่งฟ้องคดีอาญา และประการที่ ๒ คือสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา การสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการดังกล่าวจะพบว่าทางเลือกนี้มีผลดี คือสามารถที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษจำคุกหรือปรับจริงหรือรอการลงโทษโดยกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติ แต่อย่างไรก็ดีในบางคดีที่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดแต่เป็นคดีเล็กน้อย การที่พนักงานอัยการใช้อำนาจในทางคดีตามกฎหมายในการสั่งฟ้องคดี จะมีผลทำให้คดีขึ้นสู่ศาลมากเกินไป ซึ่งมีผลให้กระบวนการยุติธรรมในศาลเกิดความล่าช้า และนำไปสู่การปฏิเสธความยุติธรรมได้

หากพิจารณาทางเลือกที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาโดยอ้างความไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในการดำเนินคดี ก็จะทำให้แก้ไขปัญหาคดีล้นศาลได้ ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีในศาลเร็วขึ้น แต่อย่างไรก็ดีการใช้อำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเป็นการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมโดยไม่มีการลงโทษหรือคุมประพฤติใดๆเลย ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความยุติธรรมกับคู่กรณีรวมทั้งความยุติธรรมต่อสังคมตามมาเช่นเดียวกัน

การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญาจึงเป็นมาตรการทางเลือกที่สามที่เข้ามาเป็นทางออกในการสร้างสมดุลระหว่างการใช้อำนาจในการสั่งฟ้องคดีอาญา และการใช้อำนาจในการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการในการสั่งชะลอการฟ้อง ทำให้คดีไม่ต้องไปพิจารณาในชั้นศาลเต็มรูปแบบ ซึ่งแก้ปัญหาปริมาณคดีล้นศาล และในขณะเดียวกันก็สร้างความยุติธรรมให้แก่คู่กรณี และสังคมโดยรวม เพราะผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการชะลอการฟ้องจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งเป็นการลงโทษผู้ต้องหาวิธีหนึ่ง กล่าวคือ การนำวิธีการคุมประพฤติในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแล้ว แต่ศาลเห็นสมควรที่จะให้รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษมาใช้บังคับในชั้นการใช้อำนาจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ

การชะลอการฟ้องในคดีอาญายังเป็นมาตรการฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดโดยผ่านทาง การกำหนดมาตรการการคุมประพฤติผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการชะลอการฟ้องคดีอาญา พนักงานอัยการสามารถกำหนดรูปแบบมาตรการการคุมประพฤติที่เหมาะสมกับการฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำความผิด และยังกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตให้เหมาะสมกับความ ต้องการของผู้เสียหายและสังคม เช่นการกำหนดห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหาย การกำหนดห้ามเข้าเขตกำหนดที่มี ลักษณะเสี่ยงที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้กลับไปกระทำความผิดอีก

๒. ประเภทของคดีที่อาจสั่งชะลอการฟ้องได้

แยกพิจารณาเป็นการกำหนดประเภทคดีที่อาจชะลอการฟ้องได้ และประเภทคดีที่เป็นความผิด กรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท

๒.๑ การกำหนดประเภทคดีที่อาจชะลอการฟ้องได้ พบว่า บางประเทศ เช่น เยอรมัน และญี่ปุ่น ไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นสูงที่อาจจัดให้มีการชะลอการฟ้อง แต่ให้อำนาจพนักงานอัยการพิจารณาจาก ลักษณะของคดีแต่ละคดี แต่บางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส และไทย ได้กำหนดอัตราโทษขั้นสูงที่อาจชะลอการฟ้อง ได้โดยกำหนดไว้ว่า คดีที่จะชะลอการฟ้องได้ต้องมีอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไม่เกินห้าปี

การกำหนดอัตราโทษขั้นสูงที่อาจชะลอการฟ้องได้มีข้อดี คือ การสร้างความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ และลดการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการลง แต่การกำหนดโทษขั้นสูงแต่เพียง อย่างเดียวอาจพบข้อเสียบางประการ เช่นในคดีบางประเภทที่ลักษณะของการกระทำความผิดไม่รุนแรง แต่อัตราโทษที่กำหนดไว้สูงมาก เช่น คดีชิงทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๙ กำหนดโทษจำคุกไว้ ตั้งแต่ ๕ ถึง ๑๐ ปี คดีเหล่านี้เป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษสูงไม่อาจชะลอการฟ้องได้โดยสภาพ แต่ลักษณะ ของการกระทำผิด ไม่น่าจะต่างไปจากลักษณะของการกระทำผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๖ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ซึ่งอาจเข้าสู่กระบวนการในการสั่งชะลอการฟ้องได้

การกำหนดให้อำนาจพนักงานอัยการมีดุลพินิจที่จะพิจารณาประเภทคดีที่อาจชะลอการฟ้องได้ ก็จะทำให้มีการชะลอการฟ้องในคดีชิงทรัพย์ที่พฤติการณ์แห่งการกระทำไม่รุนแรงดังที่ได้กล่าวมาได้ ดังนั้นการ ให้อำนาจพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการกำหนดประเภทคดีบางคดีที่นอกเหนือจากการกำหนดอัตราโทษขั้น สูงของคดีไว้ โดยกำหนดแนวทางให้พนักงานอัยการพิจารณาประเภทคดีที่จะชะลอการฟ้องจากลักษณะ พฤติการณ์แห่งการกระทำผิดของผู้ต้องหาหรือลักษณะของผู้กระทำความผิดรวมทั้งความเสียหายต่อสังคม น่าจะทำให้ กระบวนการชะลอการฟ้องมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และสามารถนำมาตราการในการชะลอการฟ้องมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ คดีที่อาจจะล่อการฟ้องได้โดยสภาพของคดี เช่น คดีที่กระทำโดยประมาท เพราะคดีเหล่านี้ขาดเจตนาชั่วร้ายในการกระทำ จึงควรพิจารณามาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก ซึ่งมาตรการชะลอการฟ้องเป็นมาตรการที่ดีอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดโดยประมาท เปิดโอกาสให้มีการเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายและสังคม พร้อมกับคืนผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมโดยไม่ต้องจำคุก นอกจากนี้คดีลหุโทษก็เป็นคดีที่อาจจะล่อการฟ้องได้โดยสภาพของคดีเช่นเดียวกัน เพราะลักษณะของการกระทำไม่รุนแรง เป็นความผิดเล็กน้อย

๒.๒ ประเภทคดีที่เป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ในบางกรณีผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้มีการลงโทษบทหนักที่สุดเพียงบทเดียวดังนั้นหากจะต้องพิจารณาเพื่อใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง จะต้องพิจารณาอัตราโทษที่เป็นบทหนักเป็นสำคัญ ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาเรื่องการเปรียบเทียบปรับ หากบทหนักเปรียบเทียบปรับได้ การเปรียบเทียบก็ชอบด้วยกฎหมาย ในทางตรงกันข้าม หากบทหนักเปรียบเทียบปรับไม่ได้ หากมีการเปรียบเทียบบทเบาไป สิทธินาคดีอาญาฟ้องก็ยังไม่ระงับไป ดังนั้นในกรณีการกระทำความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากโทษในบทหนักอยู่ในเงื่อนไขของการชะลอการฟ้องได้ พนักงานอัยการสามารถชะลอการฟ้องได้ทั้งสองบทและหากต่อมามีการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติครบถ้วนแล้ว สิทธินาคดีอาญาฟ้องย่อมระงับลงทั้งบทหนักและบทเบา ในทางตรงกันข้ามหากบทหนักไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะชะลอการฟ้องได้แล้ว หากมีการสั่งชะลอการฟ้องบทเบาไป ก็ไม่ทำให้สิทธิ นาคดีอาญาฟ้องระงับไปด้วย

๒.๓ ประเภทคดีอาญาที่มีผู้เสียหายหลายคน หรือผู้กระทำความผิดหลายคนแยกพิจารณาเป็น ผู้กระทำความผิดหลายคน การชะลอการฟ้องให้พิจารณาตัวผู้กระทำความผิดแต่ละคน กล่าวคือ คำสั่งชะลอการฟ้องผู้กระทำความผิดคนหนึ่งไม่มีผลถึงการสั่งคดีของผู้กระทำความผิดอีกคนหนึ่ง เพราะการจะชะลอการฟ้องหรือไม่ ต้องพิจารณาจากเงื่อนไขเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดแต่ละคน

คดีอาญาที่มีผู้เสียหายหลายคน หากมีการชะลอการฟ้องผู้กระทำความผิดแล้ว ผู้เสียหายทุกคนต้องให้ความยินยอมก่อนพนักงานอัยการจะทำคำสั่งชะลอการฟ้อง แต่หากพันวิสัยที่จะติดตามตัวผู้เสียหายคนใดได้ และภายหลังมีการทำคำสั่งชะลอการฟ้องและได้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติครบถ้วนแล้ว สิทธินาคดีอาญาฟ้องจะระงับลงทั้งคดี ในเหตุลักษณะคดี ดังนั้นผู้เสียหายที่ไม่ปรากฏตัวและมาปรากฏตัวภายหลังจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาต่อไป แต่อย่างไรก็ตามผู้เสียหายที่ปรากฏตัวในภายหลังดังกล่าวไม่เสียสิทธิในการฟ้องร้องดำเนินคดีแพ่งในการเรียกร้องค่าเสียหายต่อไปได้

๒.๔ ลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำผิด

ลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำผิดที่นำมาพิจารณาในการสั่งชะลอการฟ้องแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ส่วน คือประวัติการกระทำความผิด และความตั้งใจในการปรับปรุงตัวเอง

๒.๔.๑ ประวัติการกระทำความผิด

การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ ให้พิจารณาลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงประวัติการกระทำความผิดดังนั้นหากผู้ต้องหาเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ก็ไม่สามารถรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษได้แต่หากผู้ต้องหาเคยถูกพิพากษาให้ลงโทษจำคุกแต่ศาลรอกการลงโทษไว้กล่าวคือไม่อยู่ในเรือนจำจริงศาลก็พิจารณาให้รอกการลงโทษอีกครั้งหนึ่งได้ การใช้ประวัติการกระทำความผิดเป็นเงื่อนไขในการสั่งชะลอการฟ้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดกลับตัว และจะทำให้การชะลอการฟ้องทำได้เพียงผู้ต้องหาที่กระทำความผิดครั้งแรกเท่านั้น

ซึ่งไม่น่าจะสอดคล้องกับหลักการของการชะลอการฟ้องที่ต้องการลดปริมาณคดี พร้อมทั้งลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสมเพื่อคืนความสงบสุขสู่สังคม

๒.๔.๒ ความตั้งใจในการปรับปรุงตัวเองและเยียวยาผู้เสียหายและสังคม

การพิจารณาความตั้งใจของผู้กระทำความผิดในการปรับปรุงตัวเองเป็นคนดีไม่กระทำความผิดอีก และตั้งใจเยียวยาผู้เสียหายและสังคม น่าจะถูกนำมาเป็นเงื่อนไขในด้านลักษณะผู้กระทำความผิดที่อาจถูกชะลอฟ้องได้มากกว่าประวัติการกระทำความผิดในอดีต เพราะการชะลอการฟ้องเป็นการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้ต้องหาปฏิบัติ หากปฏิบัติครบถ้วนก็จะมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็ดขาด หากฝ่าฝืนเงื่อนไขผู้ต้องหาจะถูกฟ้องต่อศาลต่อไป

๔.๒.วิเคราะห์ปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยนั้นได้กำหนดให้พนักงานอัยการตามที่เหมาะสม มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล แม้ว่าผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธก็ตาม ซึ่งทำให้ปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลนั้นมีจำนวนมาก ต่อมาพนักงานอัยการมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาคดีล้นศาล นักโทษล้นคุก โดยอาศัยระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๒๘ ความว่า “ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีใดจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะชนหรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอความเห็นพร้อมสำนวนไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อสั่ง” จากกรณีดังกล่าวอธิบดีกรมอัยการจึงได้วางระเบียบว่าด้วยการชะลอการฟ้อง พ.ศ.๒๕๒๐ ขึ้น ซึ่งในระเบียบการดังกล่าวกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้นได้ยื่นหนังสือเพื่อให้กฤษฎีกา และต่อมากฤษฎีกาเห็นว่าระเบียบการชะลอการฟ้องดังกล่าวเป็นการขัดต่อกฎหมาย เนื่องจากเห็นว่า วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ บัญญัติให้ฟ้องผู้ต้องหาภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยเร็ว

ถึงแม้ว่าระเบียบการชะลอการฟ้องดังกล่าวได้ถูกตีตกไป แต่ยังคงถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อให้แก้ปัญหาคดีล้นศาล นักโทษล้นคุกอีกหลายครั้ง โดยครั้งสุดท้ายได้มีการกำหนดมาตรการชะลอการฟ้องดังกล่าวอยู่ในร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงในขั้นตอนและวิธีการสั่งชะลอการฟ้อง เพื่อให้มีการสอดคล้องกับหลักกฎหมาย และมีรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น และกฎหมายดังกล่าวได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาไปแล้ว แต่ต่อมาประธานศาลฎีกา ได้มีหนังสือมีความเห็นแย้งเพื่อให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความอีกครั้ง และขณะนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ได้มีการนำเสนอประกาศใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวไว้ในประเด็นดังต่อไปนี้ ๑.รูปแบบของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ๒.ความสอดคล้องของหลักกฎหมายในใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง และ ๓.ความขัดแย้งทางความคิดในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญา ต่อไปนี้

๔.๒.๑ วิเคราะห์ปัญหาเรื่องรูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

รูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง เป็นการใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการพิจารณาคดีทั้งปวง ดังนั้นรูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. นั้นมีความเหมาะสม ซึ่งมีการถ่วงดุลในกระบวนการร่างกฎหมายโดยชอบแล้ว^{๓๑} การชะลอการฟ้องใช้กับคดีความผิดอันยอมความได้ คดีเล็กน้อยและคดีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี โดยให้พนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวาง ในการสั่งคุมประพฤติ ซึ่งสามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลได้เป็นจำนวนมาก เพราะประเภทคดีที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของร่างพระราชบัญญัติ กำหนดไว้เพียง ๓ ประเภทซึ่งเป็นอัตราโทษคดีไม่ร้ายแรง^{๓๒} และเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจกันไปในตัวเพราะผู้เสียหายต้องให้ความยินยอมด้วย หากผู้เสียหายไม่ยินยอม พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจในการที่จะมีคำสั่งชะลอการฟ้อง และมีการตรวจสอบคำสั่งการชะลอการฟ้องโดยอัยการสูงสุดอีกชั้นหนึ่งซึ่งก็ถือเป็นการเพียงพอในแง่ของการตรวจสอบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง จะเห็นว่ามีทั้งผู้ต้องหา ผู้เสียหาย อัยการสูงสุด เข้ามาอยู่ในกระบวนการการชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการด้วย ประกอบกับมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน จึงเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจอย่างชัดเจนโปร่งใส และหากผู้ต้องหาผิดเงื่อนไขที่กำหนด ก็ต้องถูกฟ้องต่อศาลต่อไป^{๓๓} นอกจากนี้จะมีการกำหนดประเภทและลักษณะคดี ที่มีรายละเอียดมากขึ้นเพื่อให้พนักงานอัยการมีดุลยพินิจในการพิจารณาแต่ละคดี^{๓๔} ในการพิจารณา มีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีอาญาเป็นอำนาจและการใช้ดุลยพินิจของพนักงานอัยการ ประกอบหลักฐานและสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ส่วนการชะลอการฟ้องนั้นเป็นมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา ซึ่งเป็นอำนาจของพนักงานอัยการในการพิจารณาสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้วเห็นควรสั่งฟ้องคดีแต่อาจมีเหตุผลที่ไม่ออกคำสั่งฟ้องคดีและให้ชะลอการฟ้องคดีนั้น ควรจะต้องมีรูปแบบและเงื่อนไขในการประกอบการใช้ดุลยพินิจของพนักงานอัยการโดยพนักงานอัยการควรเป็นผู้พิจารณาความเห็นเสนอต่ออัยการสูงสุดในการใช้ดุลยพินิจและการสั่งฟ้องคดีดังนี้

๑.กำหนดประเภทคดี กำหนดโทษให้ชัดเจน โดยจะต้องไม่เป็นภัยร้ายแรงหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒.ต้องพิจารณาแล้วเห็นว่าการชะลอการฟ้องจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา ผู้เสียหายและสังคมมากกว่าการฟ้องคดีอาญา

๓.ต้องมีการสืบเสาะประวัติ ความประพฤติ ภูมิหลังของผู้ต้องหาประกอบการพิจารณา

๔.กำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติโดยใช้ระยะเวลาของการกำหนดโทษขั้นสูงของความผิดนั้น

^{๓๑} สัมภาษณ์ พ.ต.ท.ยุทธนา นังคลา, พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายนิมิต ท้าวพานต์ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายวิรัตน์ ดิษฐวงศ์, อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด, วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางสาวจิราพร บุญชูวงศ์, พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ, วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐

๕.เนื่องจากคดีอาญาโดยทั่วไป หากพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ก็ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายจะฟ้องเป็นคดีอาญาโดยตรง ดังนั้น ในการสั่งชะลอการฟ้องจะต้องให้ผู้เสียหายให้ความยินยอมด้วย โดยอาจมีเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายอย่างใดอย่างหนึ่ง

๖.ในระหว่างคุมประพฤติเนื่องจากเหตุชะลอการฟ้องหากมีการผิดเงื่อนไขคุมประพฤติหรือมีการกระทำความผิดคดีอาญาขึ้นใหม่ หรือมีเหตุอื่นอันกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง ให้พนักงานอัยการนำขึ้นฟ้องคดีอาญาใหม่ได้^{๓๕}

รูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องเป็นเรื่องทางรัฐประศาสนศาสตร์นโยบาย โดยเป็นเรื่องการบริหารจัดการบ้านเมืองเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งในการจัดการกับคดีต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยไม่ต้องขึ้นศาลนั้น ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้มีการดำเนินการอยู่ในชั้นของตำรวจ ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายยุติธรรมชุมชน โดยใช้ผู้แทนที่มีความเคารพนับถือในหมู่บ้าน ตัวแทนโจทก์ ตัวแทนจำเลย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มานั่งเจรจาตกลงคุยกันถึงการชดเชยความเสียหาย การให้อภัยกัน ขอโทษกันเป็นต้น และมีเจตนาที่จะยอมความกัน จะเห็นได้ว่าความยุติธรรมสามารถยุติลงได้โดยใช้กลไกลของชุมชน ไม่จำเป็นต้องไปถึงชั้นศาล เป็นกระบวนการยุติธรรมคู่ขนาน หรือยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เฉพาะฉะนั้น การอำนวยความสะดวกไม่จำเป็นว่าจะต้องขึ้นศาลอย่างเดียว ชุมชน ตำรวจ อัยการ ก็สามารถอำนวยความสะดวกได้^{๓๖} ซึ่งอำนาจดังกล่าวพนักงานอัยการน่าจะเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณา เพราะเหตุผลในการนำมาตราการการชะลอฟ้องมาใช้บังคับคือเพื่อต้องการลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาล ซึ่งปัจจุบันปริมาณมาก ดังนั้น การให้อำนาจพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการดังกล่าวเห็นว่าจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวลงได้^{๓๗}

รูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ได้อย่างเหมาะสมแล้วนั้น^{๓๘} ซึ่งต่อไปหากกฎหมายนี้ถูกใช้ไปประยะหนึ่ง ก็ควรที่จะปรับปรุงประเภทคดี หรือหลักเกณฑ์ในการชะลอการฟ้องให้มากขึ้นไปอีก เพราะน่าจะเชื่อว่ากฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น เป็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้ก้าวหน้าไปมากขึ้น^{๓๙} ประเภทคดีที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของร่าง พ.ร.บ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. กำหนดไว้เพียง ๓ ประเภท ซึ่งเป็นอัตราโทษคดีไม่ร้ายแรงนัก การเข้าสู่กระบวนการชะลอการฟ้อง จะทำให้ผู้ต้องหาได้มีโอกาสทำความดี หรือประพฤติปฏิบัติดีได้ โอกาสกระทำผิดซ้ำน้อยลง เพราะผ่านกระบวนการคุมประพฤติหรือเงื่อนไขอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นรูปแบบที่เหมาะสมแล้ว^{๔๐} แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการใช้

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางนุชนารถ. วิเศษศิริ, ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ททัตสถานบำบัดพิเศษกลาง กรมราชทัณฑ์, วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายณัฏฐ์ จิตสว่าง, รองผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ณรัชต์ เศวตนันท, อธิบดีกรมคุมประพฤติ, วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พ.ต.อ.อาวุธ อุตรรัตน์, ผู้กำกับกองสอบสวน กลุ่มงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๘, วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

^{๓๙} นายวิรัตน์ ดิษฐพงษ์, อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด, เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

^{๔๐} นายมนต์เพียร บุศประจักษ์, อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด, เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

อำนาจในการพิจารณาคดีบางคดีหากมีการพิจารณาที่พนักงานอัยการโดยไม่ผ่านการกลั่นกรองจากหน่วยงานอื่นๆ โดยเฉพาะกรณีที่มีการสั่งคุมประพฤติผู้กระทำความผิด กรณีดังกล่าวอาจจะเป็นการก้าวล่วงอำนาจของศาล ซึ่งเป็นผู้สั่งลงโทษจำเลยแต่เพียงผู้เดียว การใช้อำนาจสั่งชะลอการฟ้อง ควรตั้งอยู่บนหลักความยินยอมของผู้เสียหายเพื่อไม่ให้เป็นการตัดสินใจของผู้เสียหาย หรืออาศัยหลักของการที่ผู้ต้องหาได้มีการบรรเทาผลร้ายหรือชดเชยความเสียหายที่ได้กระทำต่อสังคม หรือบุคคลแล้วหากปล่อยให้อยู่ที่ดุลพินิจของพนักงานอัยการฝ่ายเดียวอาจจะเกิดการร้องเรียนว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้^{๔๑} การให้อำนาจในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันดุลพินิจดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับได้ว่า มีมาตรฐานที่เหมาะสมและเพียงพอ ต้องมีการพัฒนาผู้ที่จะเป็นผู้ใช้กฎหมายให้มีดุลพินิจและมาตรฐานที่ดีเป็นที่ยอมรับ^{๔๒}

กล่าวได้ว่าเมื่อได้วิเคราะห์ถึงปัญหาของรูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. แล้วสามารถสรุปให้เห็นภาพในรูปแบบของตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางสรุป : วิเคราะห์ปัญหารูปแบบของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

หน่วยงาน/ผู้ให้สัมภาษณ์	รูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - พ.ต.อ.อาวุธ อุดมรัตน์ - พ.ต.ท.ยุทธนา นังคลา - พ.ต.อ.วรวิทย์ ญาณจินดา	การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้เหมาะสมแล้ว
สำนักงานอัยการสูงสุด - นายมนต์ชัย บุศย์ประจง - นายวิรัตน์ ดิษฐ์วงศ์ - นายเต็มศักดิ์ เสฐิสุวรรณเกตุ	- ต้องมีการตรวจสอบการใช้อำนาจ โดยผู้เสียหายต้องให้ความยินยอม หากไม่ยินยอม พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจ นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบคำสั่งการชะลอการฟ้องโดยอัยการสูงสุดอีกชั้นหนึ่ง ทำให้การใช้อำนาจมีความชัดเจนและโปร่งใส สำหรับประเภทคดีต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของร่าง พรบ. กำหนดไว้เพียง ๓ ประเภท ซึ่งเป็นอัตราโทษคดีไม่ร้ายแรง
สำนักงานศาลยุติธรรม - นางเมตตา ท้าวสกุล - นายสมศักดิ์ ศรีเทียนทอง - นายประธานารถ ทาบรรหาร	การให้อำนาจในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันดุลพินิจดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับได้ว่า มีมาตรฐานที่เหมาะสมและเพียงพอ ต้องมีการพัฒนาผู้ที่จะเป็นผู้ใช้กฎหมายให้มีดุลพินิจและมาตรฐานที่ดีเป็นที่ยอมรับ
กรมคุมประพฤติ - นางสาวจิราพร บุญชูวงศ์ - นายศิริพงศ์ บรรจงแก้ว	ควรกำหนดประเภท รูปแบบ เงื่อนไขและลักษณะคดี เพื่อให้พนักงานอัยการได้ใช้ดุลพินิจประกอบการพิจารณาแต่ละคดีได้อย่างเหมาะสม โดยพนักงานอัยการควรเป็นผู้พิจารณาความเห็นเสนอต่ออัยการสูงสุดในการใช้ดุลพินิจ

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายศิริพงศ์ บรรจงแก้ว, หัวหน้ากลุ่มเครื่องมือพิเศษ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ, วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} หัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ศาลจังหวัดพระโขนง, เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

- พ.ต.อ.ดร.ณรัชต์ เศวตนันทน์	และการสั่งฟ้องคดี การใช้อำนาจสั่งชะลอฟ้อง ควรตั้งอยู่บนหลักความยินยอมของผู้เสียหาย
กรมราชทัณฑ์ - นายนิมิต ทัพพนานต์ - นายนิติ จิตสว่าง - นางนุชนารถ วิเศษศิริ	ใช้กับคดีความผิดอันยอมความได้ คดีเล็กน้อยและคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี โดยต้องมีรูปแบบและเงื่อนไขเพื่อให้พนักงานอัยการได้ใช้ดุลยพินิจประกอบการพิจารณา และพนักงานอัยการควรเป็นผู้พิจารณาความเห็นเสนอต่ออัยการสูงสุดในการใช้ดุลยพินิจและการสั่งฟ้องคดี

๔.๒.๒ วิเคราะห์ปัญหาความสอดคล้องกับหลักกฎหมายในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

ประเด็นความสอดคล้องกับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ยังเป็นที่ถกเถียงและโต้แย้งกันอย่างหลากหลายในความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีทั้งส่วนเห็นว่าสอดคล้อง และบางส่วนเห็นว่าขัดกับหลักกฎหมาย ในเรื่องของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง จนทำให้มาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างจริงจัง ซึ่งมีการหยิบยกประเด็นดังกล่าวมาศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่มีข้อสรุปออกมา ซึ่งกรณีดังกล่าวจึงเป็นปัญหาในเรื่องของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ซึ่งในกรณีดังกล่าวพนักงานอัยการเห็นว่าการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นของพนักงานอัยการที่จะมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องได้ เนื่องจากเห็นว่าพนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งคดีอยู่แล้ว อำนาจของพนักงานอัยการผู้ออกคำสั่งชะลอการฟ้องนั้น การชะลอการฟ้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาของพนักงานอัยการที่จะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ซึ่งหลักเกณฑ์ในการสั่งชะลอฟ้องตามร่าง พรบ.นี้ได้สร้างหลักเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแล้ว^{๔๓} อำนาจของพนักงานอัยการผู้ออกคำสั่งชะลอการฟ้อง ก็คงต้องเป็นของพนักงานอัยการซึ่งก็เหมาะสมแล้ว เพราะปัจจุบันพนักงานอัยการก็มีการสั่งชะลอฟ้องอยู่ ตาม พรบ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดฯ ซึ่งก็ไม่ได้เกิดปัญหาใด ผู้ต้องหาปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูได้บ้างไม่ได้บ้าง แต่ก็ยังเป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาที่เมื่อผู้ต้องหาปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูได้เป็นผลสำเร็จ ก็จะพ้นคดีไปเลยไม่ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการสั่งยุติการดำเนินคดีทำให้รวดเร็ว ผู้ต้องหากลับคืนสู่สังคมได้รวดเร็ว^{๔๔} หลักกฎหมายโดยทั่วไปมุ่งเน้นจะให้คนกระทำความผิดได้รับการลงโทษด้วยวิธีการของกระบวนการยุติธรรม เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของกฎหมายครอบคลุมองค์ประกอบความผิด พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องเป็นคดีอาญาเพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาของศาล หากพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ครอบคลุมองค์ประกอบของความผิดก็อาจไม่ฟ้องเป็นคดีอาญาได้ การสั่งชะลอฟ้องนั้น พนักงานอัยการพิจารณาแล้วครอบคลุมองค์ประกอบความผิดอาจใช้ดุลยพินิจไม่ฟ้องก็ได้เมื่อมีเหตุอันสมควร เป็นการคลายความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายอาญาโดยมุ่งเน้นให้การลงโทษเหมาะสมกับความผิดของผู้กระทำความผิดแทนวัตถุประสงค์การลงโทษ

^{๔๓} สัมภาษณ์นายวิรัตน์ ดิษฐพงษ์,อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด,วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

^{๔๔} สัมภาษณ์นายมนต์ชัย บุศประจักษ์,อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด,วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์

แก้แค้นทดแทน เพราะฉะนั้นเหตุแห่งการชะลอการฟ้องนั้น ต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่วนการกำหนดให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดต้องยินยอมให้ใช้การชะลอการฟ้องด้วยนั้นตามร่าง พรบ. ดังกล่าว ถือว่าเป็นการใช้หลักความพึงพอใจของคู่กรณีซึ่งต้องมีการเยียวยาผู้เสียหาย ประกอบกับเงื่อนไขการคุมประพฤติก็ถือว่ามีความสอดคล้องกันในหลักการ^{๔๕} นอกจากนี้เรื่องการให้ความเห็นชอบกับคำสั่งชะลอการฟ้องตามมาตรา ๔๔ ซึ่งให้อำนาจอัยการสูงสุดเพียงคนเดียวในการมีคำสั่งให้ความเห็นชอบกับคำสั่งชะลอการฟ้องซึ่งภารกิจของอัยการสูงสุดมีเป็นจำนวนมากหลายด้านแม้มีคณะหรือสำนักงานกิจการอัยการสูงสุดเป็นผู้กลั่นกรองก็ตาม แต่ก็เห็นว่าอาจทำให้คดีล่าช้าออกไป จึงควรที่จะให้มีการกระจายอำนาจในการสั่งให้ความเห็นชอบไปยังอธิบดีอัยการภาค ทั้ง ๙ ภาค ก็จะทำให้คดีหรือกระบวนการในการชะลอฟ้อง รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็จะตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น^{๔๖} การสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการมีการตรวจสอบถ่วงดุลโดยเมื่อพนักงานอัยการสั่งชะลอการฟ้องแล้ว ต้องให้อัยการสูงสุดพิจารณาให้ความเห็นชอบด้วย ซึ่งก็ผ่านกลไกตามกฎหมายที่ให้ผู้เสียหายให้ความยินยอมมาก่อนแล้ว ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบกันอย่างโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้^{๔๗}

อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ของการชะลอฟ้อง เป็นมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา เป็นการยืดหยุ่นของการบังคับใช้กฎหมาย เปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งฝ่ายผู้ต้องหา ผู้เสียหายได้มีโอกาสเจรจาตกลงทำความเข้าใจกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่อย่างก็ตาม ควรมีการกำหนดการคดีหรือฐานความผิดส่วนตัวหรือคดีที่มีผลกระทบต่อสาธารณชนน้อย และต้องคำนึงถึงหรือต้องได้รับความยินยอมจากฝ่ายผู้เสียหายเป็นสำคัญ ดังนั้น เห็นว่ารูปแบบการใช้อำนาจมีความสอดคล้องเพียงแต่ต้องมีการตรากฎหมายให้ชัดเจนและมีการถ่วงดุลกันด้วย^{๔๘} เพราะว่าการที่พนักงานอัยการมีอำนาจในการที่จะสั่งชะลอการฟ้องแต่ต้องมีมาตรการในการคานอำนาจอัยการโดยอาจจะระบุไว้ใน พรบ. เช่น การที่จะต้องรายงานหรือจะต้องมีการตรวจสอบอำนาจของพนักงานอัยการได้ หรือกรณีคู่ความไม่ยินยอมก็ดำเนินการชะลอฟ้องไม่ได้ ต้องดูความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ^{๔๙}

อีกด้านมุมมองของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางท่านก็มีความเห็นในกรณีนี้แตกต่างกันออกไป โดยมองว่าการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย เพราะมองว่าบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในทางอาญาได้นั้นเมื่อต้องทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ และถ้าไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิดและไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ ซึ่งตามหลักกฎหมายหากพนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนและพิจารณาสำนวนแล้วมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ก็ต้องฟ้องผู้ต้องหา

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายนิติ จิตสว่าง,รองผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย,วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์ อัยการจังหวัดผู้ช่วย สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี

^{๔๗} สัมภาษณ์ นายมนเทียร บุศประจักษ์,อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด,วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์

๒๕๖๐

^{๔๘} สัมภาษณ์ ณรัชต์ เศวตนันท, อธิบดีกรมคุมประพฤติ,วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายนิติ จิตสว่าง,รองผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย,วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ต่อศาลจะมาสั่งชะลอการฟ้องไม่ได้ เนื่องจากขัดกับหลักกฎหมาย^{๕๐} และมองว่าการเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการสั่งชะลอการฟ้อง หรือสั่งคุมประพฤติผู้ต้องหาและสั่งยุติการดำเนินคดีโดยไม่ผ่านการพิจารณาจากชั้นศาลเป็นการให้อำนาจพนักงานอัยการมากเกินไป และขัดกับหลักกฎหมายในการพิจารณาคดี^{๕๑} นอกจากนี้มาตรการดังกล่าวขึ้นอยู่กับการดุลพินิจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันดุลพินิจดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับได้ว่า มีมาตรฐานที่เหมาะสมและเพียงพอ ต้องมีการพัฒนาผู้ที่จะเป็นผู้ใช้กฎหมายให้มีดุลพินิจและมาตรฐานที่ดีเป็นที่ยอมรับก่อนเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกฎหมาย^{๕๒} การที่ปล่อยให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องได้โดยไม่ผ่านการกลั่นกรองจากหลายฝ่ายอาจเป็นการใช้อำนาจที่เกินควร และทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้^{๕๓}

จะเห็นได้ว่าในประเด็นเรื่องความสอดคล้องของหลักกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. สามารถสรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางสรุป : วิเคราะห์ปัญหาความสอดคล้องของหลักกฎหมายในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

หน่วยงาน	ความสอดคล้องกับหลักกฎหมายในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - พ.ต.อ.อาวุธ อุดมรัตน์ - พ.ต.ท.ยุทธนา นังคลา - พ.ต.อ.วรวิทย์ ญาณจินดา	การสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา ไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย หากให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอฟ้อง หรือสั่งคุมประพฤติผู้ต้องหาและสั่งยุติการดำเนินคดี โดยไม่ผ่านการพิจารณาจากศาล เป็นการให้อำนาจพนักงานอัยการมากเกินไป และขัดกับหลักกฎหมายในการพิจารณาคดี
สำนักงานอัยการสูงสุด - นายมนต์เกียรติ บุศย์ประจง - นายวิรัตน์ ดิษฐ์วงศ์ - นายเต็มศักดิ์ เสฐีสวรรณเกตุ	การชะลอการฟ้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาในการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ซึ่งเป็นอำนาจของพนักงานอัยการที่สอดคล้องและเหมาะสมกับหลักกระบวนการพิจารณาแล้ว
สำนักงานศาลยุติธรรม - นางเมตตา ท้าวสกุล - นายสมศักดิ์ ศรีเทียนทอง - นายประธานารถ ทาบรรหาร	มาตรการดังกล่าวขึ้นอยู่กับการดุลพินิจของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันดุลพินิจดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับ และยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสม ซึ่งต้องมีการพัฒนาผู้ใช้ดุลพินิจ และมาตรฐานการใช้ดุลพินิจให้เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับข้อกฎหมาย

^{๕๐} สัมภาษณ์ พ.ต.ท.ยุทธนา นังคลา, พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ สน.บุปผาราม, วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐

^{๕๑} สัมภาษณ์ พ.ต.อ.วรวิทย์ ญาณจินดา, ผู้กำกับกองฝ่ายอำนวยการ 8 (กฎหมาย) กองบัญชาการตำรวจนครบาล, วันที่ ๒ มีนาคม

๒๕๖๐

^{๕๒} หัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ศาลจังหวัดพระโขนง, เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

^{๕๓} สัมภาษณ์ พ.ต.อ.อาวุธ อุดมรัตน์, ผู้กำกับกองสอบสวน กลุ่มงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๘, วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์

๒๕๖๐

กรมคุมประพฤติ - นางสาวจิราพร บุญชูวงศ์ - นายศิริพงศ์ บรรจงแก้ว - พ.ต.อ.ดร.ณรัชต์ เศวตนันทน์	มีความสอดคล้องกับหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีฝ่ายผู้ต้องหาและผู้เสียหายได้มีโอกาสเจรจาตกลงทำความเข้าใจกัน แต่ควรมีการกำหนดประเภทของคดี และต้องคำนึงถึงความยินยอมของผู้เสียหายเป็นสำคัญ
กรมราชทัณฑ์ - นายนิมิต ทัพพานนท์ - นายนันทิ จิตสว่าง - นางนุชนารถ วิเศษศิริ	จะต้องมีกระบวนการการตรวจสอบอำนาจของพนักงานอัยการ และคำนึงถึงความยินยอมของคู่ด้วย

๔.๒.๓ วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งทางความคิดในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง

แนวความคิดที่จะนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยนั้น ได้ริเริ่มมาเป็นเวลานานแต่ยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากยังมีความขัดแย้งในเรื่องของความคิดเห็นในกรณีดังกล่าว โดยเฉพาะในประเด็นของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง โดยที่พนักงานอัยการเห็นว่ามาตรการดังกล่าวนั้นถูกกำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหากรณีนี้คดีล้นศาล นักโทษล้นคุก และยังส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมอีกหลายด้านเช่นเรื่องการประหยัดงบประมาณรายจ่ายในการดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี พนักงานอัยการยังมองในประเด็นเรื่องผลกระทบต่อสังคม ที่มองว่าหากยังคงใช้รูปแบบการนำคดีขึ้นสู่ศาลทุกเรื่องทุกคดี สังคมจะเต็มไปด้วยคนที่เคยตกเป็นจำเลยในคดีอาญา และต้องคำพิพากษาว่า เป็นผู้กระทำความผิด ถึงแม้ว่าจะเป็น การจำคุกในระยะเวลาอันสั้น ก็ไม่ส่งผลดีต่อการแก้ไขผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังมองประเด็นผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ ที่รัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากในการจัดหาที่อยู่หรือสถานที่คุมขัง รวมถึงค่ารักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย อีกทั้งค่าจัดการทางคดีเช่นค่าทนายความ เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นพนักงานอัยการซึ่งมีระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๒๘ ระบุว่า “ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดีใดจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนหรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอความเห็นพร้อมสำนวนไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อสั่ง”^{๕๔}

การสั่งคดีของพนักงานอัยการเป็นการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้อันเป็นอำนาจกึ่งตุลาการ เป็นการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร มิใช่เป็นการใช้อำนาจตุลาการ อาจมองว่าการชะลอการฟ้องไม่เป็นการแทรกแซงอำนาจตุลาการ ไม่ผิดขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา เฉพาะการชะลอการฟ้องเป็นเรื่องของการบริหารงานยุติธรรมตามภารกิจของกระทรวงยุติธรรม และหากกรณีให้ศาลตรวจสอบการออกคำสั่งชะลอการฟ้องของ

^{๕๔} รายงานผลการศึกษาแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมของการใช้มาตรการชะลอการฟ้อง,สำนักงานวิชาการ (เอกสารเย็บเล่ม)

พนักงานอัยการอาจมองว่าเป็นการขัดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓ และมาตรา ๑๘๗ และยังเป็น การขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจที่ศาลเป็นผู้พิพากษาคดี แต่กลับให้อำนาจของฝ่ายบริหารในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี แต่กลับกันหากมองว่าพนักงานอัยการซึ่งใช้อำนาจบริหารฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้ว ศาลเป็นผู้พิพากษาคดีตามตัวบทกฎหมายก็จะเป็นไปตามหลักแบ่งแยกอำนาจหลัก due process หรือหลัก roles of law^{๕๕}

ความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับกรณีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ซึ่งมีมาช้านานแต่ยังไม่สามารถที่จะนำมาบังคับใช้ได้เนื่องจากยังมีข้อโต้แย้งในประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นการขัดแย้งในเรื่องความคิดเห็นหรือเห็นต่างในประเด็นดังกล่าว ซึ่งในฝ่ายพนักงานอัยการพยายามจะผลักดันให้เกิดขึ้น แต่ในความเห็นของบุคลากรอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมยังไม่เห็นด้วยในบางประเด็น ถึงขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องเลยทำให้ยังติดขัดอยู่ไม่สามารถนำมาตราการดังกล่าวมาใช้บังคับได้ ถึงแม้ว่าหลายฝ่ายมองว่ากระบวนการดังกล่าวนี้มีประโยชน์และส่งผลดี ต่อการนำมาบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย เช่น เห็นว่ามาตรการดังกล่าวเป็นการให้โอกาส แก่ผู้ต้องหาที่กระทำผิดที่มีโทษไม่ร้ายแรง สามารถกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้ และสามารถใช้ชีวิตในสังคมปกติได้ ส่วนผู้เสียหายก็ได้รับการชดเชยหรือเยียวยาจากผู้ที่กระทำความผิด และจะช่วยลดปริมาณคดีในการพิจารณาของศาลได้^{๕๖} เพราะมองว่ามาตรการดังกล่าวเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลไปได้มาก ทำให้คดีที่ศาลน้อยลง คดีที่ค้างอยู่ในศาลในคดีอื่นๆ ก็จะส่งผลให้เสร็จเร็วมากขึ้น ส่งผลดีแก่คู่ความในคดีที่ฟ้องต่อศาลไปแล้วและค้างพิจารณาของศาลอยู่ ซึ่งต่อไปหากกฎหมายนี้ถูกใช้ประยะหนึ่งก็ควรที่จะปรับปรุงประเภทคดี หรือหลักเกณฑ์ในการชะลอการฟ้องให้มากขึ้นไปอีก เพราะน่าเชื่อว่ากฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น เป็นการพัฒนาระบบการยุติธรรมให้ก้าวหน้าไปมากขึ้น^{๕๗} แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการใช้อำนาจในการพิจารณาคดีบางคดีหากมีการพิจารณาที่พนักงานอัยการ โดยไม่ผ่านการกลั่นกรองจากหน่วยงานอื่นๆ โดยเฉพาะกรณีที่มีการสั่งคุมประพฤติผู้กระทำความผิด กรณีดังกล่าวอาจจะเป็นการก้าวล่วงอำนาจของศาลซึ่งเป็นผู้ส่งลงโทษจำเลยแต่เพียงผู้เดียว การใช้อำนาจสั่งชะลอฟ้องควรตั้งอยู่บนหลักความยินยอมของผู้เสียหายเพื่อไม่ให้เป็น การตัดสินใจของผู้เสียหาย หรืออาศัยหลักของการที่ผู้ต้องหาได้มีการบรรเทาผลร้ายหรือชดเชยความเสียหายที่ได้กระทำต่อสังคม หรือบุคคลแล้วหากปล่อยให้อยู่ที่ดุลพินิจของพนักงานอัยการฝ่ายเดียวอาจจะเกิดการร้องเรียนว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้^{๕๘} การให้อำนาจในการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นหลัก

^{๕๕} ปกรณ์ วงศาโรจน์, มาตรการชะลอการฟ้อง: ศึกษาเฉพาะกรณีร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ...., เอกสารวิชาการหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๑๖, ๒๕๕๕

^{๕๖} สัมภาษณ์ พ.ต.อ.อาวุธ อุตรรัตน์, ผู้กำกับการสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๘, วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

^{๕๗} สัมภาษณ์นายวิรัตน์ ดิษฐพงษ์, อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด, วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายศิริพงศ์ บรรจงแก้ว, หัวหน้ากลุ่มเครื่องมือพิเศษ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ, วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๐.

ซึ่งปัจจุบันดุลพินิจดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับได้ว่า มีมาตรฐานที่เหมาะสมและเพียงพอ ต้องมีการพัฒนาผู้ที่จะเป็นผู้ใช้กฎหมายให้มีดุลพินิจและมาตรฐานที่ดีเป็นที่ยอมรับของทุกองค์กร^{๕๙}

กล่าวได้ว่าในประเด็นด้านความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. สามารถสรุปให้เห็นได้รูปแบบของตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางสรุป : วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งทางด้านความคิดการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง

หน่วยงาน	ความขัดแย้งทางความคิดในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - พ.ต.อ.อาวุธ อุทุมรัตน์ - พ.ต.ท.ยุทธนา นังคลา - พ.ต.อ.วรวิทย์ ญาณจินดา	มีข้อโต้แย้งในประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ ยังไม่เห็นด้วยในบางประเด็น เช่น ขั้นตอนและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการ
สำนักงานอัยการสูงสุด - นายมนเทียร บุศย์ประจง - นายวิรัตน์ ดิษฐ์รังษ์ - นายเติมศักดิ์ เสฐีสวรรณเกตุ	มาตรการดังกล่าว ส่งผลดีแก่คู่ความและคดีที่ค้างพิจารณาของศาล ซึ่งหากกฎหมายนี้ได้ใช้บังคับไประยะหนึ่งเห็นควรมีการปรับปรุง เช่น ประเภคดีและหลักเกณฑ์ให้ขยายเพิ่มมากขึ้น
สำนักงานศาลยุติธรรม - นางเมตตา ท้าวสกุล - นายสมศักดิ์ ศรีเทียนทอง - นายประธานรณ ทาบรรหาร	การให้อำนาจในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันดุลพินิจดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับว่ามีมาตรฐานที่เหมาะสม ดังนั้น ต้องมีการพัฒนาผู้ใช้ดุลพินิจให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของทุกองค์กร
กรมคุมประพฤติ - นางสาวจิราพร บุญชูวงศ์ - นายศิริพงศ์ บรรจงแก้ว - พ.ต.อ.ดร.ณรัชต์ เศวตนันทน์	รูปแบบการใช้อำนาจในการพิจารณาคดีบางคดี หากมีการพิจารณาที่พนักงานอัยการโดยไม่ผ่านการกลั่นกรองจากหน่วยงานอื่นๆ โดยเฉพาะกรณีที่มีการสั่งคุมประพฤติผู้กระทำความผิด กรณีดังกล่าวอาจจะเป็นการก้าวล่วงอำนาจของศาล ซึ่งเป็นผู้สั่งลงโทษจำเลยแต่เพียงผู้เดียว หากปล่อยให้อยู่ที่ดุลพินิจของพนักงานอัยการฝ่ายเดียวอาจจะเกิดการร้องเรียนว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้
กรมราชทัณฑ์ - นายนิมิต ท้าววานันต์ - นายนันทิ จิตสว่าง - นางนุชนารถ วิเศษศิริ	อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมและอาจเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม

^{๕๙} หัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ศาลจังหวัดพระโขนง,เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.” โดยมีวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการได้แก่ ๑) เพื่อศึกษาการรูปแบบใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ของต่างประเทศและประเทศไทยตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ๒) เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตาม ร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดรูปแบบการเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคเชิงสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๕ ท่าน คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งหมดด้วยวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์พร้อมทั้งนำเสนอผลสรุปการวิจัยและอภิปรายผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ รูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องต่างประเทศ พบว่า รูปแบบและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องต่างประเทศนั้น มีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งประเทศในทางเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี นั้นมีวิธีการที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาคดี หรือความยินยอมของคู่กรณี รวมทั้งการกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ และพนักงานอัยการมีหน้าที่ในการตรวจสอบและสั่งชะลอการฟ้อง ส่วนประเทศในฝั่งตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ จะมีรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องที่คล้ายคลึงกัน และศาลจะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตรวจสอบการสั่งชะลอการฟ้อง ส่วนรูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของประเทศไทยได้นำมารูปแบบและแนวคิดของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประสบความสำเร็จในการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้ โดยใช้ในพิจารณาถึงรูปแบบของคดีและวิธีการกระทำความผิดของผู้ต้องหาออกจากจากการพิจารณาคดี โดยการนำกระบวนการคุมประพฤติมาใช้กับผู้ต้องหาก่อนที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งวิธีการแบบนี้พนักงานอัยการจะกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตาม ซึ่งถ้าหากผู้ต้องหาได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติครบถ้วนตามที่กำหนดแล้ว ก็จะส่งผลให้พนักงานอัยการชะลอการฟ้องในคดีดังกล่าวซึ่งส่งผลดีต่อภาพรวมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของฝ่ายผู้ต้องหา ซึ่งไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล ส่งผลดีต่อระบบงบประมาณที่ภาครัฐจะต้องเข้าไปรับผิดชอบ ทุกฝ่ายได้ผลประโยชน์ร่วมกัน ปัญหานักโทษล้นคุก ก็ไม่เกิดขึ้นเป็นการประหยัดรายจ่ายที่ต้องเสียไป ซึ่งรูปแบบของการชะลอการฟ้องของประเทศที่นำมาบังคับใช้และได้ผลนั้นคือการเข้าสู่ขั้นตอนการบำบัดฟื้นฟูของผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งได้ถือว่าผู้ติดยาเสพติดนั้นเป็นผู้ป่วย หากเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสำเร็จพนักงานอัยการก็สั่งไม่ฟ้องคดีต่อผู้ต้องหา ถือว่าเป็นการนำมาตราการชะลอการฟ้องมาใช้วิธีหนึ่ง

๕.๑.๒ ปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. พบว่า ปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ในเรื่องของรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจนั้นได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ซึ่งการสั่งคดีของพนักงานอัยการเป็นการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามที่กำหนดไว้โดยให้พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลอันเป็นอำนาจกึ่งตุลาการ ซึ่งพนักงานอัยการเห็นว่าการใช้อำนาจสั่งชะลอการฟ้องไม่เป็นการแทรกแซงอำนาจของฝ่ายตุลาการ เพราะการชะลอการฟ้องเป็นเรื่องของการบริหารงานยุติธรรม พนักงานอัยการเห็นว่าถ้าหากให้ศาลเป็นผู้พิจารณาหรือตรวจสอบการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการนั้นอาจขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ศาลจึงมีข้อโต้แย้งไม่เห็นด้วยการกับมาตรการชะลอการฟ้อง เนื่องจากเห็นว่าการสั่งชะลอการฟ้อง โดยสังคมประพัตินั้นถือว่าเป็นพิจารณาพิพากษาโทษซึ่งเป็นอำนาจของศาลในการพิจารณาซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย ส่วนในเรื่องของความขัดแย้งทางความคิด พบว่า ความเห็นแย้งในการเรื่องการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญาของไทยนั้นมีมานาน ซึ่งทางฝ่ายพนักงานอัยการเองเห็นว่าการใช้อำนาจดังกล่าวตามมาตรการชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. เป็นอำนาจการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่เป็นแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดทางอาญาที่ไม่ร้ายแรงของผู้กระทำความผิดที่ไม่ใช่อาชญากร และรู้สำนึกในความผิดทั้งพร้อมที่จะรับการแก้ไขฟื้นฟู จากกระบวนการที่ประกอบด้วยองค์กรของภาครัฐและประชาชนร่วมกันดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูโดยยึดหลักความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้แก้ไขความประพฤติ ฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจและปรับตัวเสียใหม่ภายใต้สังคมปกติตามแนวทางและวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งได้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนยอมรับให้ใช้ได้แล้วโดยไม่จำเป็นต้องฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลอันเป็นแนวทางที่ให้สังคมได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ปัญหาของสังคมอันเกิดขึ้นจากการกระทำของสมาชิกในสังคม สังคมจะได้เรียนรู้การแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเอง ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง กระบวนการของมาตรการชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ได้กำหนดให้มีการดำเนินการที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและเสร็จสิ้นลงภายในช่วงระยะเวลาอันมีกำหนดแน่นอน เป็นการอำนวยความสะดวกอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติผู้กระทำความผิดทุกคนต้องผ่านขั้นตอนของมาตรการตามกฎหมายตามลำดับอย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้น อีกทั้งมาตรการชะลอการฟ้องยังมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ช่วยลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ ประหยัดงบประมาณแผ่นดิน รวมทั้งค่าใช้จ่ายของประชาชน จึงเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศในปัจจุบัน ทั้งมีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ในอนาคตซึ่งรับอิทธิพลจากกระแสโลก หรือความเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็ว เกิดแรงผลักดันให้ทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมได้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอด ด้วยการเรียนรู้ แสวงหาแนวทางและวิธีการใหม่ไปสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่องให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป แต่ขณะเดียวกันความคิดเห็นของบุคลากรอื่นๆ เห็นว่าหากปล่อยให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง โดยไม่ได้ผ่านการ

กลั่นกรองที่ดี เนื่องจากเคยเกิดปัญหาเกี่ยวกับประเด็นการใช้อำนาจดุลพินิจในการพิจารณาคดีและเกิดความเสียหายเป็นอย่างมากมาแล้ว หลายๆ ฝ่ายเห็นว่าถึงแม้ว่ามาตรการชะลอการฟ้องจะเกิดผลดีในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงแนวความคิดที่จะคืนคนดีสู่สังคม หรือแนวคิดในเรื่องความยุติธรรมทางเลือก หรือความยุติธรรมในเชิงสมานฉันท์ได้ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างหลายครั้ง ซึ่งพนักงานอัยการเอง ก็พยายามที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการของมาตรการดังกล่าวเพื่อต้องการให้มาตรการชะลอการฟ้องมีผลบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ แนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องในคดีอาญา ตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

๕.๒.๑.๑ แนวทางการแก้ไขปัญหากับเรื่องรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจ

ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสมแล้วในการกำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติ รวมทั้งขั้นตอน ประเภทคดีที่กำหนดไว้ตามร่างดังกล่าว แต่ยังมีบางประเด็นที่เห็นควรให้พนักงานอัยการ มีการตั้งคณะกรรมการกลางขึ้นเพื่อพิจารณาคดีให้ถี่ถ้วนเพื่อป้องกันความผิดพลาด ซึ่งคณะกรรมการกลางอาจจะมาจากเจ้าหน้าที่หลาย ๆ องค์กรเพื่อการตรวจสอบซึ่งกันและกัน

๕.๒.๑.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการสอดคล้องกับหลักกฎหมาย

ในประเด็นความสอดคล้องของหลักกฎหมายในการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและเป็นที่ถกเถียงกันอยู่หลายฝ่าย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

๑.แก้ไขเพิ่มเติมร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. โดยเพิ่มเติมข้อความให้สอดคล้องกับหลักกฎหมาย เช่นกรณีตั้งคณะกรรมการกลางในการพิจารณาคดีเพื่อให้มีการกลั่นกรองคดี เพื่อแก้ไขการปัญหาใช้อำนาจดุลพินิจที่เป็นไปในทางมิชอบด้วยกฎหมาย ให้มีแนวทางคล้ายกันกับกรณีสั่งฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตาม พรบ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕

๒.แก้ไขเพิ่มเติมข้อความในร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.ในบางมาตราที่กำหนดให้พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งชะลอการฟ้อง เป็นให้เสนอความเห็นต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีเป็นรายคดีไป

๓.ใช้ช่วงเวลาที่ยังมีรัฐบาลอยู่ในระหว่างปรับปรุงงานนิติบัญญัติ โดยการหยิบยก ร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.....มาพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีการประกาศใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยคำสั่งของ คสช.ตามมาตรา ๔๔ เพื่อใช้อำนาจในการประกาศใช้ ร่าง พรบ.ดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษ

๕.๒.๑.๓ แนวทางการแก้ไขปัญหาทางด้านความขัดแย้งทางความคิด

เกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบการชะลอการฟ้องโดยองค์กรศาล เมื่อพิจารณาจากเหตุผลทางกฎหมายทั้งสามประการดังกล่าวแล้ว อาจมองได้ว่าเป็นข้อขัดแย้งทางความคิด หรือวิธีคิดซึ่งสามารถสรุปถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

๑.กรณีการชะลอการฟ้องและการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติมีลักษณะเป็นการลงโทษผู้ต้องหา เพราะเงื่อนไขคุมประพฤติเป็นลักษณะจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลและเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำความผิด ดังนั้นองค์กรที่มีอำนาจกำหนดโทษในคือ องค์กรศาล ศาลจึงควรที่จะเป็นผู้ให้การรับรองเงื่อนไขคุมประพฤติที่กำหนดโดยพนักงานอัยการ นั้น คณะผู้ศึกษาเห็นว่าเงื่อนไขคุมความประพฤติตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ....ไม่เป็นการลงโทษผู้ต้องหา แม้มีลักษณะจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอยู่บ้างก็ตาม ด้วยเหตุผลว่า เงื่อนไขคุมประพฤติเป็นอำนาจของพนักงานอัยการที่กำหนดไม่มีผลเป็นคำพิพากษาแต่อย่างใด คดียังไม่ถูกฟ้องต่อศาล อยู่ในชั้นพิจารณาของพนักงานอัยการเท่านั้น

๒.กรณีที่มีมองว่ามาตรการชะลอการฟ้องกระทบต่อระบบการดำเนินคดีอาญาคือ “หลักการแยกอำนาจฟ้องและอำนาจตัดสิน” อำนาจฟ้องอยู่กับพนักงานอัยการ อำนาจตัดสินอยู่กับศาล เพื่อมิให้องค์กรเดียวมีทั้งสองอำนาจ การชะลอการฟ้องและการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเท่ากับเป็นการรวม “อำนาจฟ้อง และ อำนาจตัดสิน” มาไว้ที่พนักงานอัยการ นั้นคณะผู้ศึกษาเห็นว่า การชะลอการฟ้องและการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ....มิใช่เป็นการรวม “อำนาจฟ้อง และ อำนาจตัดสิน” มาไว้ที่พนักงานอัยการ เพราะไม่อาจเปรียบเทียบว่าการชะลอการฟ้องเป็นอำนาจฟ้อง และการกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติ เป็นอำนาจตัดสิน เพราะการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการไม่ใช่การฟ้อง และการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติของพนักงานอัยการก็มิใช่เป็นการตัดสิน การตัดสินตามหลักสากล เป็นอำนาจฝ่ายตุลาการหรือศาล ดังนั้นถ้อยคำที่ว่า “อำนาจฟ้อง และ อำนาจตัดสิน” มาไว้ที่พนักงานอัยการ จึงเกินเลยไปจากเหตุผลธรรมดา

๓.กรณีข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ การชะลอการฟ้องเป็นการลงโทษผู้ต้องหาผ่านกระบวนการคุมประพฤติทันทีโดยไม่ผ่านกระบวนการทางศาลนั้น คณะผู้ศึกษาเห็นว่า การชะลอการฟ้องและการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ....ไม่เป็นการลงโทษผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด เพราะเป็นอำนาจในชั้นพนักงานอัยการ โดยที่ผู้ต้องหา ยังไม่ได้ถูกฟ้องคดีต่อศาล และจะเห็นได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญหลายฉบับ บัญญัติเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหา แม้ถูกฟ้องต่อศาลแล้วยังถือว่าบริสุทธิ์อยู่ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้นที่ว่าการชะลอการฟ้องเป็น

การลงโทษผู้ต้องหาผ่านกระบวนการคุมประพฤติทันทีโดยไม่ผ่านกระบวนการทางศาล ไม่ถูกต้องตามหลัก สันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงยังไม่เป็นเหตุผลที่ถูกต้อง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่าง พ.ร.บ.มาตรการ แทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.” ทำให้ทราบข้อเท็จจริงอีกในหลายมุมมองในการสั่งชะลอการฟ้อง ซึ่งทำให้ ไม่สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้บังคับได้ในปัจจุบัน ซึ่งนอกจากประเด็นในการเรื่องของการใช้อำนาจแล้ว ยังพบประเด็นปัญหาด้านอื่นด้วย เช่น ข้อกฎหมาย ขั้นตอนการปฏิบัติ สายการบังคับบัญชา ระบบตรวจสอบ จากภายในและภายนอกขององค์กร และประเด็นอื่น ๆ ที่จะนำมาเสนอแนะเพื่อประกอบการพิจารณานำไปใช้ ให้เหมาะสมต่อไป

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในเรื่องของการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการ เพื่อผลักดัน พรบ.มาตรการแทนการฟ้องในคดีอาญา พ.ศ. มาใช้บังคับ เพราะในปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้ยัง ไม่ได้นำมาใช้บังคับ เนื่องจากยังมีข้อโต้แย้งอยู่ในเรื่องประเด็นการใช้อำนาจของพนักงานอัยการ ซึ่งทางฝ่าย ของศาลไม่เห็นด้วย เพื่อให้ประเด็นการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องซึ่งศาลมองว่าเป็นการพิจารณาคดีเป็น อำนาจของศาล เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคณะผู้วิจัยเห็นว่า

๑.เพื่อให้มีให้ขัดต่อหลักกฎหมายที่บัญญัติว่า ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง องค์กรอื่นๆ ไม่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อกฎหมายให้สอดคล้องกัน โดยอาศัยอำนาจในช่วงที่รัฐบาลทหาร เช่นใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ เป็นต้น โดยออกคำสั่งให้พนักงานอัยการ มีอำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง

๒.เพื่อให้มีให้ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ไม่ขัดกับหลักกฎหมาย เห็นควรแก้ไข ข้อความตามร่าง พรบ.ฉบับดังกล่าว ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการในการพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าสมควร ชะลอการฟ้องหรือไม่สมควรชะลอการฟ้อง เป็นให้พนักงานอัยการเสนอความเห็นและหลักฐานต่อศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร หรือในประเด็นที่ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่ง ของพนักงานอัยการ ก็ให้เสนอศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจ ให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร ทั้งเพื่อให้ สอดคล้องกับหลักกฎหมายในเรื่องของการใช้อำนาจในการพิจารณาคดี^{๖๐}

^{๖๐} ปรณ วังโรจน์, มาตรการชะลอการฟ้อง: ศึกษาเฉพาะกรณีร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ., เอกสาร วิชาการหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๑๖, ๒๕๕๕

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไปจะมีส่วนช่วยให้การนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ มีแนวโน้มที่จะนำมาบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการวิจัยในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ มาตรการชะลอการฟ้อง ซึ่งอาจจะมีประเด็นอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง หรือ อาจใช้ระเบียบวิธีวิจัยอื่นๆ ในพื้นที่ๆ หรือประชากรที่ศึกษาแตกต่างกัน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการ เสนอแนะในการนำมาตรการชะลอการฟ้องมาใช้บังคับ ให้เกิดความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นต่อไป ดังนี้

๑.ศึกษาในประเด็นอื่นๆ เกี่ยวกับเช่นการไกล่เกลี่ยในคดีอาญา ตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้อง คดีอาญา พ.ศ.

๒.นำระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ หรือเชิงผสม มาใช้ในการศึกษาการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

บรรณานุกรม

หนังสือ

ธนิกานต์ มาฆะศิริานนท์. (๒๕๕๔). *ความเชื่อมั่นในตนเอง*. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
 ประมวล รุจนเสรี. (๒๕๔๒). *การบริหาร-การจัดการที่ดี*. กรุงเทพฯ : อาสาดินแดน.
 วิเชียร วิทยอุดม. (๒๕๔๘). *หลักการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา.

บทความ

ณรงค์ ใจหาญ. (๒๕๕๙). ชะลอป้องกันมาตรการแทนการฟ้อง : ประชาชนได้อะไร”. นิตยสารเศรษฐา ครั้งที่ ๓/๒๕๕๙ (เนื่องในโอกาสวันศาลยุติธรรม).
 บัณฑิต ถึงลาภ. (๒๕๔๔). ชะลอฟ้องกับการใช้อำนาจตุลาการ. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
 บัณฑิต ถึงลาภ. (๒๕๔๗). การชะลอการฟ้องกับการใช้อำนาจตุลาการ. สถาบันพัฒนาข้าราชการศาลยุติธรรม
 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
 ระบบการสอบสวนของพนักงานอัยการญี่ปุ่น. (๒๕๕๒). เสวนาวิชาการ ณ ห้องประชุมยกกระบัตรมณฑล อธิบดีอัยการเขต ๓. ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

รายงานวิจัย

ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ. “สิทธิของเหยื่อ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๐, ๒๕๕๐ .

วิทยานิพนธ์

ไชยวงศ์ คงจันทร์. (๒๕๔๓). *ศาลยุติธรรมกับการคุ้มครองผู้เสียหายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
 ประทีป ศรีรักษา. (๒๕๔๗). *การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๓*. (งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา).
 วีระศักดิ์ แสงสารพันธุ์. (๒๕๔๔). *ผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
 ศุภกิจ แยมประชา. (๒๕๔๓). *บทบาทของอัยการในการกันผู้กระทำความผิดออกจากการฟ้องคดีต่อศาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

กิจบดี ก้องเบญจภูษ. (๒๕๕๓). “หลักกฎหมายมหาชน”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://detailsoflaw.blogspot.com/>.
(วันที่ค้นข้อมูล : ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐).

สาธิต บำเรอจิต. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://sites.google.com/site/khonkaenlawfirmthai/kar-fxng-khdi-xaya/>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑ มีนาคม ๒๕๖๐).

อุทิศ สุภาพ. “มุมมองเกี่ยวกับทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. (กฎหมายชะลอการฟ้อง)”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.matichon.co.th/news/๑๘๑๔๑๐>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐).

Yukl, Gary A. (1994). **Leadership in Organization**. New Jersey : Prentice - Hall.

William Gladstone. (๑๘๐๙-๑๘๙๘). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://quotationspage.com/quote/๒๘๙๐๔.html>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐).

สัมภาษณ์

จิราพร บุญชูวงศ์. (๒๕๖๐, ๑๐ มีนาคม). พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ. สัมภาษณ์.

ณรัชต์ เศวตนันท์. (๒๕๖๐, ๑๐ กุมภาพันธ์). อธิบดีกรมคุมประพฤติ. สัมภาษณ์.

เต็มศักดิ์ เสฐีสวรรณเกตุ. (๒๕๖๐, ๒๔ กุมภาพันธ์). อัยการจังหวัดผู้ช่วย สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.

นัทธี จิตสว่าง. (๒๕๖๐, ๑๕ กุมภาพันธ์). รองผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์.

นิมิต ท้าวพานต์. (๒๕๖๐, ๑ กุมภาพันธ์). รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์. สัมภาษณ์.

นุชนารถ วิเศษศิริ. (๒๕๖๐, ๑๕ กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ทณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง กรมราชทัณฑ์. สัมภาษณ์.

ประชนารณ ทาบรรหาร. (๒๕๖๐, ๒๔ กุมภาพันธ์). ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม. สัมภาษณ์.

มณฑิยา บุคประจักษ์. (๒๕๖๐, ๒๕ กุมภาพันธ์). อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด. สัมภาษณ์.

เมตตา ท้าวสกุล. (๒๕๖๐, ๒๔ กุมภาพันธ์). ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม. สัมภาษณ์.

ยุทธนา นังคลา, พ.ต.ท. (๒๕๖๐, ๑ มีนาคม). พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ. สัมภาษณ์.

สมศักดิ์ ศรีเทียนทอง. (๒๕๖๐, ๒๔ กุมภาพันธ์). ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม. สัมภาษณ์.

วรวิทย์ ญาณจินดา, พ.ต.อ. (๒๕๖๐, ๒ มีนาคม). ผู้กำกับฝ่ายอำนาจการ ๘ (กฎหมาย) กองบัญชาการตำรวจนครบาล. สัมภาษณ์.

วิรัตน์ ดิษฐพงษ์. (๒๕๖๐, ๒๗ กุมภาพันธ์). อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด. สัมภาษณ์.

ศิริพงศ์ บรรจงแก้ว. (๒๕๖๐, ๒ มีนาคม). หัวหน้ากลุ่มเครื่องมือพิเศษ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. สัมภาษณ์.

อาวุธ อุดมรัตน์, พ.ต.อ. (๒๕๖๐, ๒๘ กุมภาพันธ์). ผู้กำกับการสอบสวน กลุ่มงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๘. สัมภาษณ์.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓. (๒๕๕๓, ๗ ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๒๗ ตอนที่ ๗๕ ก.

คำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๓/๒๕๕๓

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๖๗/๒๕๐๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๐๙/๒๕๑๖

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๑/๒๕๒๐

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๔๒/๒๕๔๘

หนังสือต่างประเทศ

Jean Danet Sylvie Grunvald. (๒๐๐๓). *La justice pénale entre rituel et management*.

Procedure Penale. p. ๑๐๖. Martine Herzog-Evans. *Dyna' Sup Droit*, ๒๐๐๙.

Tatsuya Ota. (๒๐๐๓). *Victims and Criminal Justice*. Japan : Keio University Press Inc.

อื่นๆ

กรมราชทัณฑ์. (๒๕๕๘). หนังสือรายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๘.

กรมราชทัณฑ์. (๒๕๕๙, ๑ ธันวาคม). รายงานสถิติผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (๒๕๕๐). เอกสารบรรยาย

ภาคผนวก

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา

พ.ศ.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“การไกล่เกลี่ยคดีอาญา” หมายความว่า การที่พนักงานสอบสวนจัดให้คู่กรณีในคดีอาญามีโอกาสเจรจาตกลงเยียวยาความเสียหายเพื่อระงับคดีอาญา

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา แต่ไม่รวมถึงคดีอาญาที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้เสียหาย

“ผู้ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า บุคคลที่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้

“การชะลอการฟ้อง” หมายความว่า การที่พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นควรสั่งฟ้องคดี แต่มีเหตุที่จะไม่ออกคำสั่งฟ้องคดี โดยอาจกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาการคุมความประพฤติหรือเงื่อนไขอื่นให้ผู้ต้องหาปฏิบัติเพื่อระงับคดีอาญา

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และอัยการสูงสุด รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง และระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

กฎกระทรวงและระเบียบนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับกับคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๖ มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา มีดังต่อไปนี้

(๑) การไกล่เกลี่ยคดีอาญา

(๒) การชะลอการฟ้อง

มาตรา ๗ เมื่อพนักงานสอบสวนมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยคดีอาญาตามมาตรา ๑๔ แล้ว ให้หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา และเมื่อพนักงานสอบสวนมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา ๓๔ ให้นับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากเวลานั้น

เมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งชะลอการฟ้องตามมาตรา ๔๒ แล้ว ให้หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา และเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา ๔๖ หรือมาตรา ๕๐ ให้นับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากวันที่พนักงานอัยการมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา ๔๖ หรือวันที่ครบกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๕๐ วรรคสอง หรือวันที่อัยการสูงสุดมีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๕๐ วรรคสาม แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี มีคำสั่งให้ใช้มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องการฟ้องและการผิดฟ้องตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง รวมทั้งการควบคุมและการชั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ ทั้งนี้ จนกว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี จะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป และให้นับระยะเวลาการฟ้อง การผิดฟ้อง การควบคุม และการชั่งตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน มิให้นำบทบัญญัติในเรื่องระยะเวลาตามมาตรา ๑๑๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ

มาตรา ๙ คดีที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากความผิดต่อกฎหมายซึ่งเป็นบทหนักที่สุดสามารถดำเนินมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ได้สำเร็จ ให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดบทอื่นระงับไปด้วย แต่หากความผิดที่สามารถดำเนินมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาได้สำเร็จเป็นความผิดที่มีโทษเบากว่าหรือเบาที่สุด ไม่เป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดที่มีโทษหนักกว่าหรือหนักที่สุดระงับไป

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐาน คำรับสารภาพ หรือข้อเท็จจริงอย่างใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการไต่ถามทวนคดีอาญาหรือที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ในชั้นการชะลอการฟ้องเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีทั้งปวง

หมวด ๑

การไต่ถามทวนคดีอาญา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑๑ การไต่ถามทวนคดีอาญาอาจทำได้ในคดีความผิด ดังต่อไปนี้

(๑) คดีความผิดอันยอมความได้

(๒) คดีความผิดลหุโทษ

(๓) คดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๑๒ คดีที่อาจไต่ถามทวนได้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคดีความผิดตามมาตรา ๑๑

(๒) ในคดีความผิดตามมาตรา ๑๑ (๓) ต้องเป็นกรณีที่

(ก) ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการไต่ถามคดีอาญาหรือการชะลอการฟ้องตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท คดีความผิดลหุโทษ หรือพ้นระยะเวลานับตั้งแต่พนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดีตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๕๑ มาแล้วเกินสามปี และ

(ข) ผู้ต้องหาไม่อยู่ระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือพ้นโทษมาแล้วเกินกว่าห้าปี เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท คดีความผิดลหุโทษ หรือคดีความผิดที่ผู้ต้องหาได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

มาตรา ๑๓ คดีที่อาจไต่ถามได้ตามมาตรา ๑๒ หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำ ความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไต่ถามคดีอาญา

มาตรา ๑๔ หากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสนใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไต่ถามคดีอาญา ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไต่ถามคดีอาญาต่อพนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนมีคำสั่งให้ไต่ถามคดีอาญา

การยื่นคำร้องขอไต่ถามคดีอาญา และระยะเวลาการสั่งคำร้องของพนักงานสอบสวน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๕ ในกรณีมีผู้เสียหายหลายคน ผู้เสียหายซึ่งเข้าร่วมไต่ถามคดีอาญาทุกคนต้องสนใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไต่ถามคดีอาญา

มาตรา ๑๖ ให้ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายในการไต่ถามคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ ๒

ผู้ไกล่เกลี่ย

มาตรา ๑๗ บุคคลที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(ก) คุณสมบัติ

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปี

(๒) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๓) มีความซื่อสัตย์สุจริต มีบุคลิกภาพ มีความประพฤติ และมีทัศนคติที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติ

หน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย และ

(๔) ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ไกล่เกลี่ยหรือหลักสูตรอื่นที่เทียบเท่าซึ่งกระทรวงยุติธรรมกำหนด

หรือรับรอง

(ข) ลักษณะต้องห้าม

(๑) มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(๒) มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๓) อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

(๔) เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

(๕) เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้

กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๖) เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่

สมประกอบ หรือ

(๓) เป็นโรคติดต่อร้ายแรงหรือมีจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

การยื่นคำขอ การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การรับขึ้นทะเบียนและการถอนชื่อออกจากทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๘ ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการประชุมระหว่างคู่กรณีเพื่อแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พนักงานสอบสวนมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยคดีอาญา ถ้าคู่กรณีไม่อาจตกลงเรื่องผู้ไกล่เกลี่ยได้ ให้พนักงานสอบสวนแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยและแจ้งให้คู่กรณีทราบ

การเลือกและการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้ผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับแต่งตั้งได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๙ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจถูกคู่กรณีตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้ผู้ไกล่เกลี่ยพ้นจากหน้าที่ ทั้งนี้ คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิตั้งรังเกียจได้เพียงครั้งเดียว

ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหลายคน การตั้งรังเกียจตามวรรคหนึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากคู่กรณีทุกคนของฝ่ายนั้น

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ผู้ไกล่เกลี่ยตาย ถอนตัว ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือพ้นจากหน้าที่ตามมาตรา ๑๙ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๑๘ ใหม่

มาตรา ๒๑ ในการไกล่เกลี่ยคดีอาญา ให้ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ส่วนที่ ๓

กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

มาตรา ๒๒ ให้พนักงานสอบสวนกำหนดนัดไกล่เกลี่ยคดีอาญาภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยและแจ้งให้คู่กรณีทราบ

มาตรา ๒๓ คู่กรณีต้องเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีอาญาด้วยตนเองและมีสิทธิให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกินสองคนเข้าฟังการไกล่เกลี่ยคดีอาญาได้

ถ้าคู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหาเป็นผู้เยาว์ ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีอาญาด้วยการไกล่เกลี่ยคดีอาญาให้กระทำเป็นความลับ

มาตรา ๒๔ ในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาหากมีความจำเป็นต้องใช้ล่าม ให้พนักงานสอบสวนจัดหาล่ามให้ให้ล่ามตามวรรคหนึ่งได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๕ ก่อนเริ่มต้นการไกล่เกลี่ยคดีอาญา ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องอธิบายให้คู่กรณีทราบถึงพฤติการณ์ต่างๆ ที่คู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหาได้กระทำลงตามคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวข้องกับคดี กระบวนการและผลทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยคดีอาญา และสิทธิในการยุติการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

มาตรา ๒๖ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตและเป็นกลางและต้องช่วยเหลือหรือสนับสนุนคู่กรณีในการเจรจาเพื่อระงับคดีด้วยความสมัครใจ

มาตรา ๒๗ การไกล่เกลี่ยคดีอาญาให้กระทำไปแล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยคดีอาญาครั้งแรก เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าคู่กรณีจะสามารถตกลงกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการต่อไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน โดยให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้

กรณีที่ผู้ไกล่เกลี่ยพ้นจากหน้าที่ตามมาตรา ๑๙ หรือกรณีที่ผู้ไกล่เกลี่ยตาย ถอนตัว หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ตามมาตรา ๒๐ ระยะเวลาตามวรรคหนึ่งให้เริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยคดีอาญาครั้งแรก หลังจากการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยคนใหม่

มาตรา ๒๘ ในการไกล่เกลี่ยคดีอาญา คู่กรณีมีสิทธิที่เจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันได้โดยอิสระ ทั้งนี้ ข้อตกลงนั้นต้องไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย เป็นการพันวิสัย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ ข้อตกลงตามวรรคหนึ่งต้องไม่ขัดหรือฝืนความประสงค์ของผู้เยาว์ด้วย
 มาตรา 29 เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงหรือจัดให้มีการบันทึก
 ข้อตกลงนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้

บันทึกข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของคู่กรณี

(๒) พฤติการณ์ที่มีการกล่าวหา

(๓) ฐานความผิดและอัตราโทษตามกฎหมายที่มีการกล่าวหา

(๔) ความสมัครใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

(๕)สาระสำคัญของข้อตกลงอันเป็นผลของการไกล่เกลี่ยคดีอาญา เช่น การชดใช้เยียวยาความเสียหาย
 เงื่อนไขที่คู่กรณีต้องปฏิบัติหรืองดเว้นปฏิบัติและระยะเวลาดำเนินการหรือข้อตกลงไม่ติดใจที่จะรับการชดใช้
 เยียวยาความเสียหาย

มาตรา ๓๐ เมื่อการไกล่เกลี่ยคดีอาญาแล้วเสร็จ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวน
 เพื่อให้พนักงานสอบสวนส่งบันทึกข้อตกลงดังกล่าวพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยัง
 พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

มาตรา ๓๑ เมื่อได้รับบันทึกข้อตกลงจากพนักงานสอบสวนแล้ว หากพนักงานอัยการเห็นว่าการไกล่เกลี่ย
 คดีอาญาเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งเห็นชอบและส่งบันทึกข้อตกลง
 พร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อให้คู่กรณีปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงต่อไป

หากพนักงานอัยการเห็นว่าควรแก้ไขบันทึกข้อตกลงให้ชอบด้วยกฎหมายไม่เป็นการพ้นวิสัย และไม่ขัดต่อ
 ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งให้แก้ไขและส่งบันทึกข้อตกลงพร้อม
 ด้วยสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการจัดให้มีการแก้ไขบันทึกข้อตกลงนั้นตามคำสั่งของ
 พนักงานอัยการ

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าการไกล่เกลี่ยคดีอาญาไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือ คู่กรณีไม่แก้ไขตามคำสั่งของพนักงานอัยการตามวรรคสอง ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่เห็นชอบและส่งเรื่องไปยัง พนักงานสอบสวนเพื่อมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป

ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับบันทึกข้อตกลงหรือได้รับบันทึกข้อตกลงที่ แก้ไขแล้ว

ส่วนที่ ๔

การยุติการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

มาตรา ๓๒ คู่กรณีคนใดคนหนึ่งอาจขอถอนตัวเพื่อยุติการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในเวลาใดก็ได้

ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหลายคน การขอถอนตัวเพื่อยุติการไกล่เกลี่ยคดีอาญาของคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคน ย่อมไม่กระทบกระเทือนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาของคู่กรณีที่เหลืออยู่ทั้งสองฝ่าย

มาตรา ๓๓ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจยุติการไกล่เกลี่ยคดีอาญา เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีอาญาโดยไม่แจ้งหรือโดยไม่มีเหตุอันควร หรือมีพฤติการณ์ที่ไม่ให้ความร่วมมือในการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

(๒) มีเหตุอันควรสงสัยว่าความตกลงนั้นมิได้มิได้เป็นไปด้วยความสมัครใจ

(๓) การไกล่เกลี่ยคดีอาญาไม่อาจบรรลุผลได้โดยแน่แท้

(๔) เห็นได้ชัดว่าการดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีอาญาต่อไปจะเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของคู่กรณีที่เป็น ผู้เยาว์

(๕) คู่กรณีไม่สามารถเจรจาเพื่อตกลงแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งหรือไม่อาจเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

มาตรา ๓๔ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยรายงานให้พนักงานสอบสวนทราบถึงการยุติการไกล่เกลี่ยคดีอาญาตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๓ โดยไม่ชักช้า

เมื่อได้รับรายงานการยุติการไกล่เกลี่ยคดีอาญาให้พนักงานสอบสวนมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป

มาตรา ๓๕ ในคดีความผิดอันยอมความได้ หากปรากฏแก่ผู้ไกล่เกลี่ยว่าผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง ยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือมีเหตุอื่นอันทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ให้ผู้ไกล่เกลี่ยยุติการไกล่เกลี่ยคดีอาญาและรายงานให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดหลายคน หากสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเฉพาะผู้กระทำความผิดบางคน ให้ผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีอาญาต่อไปสำหรับผู้กระทำความผิดที่เหลืออยู่

ส่วนที่ ๕

ผลของการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

มาตรา ๓๖ เมื่อพนักงานสอบสวนมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยคดีอาญา ผู้เสียหายจะฟ้องคดีมิได้ ทั้งนี้ จนกว่าพนักงานสอบสวนจะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ถ้าผู้เสียหายฟ้องคดีอยู่ก่อนแล้วให้ศาลรอการพิจารณาคดีนั้นไว้

มาตรา ๓๗ เมื่อได้มีการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงตามมาตรา ๒๙ แล้ว ให้คู่กรณีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ เพื่อพิจารณาทำบันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลงส่งให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี

ในกรณีที่มีการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วน ให้คู่กรณีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ เพื่อพิจารณามีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป เว้นแต่ผู้เสียหายพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงบางส่วนที่ได้กระทำไปแล้ว ให้คู่กรณีแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๘ ถ้าความปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร ให้พนักงานสอบสวนมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิที่ผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีด้วยตนเอง ในกรณีที่ศาลได้รอการพิจารณาไว้ตามมาตรา ๓๖ ให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พนักงานสอบสวนมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไปเพื่อหยิบยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไป

มาตรา ๓๙ พนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดี สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ในกรณีที่มีผู้เสียหายหลายคน หากผู้เสียหายคนหนึ่งคนใดไม่สามารถทำข้อตกลงกับผู้ต้องหาได้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของผู้เสียหายดังกล่าวย่อมไม่ระงับ

มาตรา ๔๐ การไกล่เกลี่ยคดีอาญาไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนต่อไป

หมวด ๒

การชะลอการฟ้อง

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔๑ คดีความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว คดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี หรือ คดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งชะลอการฟ้องได้เมื่อปรากฏว่า

(๑) ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการชะลอการฟ้องเว้นแต่เคยได้รับการชะลอการฟ้องในคดีความผิดที่กระทำโดยประมาท ความผิดอันยอมความได้ ความผิดลหุโทษ หรือพ้นระยะเวลาการชะลอการฟ้องมาแล้วเกินห้าปีนับแต่วันที่พนักงานอัยการมีคำสั่งยุติการดำเนินคดีตามมาตรา ๕๑

(๒) ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท ความผิดระบุโทษ หรือได้ผลโทษมาแล้วเกินห้าปี

(๓) ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษมาก่อน เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นระยะเวลาการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษมาแล้วเกินห้าปี

(๔) ในคดีที่ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายให้มีการชะลอการฟ้องด้วยและ

(๕) ผู้ต้องหายินยอมให้มีการชะลอการฟ้อง

มาตรา ๔๒ เมื่อพนักงานอัยการได้รับความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนและเห็นควรสั่งฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว แต่เป็นกรณีที่มีคำสั่งชะลอการฟ้องได้ตามมาตรา ๔๑ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการตามที่เห็นสมควรดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ สิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับผู้ต้องหา พฤติการณ์แห่งคดี การบรรเทาผลร้ายแห่งคดีของผู้ต้องหา การรู้สำนึกในความผิดของผู้ต้องหา และการชดใช้เยียวยาความเสียหายความยินยอมของผู้เสียหายและผู้ต้องหา และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการต้องหาคดีอาญาหรือการถูกดำเนินคดีอาญาในความผิดอื่น พร้อมทั้งความเห็นในการชะลอการฟ้องเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) จัดให้มีกระบวนการเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ ซึ่งรวมถึงการให้ผู้ต้องหาชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย การขอโทษผู้เสียหาย หรือการกระทำอื่นที่เหมาะสม ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความสุขและการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

(๓) มีคำสั่งให้ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือหลักฐานใดมาเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) เชิญผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านต่างๆตามความเหมาะสมแก่รูปคดีหรือบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือชุมชนมาหารือร่วมกันในประเด็นต่างๆตามที่ได้กำหนดไว้

หากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่าการชะลอการฟ้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และสังคม ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอการฟ้องและส่งคำสั่งดังกล่าวไปยังอัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๔๔ โดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่เห็นว่าไม่ควรชะลอการฟ้อง ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ชะลอการฟ้องและดำเนินคดีต่อไป และให้พนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าวไปยังผู้ต้องหาและผู้เสียหายทราบภายในเจ็ดวันนับจากวันที่มีคำสั่งไม่ชะลอการฟ้อง คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ส่วนที่ ๒

คำสั่งชะลอการฟ้อง

มาตรา ๔๓ ในการมีคำสั่งให้ชะลอการฟ้อง พนักงานอัยการอาจกำหนดให้ผู้ต้องหาอยู่ภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลาการคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติตามที่เห็นสมควรดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติเป็นครั้งคราวเพื่อบุคคลดังกล่าวจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควร

(๒) จัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่พนักงานคุมประพฤติและผู้ต้องหาเห็นสมควร

(๓) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๔) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติดนินทาอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันขึ้นอีก

(๕) ให้ไปรับการบำบัดรักษาความบกพร่องของร่างกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่กำหนด

(๖) ให้ไปรับการอบรมในหลักสูตรเกี่ยวกับการปรับปรุงพฤติกรรมหรือพัฒนาพฤติกรรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่กำหนด

(๗) ให้แสดงความสำนึกผิดหรือความรับผิดชอบในการกระทำความผิดพลาดของตนเองโดยการชดใช้ เยียวยาความเสียหายหรือการกระทำอื่นได้ตามความเหมาะสม

(๘) เจื่อนไขอื่นๆตามที่เห็นสมควร เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้ต้องหาคกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดในทำนองเดียวกันขึ้นอีก

การคุมความประพฤติตามวรรคหนึ่ง ต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินสามปีแต่ต้องไม่เกินกำหนดอายุความสำหรับความผิดนั้น

ถ้าภายหลังปรากฏแก่พนักงานอัยการหรือปรากฏจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับแก่การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤตินั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมก็ได้

มาตรา ๔๔ เมื่ออัยการสูงสุดได้รับคำสั่งชะลอการฟ้องเจ้าพนักงานอัยการแล้วเห็นว่าคำสั่งชะลอการฟ้องเป็นไปตามมาตรา ๔๑ และการชะลอการฟ้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และสังคมให้อัยการสูงสุดมีคำสั่งเห็นชอบและแจ้งให้พนักงานอัยการทราบโดยไม่ชักช้า

เมื่อพนักงานอัยการได้รับแจ้งคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้มีหนังสือแจ้งคำสั่งชะลอการฟ้องและเงื่อนไขการคุมความประพฤติไปยังผู้ต้องหาและผู้เสียหายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

มาตรา ๔๕ ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำสั่งชะลอการฟ้องตามมาตรา ๔๓ ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องหาให้อัยการสูงสุดมีคำสั่งให้พนักงานอัยการแก้ไขคำสั่งดังกล่าวและมีหนังสือแจ้งคำสั่งที่แก้ไขแล้วไปยังผู้ต้องหาและผู้เสียหายทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่าคำสั่งชะลอการฟ้องไม่เป็นไปตามมาตรา ๔๑ หรือการชะลอการฟ้องนั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือสังคม ให้อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่เห็นชอบและส่งเรื่องกลับไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้มีคำสั่งไม่ชะลอการฟ้องและดำเนินคดีต่อไป คำสั่งไม่ชะลอการฟ้องนั้นให้เป็นที่สุด และให้พนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าวไปยังผู้ต้องหาและผู้เสียหายทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่งไม่ชะลอการฟ้อง

มาตรา ๔๗ การดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติ

ส่วนที่ ๓

ผลของคำสั่งชะลอการฟ้อง

มาตรา ๔๘ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอการฟ้องแล้ว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่โดยคำสั่งศาล ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหา แต่ถ้าผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยมีสัญญาประกัน ให้สัญญาประกันสิ้นสุดลง

มาตรา ๔๙ ภายหลังจากพนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอการฟ้องแล้ว ผู้เสียหายจะฟ้องคดีมิได้ ทั้งนี้ จนกว่าพนักงานอัยการจะมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา ๔๖ หรือมาตรา ๕๐ ถ้าผู้เสียหายฟ้องคดีอยู่ก่อนแล้ว ให้ศาลรอการพิจารณาคดีนั้นไว้

ในคดีที่มีผู้เสียหายหลายคน และมีผู้เสียหายบางคนไม่ปรากฏตัวในขณะที่พนักงานอัยการออกคำสั่งชะลอการฟ้อง หากต่อมาผู้เสียหายปรากฏตัวขึ้นภายในสามปีนับแต่พนักงานอัยการมีคำสั่งให้ชะลอการฟ้อง และไม่ยินยอมในการชะลอการฟ้อง ผู้เสียหายนั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ ในกรณีเช่นว่านี้ไม่ให้นำมาตรา ๗ วรรคสองมาใช้บังคับ

ในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องคดีตามวรรคสอง ให้ศาลนำเหตุที่มีการชะลอการฟ้อง และพฤติการณ์ของจำเลยในระหว่างที่มีการชะลอการฟ้องมาพิจารณาประกอบด้วย และศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดหรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้

มาตรา ๕๐ ถ้าความปรากฏแก่พนักงานอัยการว่าผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ หรือเงื่อนไขอื่นที่พนักงานอัยการกำหนดตามมาตรา ๔๓ หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประพฤติหรือเงื่อนไขอื่นที่พนักงานอัยการกำหนดเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานอัยการเรียกผู้ต้องหามาชี้แจง หากผู้ต้องหาไม่มาชี้แจงหรือพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวโดยไม่มีเหตุผลอันควร หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติหรือเงื่อนไขอื่นที่พนักงานอัยการกำหนดเปลี่ยนแปลงไปจนไม่อาจแก้ไขได้อันเกิดจากความผิดของผู้ต้องหา ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไปและแจ้งคำสั่งให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายทราบ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง ทั้งนี้ สิทธิฟ้องคดีของผู้เสียหายให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ต้องหาทราบคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ต้องหาเห็นว่าคำสั่งของพนักงานอัยการไม่เป็นไปตามกฎหมาย ผู้ต้องหาอาจยื่นคำร้องคัดค้านต่ออัยการสูงสุดให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของพนักงานอัยการได้ คำวินิจฉัยของอัยการสูงสุดให้เป็นที่สุด

การดำเนินคดีของพนักงานอัยการหรือของผู้เสียหายตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคสอง หากมีการคัดค้านต่ออัยการสูงสุด การดำเนินคดีดังกล่าวจะกระทำได้ต่อเมื่ออัยการสูงสุดมีคำวินิจฉัยเห็นด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการ

มาตรา ๕๑ เมื่อผู้ต้องหาได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติหรือเงื่อนไขอื่นที่พนักงานอัยการกำหนดตามมาตรา ๔๓ ครบถ้วนแล้วหรือมีเหตุขัดข้องจนไม่อาจปฏิบัติตามเงื่อนไขได้อันมิใช่เกิดจากความผิดของผู้ต้องหา ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งยุติการดำเนินคดีและแจ้งคำสั่งให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายทราบ

มาตรา ๕๒ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติการดำเนินคดี สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

มาตรา ๕๓ ความในมาตรา ๕๒ ไม่นำมาบังคับใช้ในกรณีที่ผู้เสียหายเห็นว่าคำสั่งชะลอการฟ้องของพนักงานอัยการเกิดจากการกระทำโดยฉ้อฉล และผู้เสียหายยื่นคำฟ้องคดีอาญาพร้อมแสดงเหตุแห่งการฉ้อฉลนั้นต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้เสียหายทราบคำสั่งยุติการดำเนินคดี

เมื่อศาลได้รับคำฟ้องตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลไต่สวนว่าคำสั่งชะลอการฟ้องเกิดจากการช้อชนหรือไม่ หากคำสั่งนั้นมิได้เกิดจากการฉ้อฉลให้ศาลพิพากษายกฟ้อง คำพิพากษาของศาลให้เป็นที่สุด หากคำสั่งชะลอการฟ้องเกิดจากการฉ้อฉลให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไป

หมวด ๓

มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

มาตรา ๕๔ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหารและอาจใกล้เคียงได้ตามมาตรา ๑๑ หรืออาจชะลอการฟ้องได้ตามมาตรา ๔๑ ให้นำบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มาตรา ๔๗ ไปใช้บังคับโดยอนุโลม และให้นำบรรดากฎกระทรวงและระเบียบที่ออกตามบทบัญญัติดังกล่าวไปใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้

การคุมความประพฤติผู้ต้องหาตามหมวด ๒ ที่นำไปใช้บังคับกับคดีอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารโดยอนุโลมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

มาตรา ๕๕ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้อำนาจของอัยการสูงสุดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้เป็นอำนาจของเจ้ากรมพระธรรมนูญ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๖ ในวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ บรรดาคดีที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี อาจนำมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับบรรดาคดีดังกล่าวได้

มาตรา ๕๗ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ พนักงานสอบสวนอาจแต่งตั้งผู้ประนีประนอมข้อพิพาทของศาลยุติธรรมเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้ได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บัญชีท้ายพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา

พ.ศ.

๑. ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

- (๑) ความผิดฐานปลอมเอกสารตามมาตรา ๒๖๔
- (๒) ความผิดฐานปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖๙/๑
- (๓) ความผิดฐานใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบตามมาตรา ๒๖๙/๕
- (๔) ความผิดฐานขายของโดยหลอกลวงตามมาตรา ๒๗๑
- (๕) ความผิดฐานปลอมเครื่องหมายการค้าตามมาตรา ๒๗๓
- (๖) ความผิดฐานเลียนแบบเครื่องหมายการค้าตามมาตรา ๒๗๔
- (๗) ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ถึงแก่ความตายจากการชุมนุมต่อสู้นั้นตาม

มาตรา ๒๙๔ วรรคหนึ่ง

- (๘) ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา ๒๙๕
- (๙) ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา ๒๙๖
- (๑๐) ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสจากการชุมนุมต่อสู้

ตามมาตรา ๒๙๙ วรรคหนึ่ง

- (๑๑) ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา ๓๐๐

(๑๒) ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นหรือกระทำความด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายและให้ผู้อื่นนั้นกระทำการใดให้แก่ผู้กระทำหรือบุคคลอื่นตามมาตรา ๓๑๐ ทวิ

(๑๓) ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๔

(๑๔) ความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา 335 วรรคหนึ่งและวรรคสี่

(๑๕) ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๖ วรรคหนึ่ง

(๑๖) ความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา ๓๕๗ วรรคหนึ่ง

(๑๗) ความผิดฐานบุกรุกโดยการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายหรือในเวลากลางคืนตามมาตรา ๓๖๕ (๑) หรือ (๓)

๒. ความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าพ.ศ. ๒๕๓๔

(๑) ความผิดฐานเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรองหรือเครื่องหมายร่วมตามมาตรา ๑๐๙

(๒) ความผิดฐานนำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมิไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอม หรือให้บริการหรือเสนอให้บริการที่ใช้เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา ๑๑๐

ภาคผนวก : ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการสัมภาษณ์เชิงลึก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการสัมภาษณ์เจาะลึก			
ลำดับ	รายนามผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์
๑	นางจิราพร บุญชูวงศ์	พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ	๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐
๒	นายณรัชต์ เสวตนันท์	อธิบดีกรมคุมประพฤติ	๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๓	นาย เต็มศักดิ์ เสฐีสวรรณเกตุ	อัยการจังหวัดผู้ช่วย สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี	๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๔	นายณัฏฐิ จิตสว่าง.	รองผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย	๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๕	นายนิมิต ทัพวานันต์	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์	๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๖	นางนุชนารถ วิเศษศิริ	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ทณฑสถานบำบัดกลาง	๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๗	นางประธานารถ ทาบรรหาร	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร	๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๘	นายมนเฑียร บุศประจักษ์	อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด	๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๙	นางเมตตา ท้าวสกุล	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุพรรณบุรี	๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๑๐	พ.ต.ท.ยุทธนา นังคลา	พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ สน.บุปผาราม	๑ มีนาคม ๒๕๖๐
๑๑	นายสมศักดิ์ ศรีเทียนทอง	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลชั้นต้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม	๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๑๒	พ.ต.อ.วรวิทย์ ญาณจินดา	ผู้กำกับการฝ่ายอำนวยการ ๘ (กฎหมาย) กองบัญชาการตำรวจนครบาล	๒ มีนาคม ๒๕๖๐
๑๓	นายวิรัตน์ ดิษฐพงษ์	อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด	๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
๑๔	นายศิริพงศ์ บรรจงแก้ว	หัวหน้ากลุ่มเครื่องมือพิเศษ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ	๒ มีนาคม ๒๕๖๐
๑๕	พ.ต.อ.อรุณ อุดมรัตน์	ผู้กำกับการสอบสวน กลุ่มงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๘	๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง การใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้องตามร่างพระราชบัญญัติ
มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเรื่อง “การใช้อำนาจในการชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.” ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์เนื่องจากคณะผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่คณะผู้วิจัยทำการวิจัยนี้ ขอความกรุณาท่านโปรดแสดงความคิดเห็นของท่านให้ครบถ้วน สมบูรณ์ โดยท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ คำตอบของท่านทางผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ในวิชาการและการศึกษาตามหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒ เท่านั้น

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ประกอบด้วย ๒ ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ. มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. คณะผู้วิจัยหวังว่าคงจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และคณะผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกภาพ และเสียง ขณะที่ทำการสัมภาษณ์เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป และขอกราบขอบพระคุณมาด้วย ณ โอกาสนี้

กลุ่ม GP ๑๒/๑ สี่ชมพู
 หลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒
 สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชั้นยศ-ชื่อ-นามสกุล.....

อายุ.....ปี

การศึกษาสูงสุด.....

อายุราชการ/ประสบการณ์.....ปี

ตำแหน่ง/หน้าที่.....

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

สถานที่ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ คำถามการวิจัยเรื่อง “การใช้อำนาจในการชะลอการฟ้องตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.” ดังต่อไปนี้

๒.๑. รูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ.ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ ท่านมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการใช้อำนาจในการสั่งชะลอการฟ้อง ตาม ร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. มีความสอดคล้องกับหลักกฎหมายหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ท่านมีความคิดเห็นต่อร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาในประเด็นเรื่องของการใช้อำนาจชะลอการฟ้องอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒.๔ ท่านมีข้อเสนอแนะหรือมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจในการชะลอการฟ้อง ตามร่าง พรบ.มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวผานิต รัตสุข
วัน เดือน ปี เกิด	๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๑
ชาติภูมิ	จังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศิลปากร ปริญญาโท Water Pollution Control, Middlesex university, United Kingdom ปริญญาเอก Environmental Toxicology Technology and Management, Asian Institute of Technology, Thailand
หน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจและบังคับการ กรมควบคุมมลพิษ
ที่อยู่ปัจจุบัน	๓๑ รัชดาภิเษก ๖๒ ถนนรัชดาภิเษก แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายพัสกร เพชรในหิน
วัน เดือน ปี เกิด	๒๖ ตุลาคม ๒๕๑๙
ชาตินิยม	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
หน้าที่การงาน	นักสืบสอบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
ที่อยู่ปัจจุบัน	๑๗๖/๓๐๘ ถนนประชาอุทิศ ๑๗ แขวงดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวจิรปภา เลิศวุฒิ
วัน เดือน ปี เกิด	๑๒ กันยายน ๒๕๑๘
ชาติภูมิ	จังหวัดฉะเชิงเทรา
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
หน้าที่การงาน	นิติกรชำนาญการพิเศษ สำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
ที่อยู่ปัจจุบัน	๕๘/๗ หมู่ที่ ๑๑ ซอยรามคำแหง ๑๘๐ ถนนรามคำแหง แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	: นางลักขมี สุทธิวิไลรัตน์
วันเดือนปีเกิด	: ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๒
ชาตภูมิ	: กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	: ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วนศาสตร์) สาขาชีววิทยาป่าไม้ : ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วนศาสตร์) สาขาชีววิทยาป่าไม้ ด้าน Biotechnology
หน้าที่การงาน	: หัวหน้าศูนย์วิจัยพลังงานจากไม้ จังหวัดสระบุรี นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้
ผลงานทางวิชาการ	: การขยายพันธุ์ไม้เมเปิลหอม (<i>Liquidambar formosana</i> Hance) โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) : Woodfuel Consumption in Production Process of ๓๓ Industries in Thailand : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับถ่านและการเผาถ่าน (ตำราทางวิชาการ) : การศึกษาเปรียบเทียบผลผลิตและประสิทธิภาพการใช้งานถ่านไม้เสม็ด ด้วยวิธีการเผาแบบพื้นบ้านกับวิธีการเผาตามมาตรฐานกรมป่าไม้ : การใช้ประโยชน์ไม้เสม็ดในระดับท้องถิ่น : ศักยภาพทางด้านพลังงานของเปลือกไม้เสม็ด : การศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพการใช้งานของถ่านไม้ Acacia จำนวน ๑๗ ชนิด : การทำถ่านอัดแท่งจากเศษถ่านตอรากไม้ยูคาลิปตัส : การเพิ่มมูลค่าเศษเหลือจากโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์โดยการทำเชื้อเพลิงอัดแท่ง : การผลิตเชื้อเพลิงอัดแท่งจากเศษวัสดุซั้วมวล : การใช้ประโยชน์ไม้โตเร็วเพื่อผลิตเชื้อเพลิงชีวะ : การศึกษาการใช้ประโยชน์เศษเหลือใช้จากไม้ยูคาลิปตัส ยูโรฟิลลาทางด้านพลังงาน ข พลังงานจากไม้สะเดา : การผลิตถ่านไม้สนประติพัทธ์และการเพิ่มมูลค่าเศษเหลือไม้สนประติพัทธ์ โดยการทำถ่านอัดแท่ง : การทำถ่านอัดแท่งจากเศษไม้ไผ่ : การศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตก๊าซชีวภาพจากเศษเหลือใช้จากไม้ไผ่
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๑๗๑ ถนนนาคนิวาส แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายปัญญาพิชญ์ พรหมจิตร
วัน เดือน ปี เกิด	๑๘ กันยายน ๒๕๑๓
ชาติภูมิ	จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา - บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาการเงินและการค้าระหว่างประเทศ)	
	The University of Toledo, Ohio, U.S.A
	- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	- บริหารธุรกิจบัณฑิต (สาขาการค้าระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
หน้าที่การงาน	เจ้าหน้าที่คดีพิเศษชำนาญการพิเศษ
	ส่วนป้องกันและปราบปราม ๒ ศูนย์ต่อต้านการค้ายาเสพติด สำนักคดีอาญาพิเศษ
	ปฏิบัติหน้าที่ ส่วนคดีอาญาพิเศษ ๓ สำนักคดีอาญาพิเศษ ๒
ที่อยู่ปัจจุบัน	๕๓/๑๕๐๕ หมู่บ้านกฤษดาณคร ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด
	จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	: นางปารณีย์ รัตนกุล
วันเดือนปีเกิด	: ๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๙
ชาติภูมิ	: พระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	: ครุศาสตร์บัณฑิต (คบ.) วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา
หน้าที่การงาน	: ผู้อำนวยการส่วนปกครองและทัณฑปฏิบัติ ทณฑสถานหญิงชลบุรี
ผลงานทางวิชาการ	: กลยุทธ์ในการพัฒนาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ตาม หลักสิทธิมนุษยชน : กรณีศึกษาทัณฑสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	: บ้านเลขที่ ๑๒๓/๑๕ หมู่ที่ ๓ ถ.ช่างแสง-วัดพระญาติ ต.หันตรา อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐ โทร. ๐๘๑-๔๘๖๖๑๕

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นาย สราวุฒ วิวิธธนกุล
วัน เดือน ปี เกิด	๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๔
ชาตินิยม	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	- Bachelor Of Computing (Multimedia Technology), Deakin University AUSTRALIA (๒๕๔๙) - บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาผู้ประกอบการยุคใหม่) มหาวิทยาลัยรามคำแหง (๒๕๕๓)
หน้าที่การงาน	กรรมการบริหาร บริษัท อินเทอร์เน็ตลิงค์ฟลายส์ จำกัด (๒๕๔๙ – ปัจจุบัน)
ที่อยู่ปัจจุบัน	- ๒๖ ซอยรามคำแหง ๑๑๘ แขวง ๑๕ ถนนรามคำแหง แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายธวัชชัย รุ่งอรุณ	
เกิด	๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๕ (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)	
ประวัติการศึกษา	- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง - เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ ๔๙ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา - นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง - ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง - ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - ประกาศนียบัตรชั้นสูงว่าด้วยกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ - สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา - ประกาศนียบัตรกฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองที่ กศป. รับรองรุ่น ๔	
สำนักงานศาลปกครอง		
การทำงาน	อัยการผู้ช่วย สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๔ อัยการจังหวัดผู้ช่วย สำนักงานอัยการจังหวัดมุกดาหาร รองอัยการจังหวัดคดีศาลแขวงนครศรีธรรมราช รองอัยการจังหวัดนครศรีธรรมราช รองอัยการจังหวัดสุโขทัย รองอัยการจังหวัดนครปฐม อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดระนอง	
ปัจจุบัน	อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	: นางปานณิชา ธิลาชัย
วันเดือนปีเกิด	: ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘
ชาติภูมิ	: สตูล
ประวัติการศึกษา	: ศิลปศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูสวนสุนันทา : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการสาธารณะ) มหาวิทยาลัยบูรพา
หน้าที่การงาน	: ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน
ผลงานทางวิชาการ	: การศึกษาเปรียบเทียบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ กับร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.... ผลงานทางวิชาการกลุ่ม ในการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรธรรมาภิบาลของผู้บริหารระดับกลาง รุ่นที่ ๑๘
ที่อยู่ปัจจุบัน	: บ้านเลขที่ ๔๕/๑๓๕ หมู่บ้านฟ้าใหม่ หมู่ที่ ๗ ต.คลองข่อย ถนน ๓๔๕ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทร.๐๘๕ ๔๘๕ ๗๗๐๑ หรือ ๐๘๙ ๔๐๓ ๐๐๐๙

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล : นางอารีรัตน์ อารีพันธุ์
- วัน/เดือน/ปีเกิด : ๒๐ มีนาคม ๑๕๑๑
- ชาติภูมิ : กรุงเทพมหานคร
- ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- หน้าที่การงาน : หัวหน้ากลุ่มงานช่วยอำนวยความสะดวกและเลขานุการผู้บริหาร
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๙/๒๕ หมู่ ๗ หมู่บ้านเปี่ยมสุข ถนนบ้านกล้วย-ไทรน้อย
ตำบลพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นางศศิธร สุทธิชาติ
 วันเดือนปีเกิด : ๑๐ มีนาคม ๒๕๑๑
 ชาติภูมิ : พิษณุโลก

ประวัติการศึกษา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
 : วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาการคอมพิวเตอร์)
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

หน้าที่การงาน : ผู้อำนวยการส่วนเทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ
 สำนักงาน ป.ป.ส.

ผลงานทางวิชาการ : การพัฒนาระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด (Narcotics Information System
 for Province Agency : NISPA)

ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ ๕๑/๒๗๗ ม.รุ่งกิจแกรนด์วิสต้า ถ.หทัยราษฎร์ มีนบุรี กรุงเทพฯ
 ๑๐๕๑๐ โทร. ๐๒-๑๘๑๓๓๓๒

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : พันตำรวจโทปราโมทย์ จันทร์บุญแก้ว
 วันเดือนปีเกิด : ๑๘ มิถุนายน ๒๕๒๐
 ชาตินิยม : นครศรีธรรมราช

ประวัติการศึกษา : รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
 : นิติศาสตรบัณฑิต (นบ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล
 : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) วิชาเอก บริหารทรัพยากรมนุษย์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย /Ph.D (public administration)
 หน้าที่การงาน : รองผู้กำกับการสืบสวนสถานีตำรวจนครบาลบุปผาราม
 ผลงานทางวิชาการ : ความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต่อการนำมาตรการชะลอการ
 ฟ้องมาใช้บังคับ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาอาชีวศึกษาและงานยุติธรรม
 มหาวิทยาลัยมหิดล
 : พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งในการบริหารของ
 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 วิชาเอกการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 : พระอานนท์พุทธอภิปูญฐานันฐานนายเวรผู้บังคับบัญชา
 : การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักพรหมวิหารธรรม
 ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ ๑๒/๒๘๗ หมู่บ้านศุภาลย์ออร์คิดปาร์ค ซอยพันท้ายนรสิงห์ ต.พัน
 ท้ายนรสิงห์ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร โทร.๐๘๑-๙๐๒๑๑๘๒